

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 15 juni 2006
Ons kenmerk 24/5.9/2006006462
Behandeld door mevrouw C.L. Posthumus (0592) 36 56 50
Onderwerp: Voortgangsrapportages Leader+-programma's Drenthe 2000-2005

Geachte voorzitter/leden,

Drenthe kent vanaf 2000 twee Leader+-gebieden: Oost-Drenthe, het grondgebied van de gemeenten Tynaarlo, Aa en Hunze en Borger-Odoorn, en het Drents-Friese Leader-gebied waarin de gemeenten De Wolden, Midden-Drenthe, Westerveld en het Friese Ooststellingwerf participeren.

De uitvoering van de Leader+-programma's in Drenthe verloopt tot nog toe goed. Het Leader+-budget van het programma in Oost-Drenthe is bijna volledig gecommitteerd (inclusief 10% overcommitting). Ook het Drents-Friese Leader-gebied heeft voldoende projecten in de pijplijn om te komen tot volledige committing.

In de bij deze brief behorende rapportages wordt een overzicht gegeven van de projecten die met Leader+-geld worden uitgevoerd. In totaal is er voor € 7.688.057,-- aan Leader+-middelen gecommitteerd. Hiermee is een totale investering van € 28.194.535,-- gemoeid. Wij hopen dat u de rapportages met veel aandacht en plezier zult doornemen.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
jk/coll.

Aan de voorzitter van de statencommissie Bestuur, Financiën en Economie

Postbus 122

9400 AC Assen.

Emmen, 18 juli 2006.

Geachte heer Zomer,

Tijdens de vergadering van de statencommissie Bestuur, Financiën en Economie van 28 juni 2006 heeft de fractie van de Partij van de Arbeid gevraagd om de brief d.d. 15 juni 2006, kenmerk 24/5.9/2006006462 en de daarbij gevoegde bijlagen (voortgangsrapportages Leader+ -programma's Drenthe 2000 – 2005) te agenderen voor de eerstkomende vergadering van genoemde statencommissie.

In de betreffende brief wordt gewag gemaakt van het feit dat voor ruim 7,6 miljoen euro aan Leader+-middelen is gecommiteerd, die een totale investering van ruim 28 miljoen euro heeft uitgelokt.

Uiteraard is de fractie positief over deze ontwikkeling.

Onder het hoofdstuk "Indicatoren/effecten" blijkt overigens ook dat in veel sectoren nogal wat werk verzet moet worden om de streefwaarden te kunnen halen.

Echter: In de rapportages wordt gemeld dat sprake is geweest van een Mid Term Review waaruit naar voren komt dat Leader vooral scoort op het leggen van samenwerkingsverbanden, het organiseren van lokaal draagvlak, kennisoverdracht en de inzet van instrumenten.

Daar staat tegenover dat Leader vooralsnog weinig meetbare economische meerwaarde lijkt te hebben.

De fractie vraagt zich af of deze constatering op gespannen voet staat met de doelstelling van Leader.

Gelet op de streefwaarden die nog moeten worden gerealiseerd lijkt het een vereiste dat in ieder geval de aansturing op orde moet zijn.

Op pag.8 van de rapportage inzake Leadergebied Oost Drenthe wordt aangegeven dat de rol van de projectgroep als aanjager en bewaker van de voortgang van de projecten onvoldoende uit de verf komt.

Weliswaar wordt de mogelijkheid geopperd een kernteam in te stellen, kennelijk in de verwachting dat dan alles goed komt, maar de fractie vraagt zich af deze bijstelling van de organisatie adequaat is.

Het is om deze redenen dat wij meer inzicht willen hebben in problematiek beschreven in de in de aanhef genoemde brief met bijlagen.

Met vriendelijke groet,

Namens de fractie van de Partij van de Arbeid.

Albert Huizing.

LEADERgebied

OOST-DRENTHE

Voortgangsrapportage 2005

Inhoudsopgave

1. Overzicht projecten	4
2. Inleiding	6
3. Projecten Oost Drenthe	9
4. Afgewezen projecten	43
5. Procesgeld	44
6. Indicatoren/effecten	48

1. Overzicht projecten

Investerings

Projectnaam	Status	Pagina
Observatieruimte schaapskooi Balloërveld	Gereed	- 9 -
Multifunctioneelcentrum Annerveenschekanaal	Gereed	- 9 -
Bewerkingscentrum Boerderijproducten Drenthe Arthouses	Gestopt	- 10 -
Uitbreiding Molenmuseum de Wachter	In uitvoering	- 11 -
Infocentrum Madijk	In uitvoering	- 12 -
Natuurwerkplaats Anderen	In uitvoering	- 13 -

Overige acties en projecten

Zwerfstenenbeelden project	Gereed	- 15 -
Technische hulp LEADERprogramma Oost Drenthe	In uitvoering	- 16 -
Gathering Stones	Gereed	- 16 -
Recreatiekring Oostermoer	Gereed	- 17 -
Onderwijsproject Hunzedal	Gereed	- 18 -
<i>Clusterproject Vitale dorpen Oost Drenthe:</i>		- 19 -
Jodenhol	Gereed	- 20 -
Hunze-express	Gereed	- 20 -
Revitalisering Eendenkoel	Gereed	- 21 -
Verbetering infrastructuur wandelroute Anloo	Gereed	- 21 -
Ontdekkingstocht door Agrarisch Borger-Odoorn	In uitvoering	- 21 -
Realisering voorzieningen kleine visvijver 2 ^e Exloërmond	In uitvoering	- 22 -
Roots on the Road	Gereed	- 22 -
Bewegingshuis Eexterveen	In uitvoering	- 23 -
Reconstructie schaapskooi Exloo	In uitvoering	- 23 -
Stipo(Stimuleringsproject voor Plattelandsondernemingen)	In uitvoering	- 24 -
Thuishuis Oost Drenthe	In uitvoering	- 25 -
Plattelandsontwikkeling nieuwe stijl	In uitvoering	- 26 -
Letterboxen Aa en Hunze	In uitvoering	- 27 -
Cyberspace	In uitvoering	- 28 -
Recreatieplan Hunzedal ADE	Gereed	- 29 -
Stipo+ duurzame kwaliteit en innovatie	In uitvoering	- 30 -
Stipo+ investeringsregeling	In uitvoering	- 31 -
Herstel poorten De Braak en Vennebroek	Gereed	- 32 -
Dorpsvernieuwing Buinen	Gereed	- 32 -
Precisielandbouw Oost Drenthe	In uitvoering	- 33 -
Boeren met uitzicht	In uitvoering	- 33 -
Hunebedden een wereld te winnen	In uitvoering	- 34 -

Transnationale /Interregionale samenwerking

Interregionale samenwerking

Projectnaam	Status	Pagina
DrentsGoed Streekproducten	Gereed	- 35 -
DrentsGoed Landleven	In uitvoering	- 36 -
Dahlia's en duizendschonen	In uitvoering	- 38 -
Outdoor offensief Drenthe	in uitvoering	- 39 -

Transnationale samenwerking

Transnet	In uitvoering	- 40 -
----------	---------------	--------

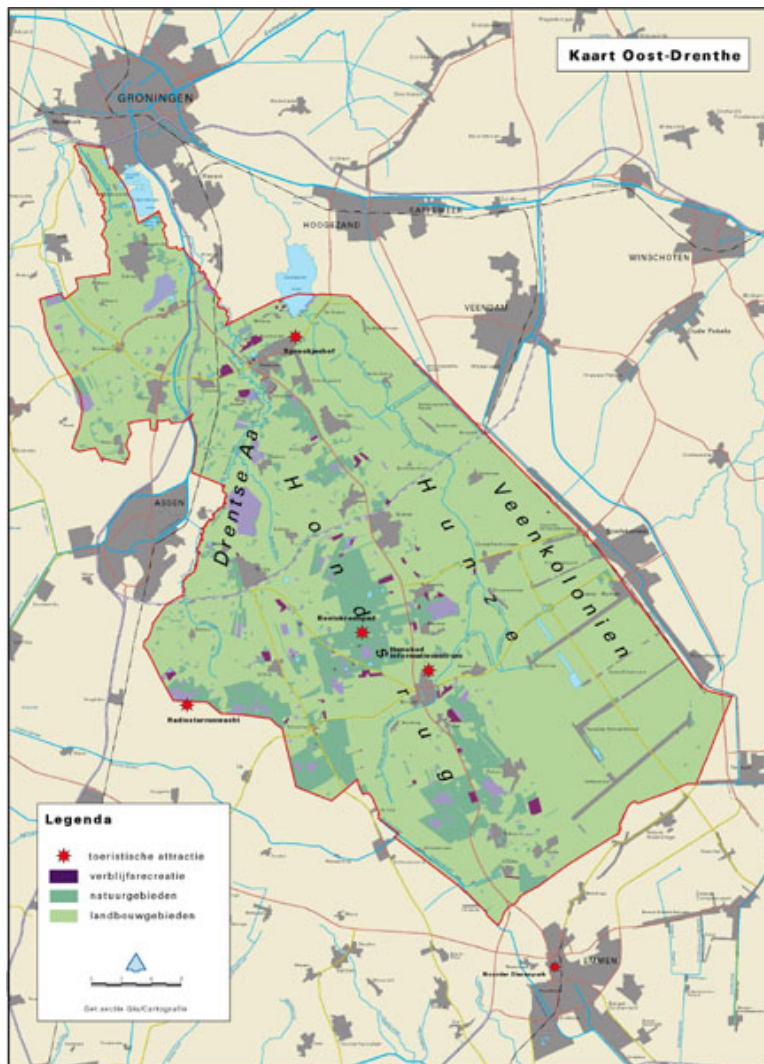
Afgewezen projecten

De digitale Brink	Afgewezen	- 43-
-------------------	-----------	-------

Procesgeld LEADER

Technische hulp LEADERprogramma

Haalbaarheidstudie verwerkingscentrum Hunze	Gereed	- 44 -
Haalbaarheidsstudie Arthouses in Oost Drenthe	Gereed	- 44 -
Haalbaarheidsstudie Stimuleringsregeling Midden- en kleinbedrijf en Agrarische ondernemers	Gereed	- 44 -
Bureau Bedrijfsleven en Servicedienst Landelijk Gebied	Gereed	- 45 -
Deeltijdboeren	In uitvoering	- 45 -
Haalbaarheidsstudie Zorg en Dienstencentrum Tweede Exloërmond	Gereed	- 46 -
Opstellen economisch ontwikkelingskader Hunze/ Zuidlaardermeergebied	Gereed	- 46 -
Herdefiniëring project Stipo+, duurzame kwaliteit en innovatie	Gereed	- 46 -
Haalbaarheidsonderzoek cultuurhistorische pand Zuiderdiep 22 te Valthermond	Gereed	- 47 -

2. Inleiding

Voor u ligt de voortgangsrapportage 2005 van het LEADER+programma **Oost-Drenthe**.

LAG-vergaderingen jaar 2005

De LAG heeft in 2005 in totaal 6 keer vergaderd. Zij heeft in dat jaar de volgende projecten van een positief advies voorzien: Herstel poorten landgoed De Braak en Vennebroek, Dorpsvernieuwing Buinen, Precisielandbouw Oost Drenthe, Stipo+ duurzame kwaliteit en innovatie, Outdoor offensief Drenthe (gecombineerd project met het Drents Friese LEADERgebied), Boeren met uitzicht, Natuurwerkplaats Anderen en Hunebedden een wereld te winnen.

Vitale dorpen 2005

In het kader van het project Vitale Dorpen zijn in totaal 9 projecten geïmplementeerd. Van 5 projecten is inmiddels de subsidie vastgesteld. Dit jaar is aan de volgende projecten een subsidie verleend: Ontdekkingstocht door Agrarisch Borger-Odoorn, Visvijver Tweede Exloërmond, Roots on the Road, Bewegingshuis Eexterveen en Reconstructie vloeistofdichte betonbak Schaapskooi Exloo. In 2005 is de subsidie vastgesteld van de volgende projecten: Hunze express en Revitalisering Eendenkoel.

Procesgeld 2005

De LAG heeft in 2005 in het kader van procesgeld een bijdrage verleend aan het project: Haalbaarheidsonderzoek cultuurhistorische pand Zuiderdiep 22 te Valthermond. In 2005 is de subsidie vastgesteld van de volgende projecten: Haalbaarheidsstudie Arthouses in Oost Drenthe, Haalbaarheidsstudie Zorg en Dienstencentrum Tweede Exloërmond, Opstellen economisch ontwikkelingskader Hunze/Zuidlaardermeergebied, Herdefiniëring project Stipo+, duurzame kwaliteit en innovatie en Haalbaarheidsonderzoek cultuurhistorische pand Zuiderdiep 22 te Valthermond. Voor 9 projecten is tot nu toe een subsidie verleend voor een bedrag van in totaal € 106.412,--. Van acht projecten is de subsidie al vastgesteld.

Website/Nieuwsbrief /TVprogramma

De website wordt regelmatig geactualiseerd. De website wordt ruim 660 keer per maand bezocht. Eind dit jaar is een start gemaakt met de nieuwsbrief die in maart 2006 gezamenlijk met het Drents Friese LEADERgebied wordt uitgegeven.

Een productiebedrijf heeft een inspirerend programma gemaakt over het platteland. In 13 afleveringen is dit door RTL5 onder de titel "Mijn Platteland" uitgezonden. Ook is een aflevering gewijd geweest aan een aantal projecten in het LEADERgebied Oost Drenthe.

LEADERnetwerk

Het LEADERnetwerk is een netwerk voor alle spelers in plattelandontwikkeling. Het netwerk organiseert activiteiten voor mensen die betrokken zijn bij het LEADER-programma. Dit jaar is een tweedaagse najaarsconferentie in Bergen (Noord Holland) georganiseerd met als thema: een sociaal economische vitaal platteland. Vanuit Oost Drenthe is deelgenomen door een aantal LAG-leden, de LEADER-coördinator en projectindieners.

Aan de orde kwamen o.a. : Wat is de toegevoegde waarde van LEADER voor sociaal economische ontwikkeling van het platteland, in welke mate beïnvloeden sociale, economische en culturele ontwikkelingen elkaar. Hoe kunnen deze versterkt worden? Hoe kunnen initiatieven van onderop gericht op het verbeteren van de sociaal economische situatie gestimuleerd worden? Welke rol spelen de verschillende praktijken van gebiedsgerichte aanpak hierbij en hoe kan deze aanpak worden versterkt ? De slotconclusie is dat bij het streven naar een vitale plattelandontwikkeling het vooral gaat om constant koppelingen te leggen tussen de economische en sociaal-culturele aspecten.

Tijdens de conferentie is een toelichting gegeven op de Mid Term Review van het LEADER+programma die door Bent Adviseurs is uitgevoerd. Uit de gehouden review komt naar voren dat LEADER vooral scoort op het leggen van (nieuwe)samenwerkingsverbanden, het organiseren van lokaal draagvlak, kennisoverdracht en de inzet van instrumenten. Met LEADERgelden worden relatief veel lokale middelen gemobiliseerd. Daar staat tegenover dat LEADER vooralsnog weinig meetbare economische meerwaarde lijkt te hebben. Wel kan de nuancering worden aangebracht dat de economische vruchten van het LEADER+programma wellicht kunnen worden geplukt tijdens de tweede fase van het Plattelands OntwikkelingsProgramma (POP2).

In totaal zij er 12 workshops, 4 lezingen en 14 projectpresentaties gehouden. Het LEADERgebied Oost Drenthe heeft zich gepresenteerd met het noordelijk Stipo+project. De buitenlandse projecten die op de conferentie werden gepresenteerd gaven een goede indruk van de slag die in Nederland nog moet worden gemaakt met de sociaal-economische vitalisering van het platteland.

Bijeenkomsten/Congressen

Noord Zuid bijeenkomst in Drenthe. Eind april kwamen er na een boeiende excursie in het LEADER Oost Drenthe n zo'n twintig mensen die in Noord en Zuid Nederland bij LEADER betrokken zijn bij elkaar. Het thema was de uitvoering van de diverse DrentsGoed projecten. Het doel van de ontmoeting was om aan de hand van een aantal inhoudelijke thema's eens te kijken of er mogelijkheden voor

uitwisseling of samenwerking zijn. De conclusie is dat we van elkaar kunnen leren en dat zo'n bijeenkomst vaker moet worden georganiseerd.

Congres "Nieuw licht op de Noorderruimte"

Op 15 december heeft de Groene Coalitie in samenwerking met de Rijks Universiteit Groningen (RUG) het congres "Nieuw licht op de Noorderruimte " georganiseerd. Als LEADERgebied hebben wij hieraan een sponsorbijdrage geleverd. In totaal waren er 230 deelnemers. Het was een interessant en inspirerend congres. Het congres heeft aangetoond dat de thematiek van de plattelandseconomie volop leeft. Het congres is vooral bedoeld als inspiratie voor "vertegenwoordigers" die actief zijn voor en op het platteland.

Evaluatie van de LEADERgroep

Op 16 juni heeft er een zelf-evaluatie van de LEADERgroep plaatsgevonden. De conclusie is dat goede ondersteuning voor projecten, die bottum-up aangedragen worden, noodzakelijk is. Verder wordt geconcludeerd dat de structuur met stuurgroep, projectgroep en gemeentelijke projectleiders goed is en zo kan blijven bestaan. De rol van de projectgroep als aanjager en bewaker van de voortgang van de projecten, komt onvoldoende uit de verf. Gedacht wordt aan het instellen van een kernteam, die deze laatste rol actie gaat vervullen. De rol van de gemeentelijke projectleiders en programmacoördinatoren zijn zeer belangrijk voor het welslagen van de projecten. Speerpunten voor de komende periode zijn de woonvisie, activering van de ondernemers en het bevorderen van recreatieve ontwikkeling.

LEADERprojecten/ Financiën/Conclusie

Per 31 december 2005 zijn er 35 projecten(exclusief de deelprojecten van Vitale dorpen en procesgeld) gecommitteerd. Hiervan zijn er inmiddels 7 projecten gereed. Dit jaar zijn de volgende projecten gereed gekomen: Onderwijsproject Hunze, Recreatieplan Hunzedal ADE en DrentsGoed Streekproducten.

In 2005 is voor een totaalbedrag van € 975.590,-- aan subsidie verleend. Totaal is er nu in het LEADER-programma Oost Drenthe voor een bedrag van € 4.275.282,-- aan subsidie verleend.

Het LEADER+programma Oost-Drenthe ligt voor wat betreft de committeringen goed op koers. Per 31 december 2005 is ruim 87 % van de totale subsidie (inclusief overcommittering) gecommitteerd. Beschikbaar is voor het LEADER+programma Oost Drenthe een bedrag van € 4.864.919,40 inclusief 10% overcommittering,

3. Projecten Oost Drenthe

Prioriteit/Maatregel

I. Gebiedsgebonden strategie

I. 1 Investerings

<i>Projectnaam</i>	: Observatieruimte schaapskooi Balloërveld
<i>Projectnummer</i>	: LOD005
<i>Projectindiener</i>	: Stichting schaapskooi Balloërveld
<i>Looptijd</i>	: 1 januari 2002 t/m 1 juli 2002 (termijn verlengd tot 1 oktober 2002)
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 30.204,--
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 10.063,--verleend, vastgesteld op € 9.494,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	: € 28.482,--
<i>Projectinhoud</i>	: De stichting schaapskooi Balloërveld heeft het plan ontwikkeld om de schaapskooi te verbouwen zodat deze beter geschikt is voor de ontvangst van groepen. Bezoekers, waaronder kinderen, kunnen hierdoor het lammeren van de schapen, en andere activiteiten rond de verzorging van de schapen, volgen. Aan de bouw van de observatieruimte is tevens het plan voor upgradering van de informatievoorziening gekoppeld. Het betreft de plaatsing van twee nieuwe info/educatiekasten en een nieuwe introductiefilm.
<i>Doelstelling</i>	: Het verbeteren van de bezoekersfunctie van de schaapskooi.
<i>Voortgang</i>	: De verbouw is gereed. De officiële opening heeft op 27 september 2002 plaatsgevonden.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	0,5	0,5
Aantal projecten gericht op versterking van natuur	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen	1	1

<i>Projectnaam</i>	: Multifunctioneelcentrum Annerveenschekanaal
<i>Projectnummer</i>	: LOD007
<i>Projectindiener</i>	: Gemeente Aa en Hunze
<i>Looptijd</i>	: Medio 2002 – 1 mei 2004
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 1.396.500,--
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 165.129,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	: € 1.348.698,--

- Projectinhoud* : De gemeente Aa en Hunze wil in Annerveenschekanaal een multifunctioneelgebouw realiseren. Het voorzieningenniveau in Annerveenschekanaal kwam in een negatieve spiraal terecht. Om de leefbaarheid in het dorp te verbeteren wil de gemeente een aantal voorzieningen clusteren in een multifunctionele accommodatie. In de huidige situatie verkeren zowel het dorps huis, de gymnastiekzaal als de school in een slechte bouwkundige conditie. Het multifunctionele gebouw moet ruimte bieden aan de school, de dorps huisactiviteiten, de activiteiten van de stichting welzijn Aa en Hunze met jeugd- en ouderenwerk, de bibliotheek, culturele en sportverenigingen. Ook een identiteitswerkplaats met daarin o.a. een tentoonstellingsruimte en een plaats voor het dorpsarchief maakt onderdeel uit van de plannen. Het beheer zal gaan plaatsvinden door de stichting Dorps huis.
- Doelstelling* : Het behouden en versterken van de sociale infrastructuur in Annerveenschekanaal door een doelmatiger en efficiënter gebruik van voorzieningen, in casu door clustering in een multifunctioneelgebouw.
- Voortgang* : De realisatie van het onderwijsgedeelte, dorps huis en sportaccommodatie is afgerond. De officiële oplevering heeft op 14 januari 2004 plaatsgevonden. Het voorterrein is in het voorjaar van 2004 aangelegd.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	3-5	5
Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid		8 -10 fte
Aantal nieuwe of verbeterde servicecentra	1	1
Aantal nieuwe of lokale netwerken	2	4
Aantal initiatieven ter verbetering van de aantrekkelijkheid van dorpen		1

- Projectnaam* : **Bewerkingscentrum Boerderijproducten Drenthe**
- Projectnummer* : **LOD016**
- Projectindiener* : Stichting Verwerkingscentrum Boerderijproducten Drenthe
- Looptijd* : 24 april 2004 t/m 30 juni 2005
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 176.200,--
- LEADER+subsidie* : € 44.050,---
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* :

- Projectinhoud* : Als gevolg van de nieuwe Hazard Analyses and Critical Control Point (HACCP) worden er hoge eisen gesteld aan het bereiden en verwerken van producten. Dit heeft tot gevolg dat er geen boerderijproducten thuis meer mogen worden verwerkt en dus zal de kleinschaligheid aangaande streekproducten verdwijnen. De verwerking van streekproducten op enige schaal is momenteel in Drenthe niet mogelijk. Door middel van dit project wil een initiatiefgroep een bewerkingscentrum voor boerderijproducten opzetten voor het verwerken van zacht- en hard fruit en groeten tot jams, sappen, siropen en chutneys. Het centrum zal gebruikt kunnen worden voor producten die momenteel thuis verwerkt worden maar de meeste omzet wordt verwacht van de grotere producenten, veelal aangesloten bij DrentsGoed, die nu hun producten elders laten verwerken.
- Doelstelling* : Een centrale plek creëren waar ondernemers hun boerderijproducten kunnen (laten) verwerken volgens de geldende en toekomstige regelgevingen. Daardoor kunnen bepaalde boerderijproducten een meerwaarde krijgen en kan tevens het ambachtelijke van het verwerken in stand worden gehouden.
- Voortgang* : Het project wordt binnenkort voortijdig beëindigd. De investeringskosten zijn hoger dan geraamd. Een dekkende exploitatie is niet mogelijk.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussen - Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	600 uur	360 uur
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	
Aantal bedrijven dat deelneemt aan projecten gericht op verbrede landbouw	1	
Aantal projecten ter bevordering van de afzet en verwerking van agrarische producten	1	

- Projectnaam* : **Arthouses**
- Projectnummer* : **LOD020**
- Projectindiener* : Stichting Arthouses
- Looptijd* : 1 januari 2004 t/m 31 mei 2006 (verlengd tot 31 december 2007)
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 940.500,--
- LEADER+subsidie* : € 400.000,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* :
- Projectinhoud* : Een Arthouse is een nieuwe accommodatievorm. Elk Arthouse is een uniek kunstwerk. Het is de bedoeling dat er in dit project 7 Arthouses worden gerealiseerd. Op basis van een voorselectie wordt aan twintig kunstenaars gevraagd om de huizen te ontwerpen. Uiteindelijk resulteert dit in een keuze van 7 objecten die geplaatst gaan worden. Een Arthouse is een verblijfsaccommodatie voor 2-6 personen. Gelet op de exclusiviteit van een Arthouse zullen er ook hoge eisen gesteld worden aan de inrichting. In zijn algemeenheid zal het voorzieningenniveau voldoen aan het classificatieniveau van een 3-4 sterrenbungalow of 3-4 sterrenhotel. Er is sprake van een nieuwe accommodatievorm die zich niet laat vergelijken met traditionele accommodatievormen als een 'trekkershut',

- 'verhuurstacaravan' of bungalow. De Arthouses worden geplaatst op een goed toegerust recreatiebedrijf. Deze bedrijven stellen ook de grond beschikbaar.
- Doelstelling* : Realisatie van zeven Arthouses op verschillende recreatiebedrijven in Oost Drenthe.
- Voortgang* : Er heeft een bestuurswisseling plaatsgevonden. Ook is er een nieuwe projectleider aangesteld. De animo voor het project is groot. De technische realisering is in verband met de planologische beperking niet eenvoudig. Er is besloten om alleen voor die locaties te gaan die planologisch obstakel vrij zijn. Verder is er een andere wijze van werken geïntroduceerd namelijk meer maatwerk voor een individuele deelnemer op een eigen locatie.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussenresultaat
Aantal arbeidsplaatsen	tijdelijk 3 fte, struct. 1½	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen	7	
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten	1	gestart
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden	1	
Aantal overnachtingen	4000	

- Projectnaam* : **Uitbreiding Molenmuseum de Wachter**
- Projectnummer* : **LOD022**
- Projectindiener* : Stichting Koren- en Oliemolen De Wachter

- Looptijd* : 10 mei 2004 t/m 1 juli 2006
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 604.445,--
- LEADER+subsidie* : € 250.000,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten*
- Projectinhoud* : De Koren- en Oliemolen De Wachter is in 1851 gebouwd en is gevestigd aan de in het verleden belangrijke vaarverbinding de Zuidlaardervaart te Zuidlaren. De molen is voor Nederland uniek in zijn soort. Bijzonder doordat hij wordt aangedreven door windkracht, stoommachines en elektriciteit. Het bijzondere van de molen schuilt voorts in de veelheid van functies. Naast een kolenmalerij en een olieslagerij is de molen uitgerust met een schitterende

molenmakerswerkplaats, een specerijenmalerij, een bakkerij en een smederij. Ook heeft de stichting de collectie van wijlen Jan Barkhof te Yde overgenomen. De klompenmakerij van de heer Westerhof te Tynaarlo zal in het nieuwe gebouw worden gevestigd. De bouw wordt gerealiseerd met inzet van jongeren en volwassenen in een uitkerings situatie die hierdoor competenties kunnen ontwikkelen en hun kansen op de arbeidsmarkt kunnen vergroten.

Doelstelling : De realisatie van een vergroting van de expositieruimte van het molenmuseum. Dit is nodig om de diversiteit en variëteit van het museum te verhogen om de attractiewaarde van het geheel voor de bezoekers te versterken.

Voortgang : Op 21 december 2005 is het project officieel van start gegaan.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal extra bezoekers	4000	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen	1	
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden	1	

Projectnaam : **Infocentrum Madijk**

Projectnummer : **LOD024**

Projectindiener : Maatschap Madijk

Looptijd : 22 november 2004 t/m 1 januari 2007

Totale subsidiabele

projectkosten : € 308.330,--

LEADER+subsidie : € 77.382,--

*Gemaakte en betaalde
subsidiabele kosten*

Projectinhoud : De Maatschap wil door aanpassingen en uitbreidingen van diverse onderdelen van de bestaande bedrijfspanden, faciliteiten creëren om groepen en individuen te kunnen ontvangen. Voor dit doel wil men een inforuimte en een ontvangstzaal realiseren. Daarnaast zal een stal aangepast worden zodat bezoekers in de stal kunnen kijken en daarmee een beeld krijgen van de verschillende manieren van dier(vriendelijke) huisvesting.

Drie verschillende soorten voorlichtingsactiviteiten wil men ontplooien:

1. Groepen en individuen voorlichten over de wijze waarop getracht wordt in de Eelder- en Peizermeden de doelstellingen van het natuurbeheer in de EHS te realiseren.
2. Toeristen en bewoners de mogelijkheid bieden zich te informeren over de bedrijfsvoering op het biologische vleesvee bedrijf. Hierdoor zal de kennis van en het begrip voor duurzame landbouw bij de burger toenemen. Bijkomend effect hiervan is dat de consument ook bereid is de duurzaam geproduceerde producten te kopen.
3. Thema gerichte voorlichtingsactiviteiten ontplooien waardoor landbouwers kennis kunnen nemen van de mogelijkheden van een verbrede en duurzame bedrijfsvoering en worden gestimuleerd na te denken over hun huidige bedrijfsvoering. Het bedrijf zou dan als voorbeeldbedrijf kunnen functioneren;

niet met de pretentie dat de maatschap het goed doet maar wel als een concrete case waarover open en onderbouwd gediscussieerd kan worden.

Doelstelling : Mogelijkheden creëren om boeren en burgers uitleg te geven over het gebied en de rol van Natuurmonumenten en het bedrijf in het onderhoud van het gebied. Als deze mogelijkheden worden gerealiseerd, resulteert dit tevens in voorlichting over en bewustwording van het belang van duurzame landbouw zowel bij burger als bij landbouwer.

Voortgang : De voortgang van het project loopt vertraging op doordat de plannen voor de waterberging niet helemaal duidelijk zijn. In juni 2006 zal er meer duidelijkheid over zijn. Dan zal de maatschap beslissen of de verbouwing door zal gaan.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijke werkgelegenheid	4	
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	0,5	
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	
Aantal bedrijven dat deelneemt in projecten gericht op verbrede landbouw	1	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen	1	
Aantal bezoekers per jaar	1500 oplopend naar 6000	

Projectnaam : **Natuurwerkplaats Anderen**

Projectnummer : **LOD030**

Projectindiener : Stichting Woonconcept

Looptijd : 25 oktober 2005 t/m 1 december 2006

Totale subsidiabele

projectkosten : € 912.000,---

LEADER+subsidie : € 100.000,--

*Gemaakte en betaalde
subsidiabele kosten*

Projectinhoud : Het is een gezamenlijk initiatief van Stichting Vanboeijen, de Praktijkschool Winkler Prins en Stichting Woonconcept. Zij willen een vaste locatie voor werk- en leerprojecten op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, enerzijds voor mensen met een verstandelijke beperking en anderzijds voor moeilijk lerende jongeren. Een natuurwerkplaats biedt de mogelijkheid om de bestaande werk- en leertrajecten in het natuur- en landschapsbeheer beter te organiseren en deze gelijktijdig te versterken met taken op het gebied van voorlichting, educatie, recreatie en toerisme, waardoor voor alle betrokken partijen een duidelijke meerwaarde ontstaat. De dagelijkse werkzaamheden van de cliënten van Vanboeijen en de moeilijk lerende jongeren worden aangevuld met activiteiten gericht op mensen van buitenaf.

Doelstelling : het realiseren van een natuurwerkplaats voor werkervaringtrajecten, natuurbeleving en dagbesteding op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, voor mensen met een verstandelijke beperking en (zeer) moeilijk lerende jongeren. De

werkplaats krijgt daarnaast een functie op het gebied van educatie en natuurbeleving en zal als toeristische pleisterplaats gaan fungeren.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijke werkgelegenheid	10	
Flankerende voorziening ter bevordering van de arbeidsmarkt	1	
Structurele werkgelegenheid/werkplaatsen	30	
Projecten gericht op gelijke kansen	1	
Aantal projecten gericht op versterking van natuur en landschap	1	

I. 2. Overige acties en projecten

<i>Projectnaam</i>	: Zwerfstenenbeelden project	
<i>Projectnummer</i>	: LOD003	
<i>Projectindiener</i>	: Stichting "Het Drentse Landschap"	
<i>Looptijd</i>	: 7 september 2001 t/m 31 december 2001	
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 81.904,--	
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 27.226,--	
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	: € 80.351,--	
<i>Projectinhoud</i>	: In 1998 vond in Borger het project "mysterieuze beelden uit de prehistorie en het heden" plaats. Kunstenaars werden uitgedaagd, op basis van zwerfstenen, eigentijdse kunst te maken. Op de Hondsrug in de gemeente Borger-Odoorn werden vijf nieuwe monumenten op zorgvuldig uitgekozen plaatsen opgericht. De beelden zijn met elkaar verbonden door de Flintenroute. Het in 1998 gestarte project had een tijdelijk karakter. De beelden werden geëxposeerd maar zijn eigendom gebleven van de betreffende kunstenaars. Als niet besloten wordt tot aankoop zullen ze weer uit Drenthe verdwijnen. Omdat de beelden een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de cultuurhistorische beleving probeert het Drentse Landschap gelden bij elkaar te krijgen om de beelden te kunnen kopen. Ze kunnen dan tot in lengte van jaren blijven staan op de huidige locaties.	
<i>Doelstelling</i>	: Het behouden van de kunstwerken voor Drenthe, teneinde een cultuurhistorische route in het gebied te kunnen handhaven, alsmede verder te ontwikkelen.	
<i>Voortgang</i>	: De beelden zijn aangekocht. Het project is afgerekend. De Drentse Fiets Vierdaagse heeft de zwerfstenenbeeldenroute in haar pluspakket opgenomen.	

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal verbeterde toeristische voorzieningen	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorisch objecten	4	4

Projectnaam : **Technische hulp Leaderprogramma Oost-Drenthe**
Projectnummer : **LOD004**
Projectindiener : Provincie Drenthe namens de LAG Oost-Drenthe
Looptijd : 1 juni 2001 t/m 31 december 2009
Totale subsidiabele projectkosten : € 227.382,--
LEADER+subsidie : € 113.691,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Voor de uitvoering van het LEADERprogramma in het LEADERgebied Oost-Drenthe worden kosten gemaakt voor technische hulp. Er is in Oost-Drenthe een stuurgroep geïnstalleerd die optreedt als LEADERactiegroep(LAG). Deze groep wordt ondersteund door een secretaris en voor de uitvoering en projectontwikkeling in het kader van het LEADERprogramma door een Programmamanager LEADER+. De uitvoering van het LEADER+programma brengt een aantal kosten met zich mee. Gedeeltelijk kunnen de kosten ten laste gebracht worden van de EOGFLmiddelen van het Programma. De LEADER coördinator heeft een dienstverband met de provincie Drenthe.

Doelstelling : Uitvoering van de LEADERontwikkelingsstrategie in het LEADERgebied Oost-Drenthe.

Voortgang : In augustus 2004 is een nieuwsbrief uitgebracht. In het kader van procesgeld is er voor 9 projecten opdracht gegeven voor een haalbaarheidstudie(zie voor projecten onder hoofdstuk 5: procesgeld).

Projectnaam : **Gathering Stones**
Projectnummer : **LOD006**
Projectindiener : De stichting Gathering Stones
Looptijd : 18 februari 2002 t/m november 2002
Totale subsidiabele projectkosten : € 442.000,--
LEADER+subsidie : € 150.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 310.000,--
Projectinhoud : Gathering Stones is een initiatief om in Borger een Hunebed te laten bouwen door 700 scouts. Het bouwen gebeurt op een wijze zoals de Hunebedbouwers het mogelijk ook gedaan zouden hebben, dus zonder moderne materialen. De bouw vindt plaats op een festivalterrein. Naast de activiteiten rond de bouw zullen er tal van neven activiteiten plaatsvinden. Het evenement zal twee weken duren - van 25 juli tot 11 augustus 2002. Bij de realisatie van het project zal er sprake zijn van samenwerking tussen een groot aantal organisaties in de regio. Het is een project dat een grote promotionele uitstraling voor Drenthe kan hebben. Tot op dit moment is dat al gebleken omdat er vanuit de media veel aandacht voor het idee is. Zowel in de aanloop naar het evenement toe als naar afloop van het evenement zullen er diverse nevenactiviteiten worden ontplooid. Het project sluit aan bij de activiteiten die in het kader van het project cultuurtoerisme worden ontwikkeld.

- Doelstelling* : Door middel van de bouw van het grootste Hunebed ter wereld zal getracht worden een promotionele uitstraling voor Drenthe te realiseren. Interesse wordt gewekt voor cultuurhistorische schatten van Drenthe op een wijze die bijdraagt aan de versterking van een positief imago van de provincie.
- Voortgang* : Het project is uitgevoerd. Het festival is gehouden van 25 juli t/m 11 augustus 2002. In totaal zijn er ongeveer 11.000 bezoekers geweest. De media heeft veel publiciteit aan het project gegeven.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	direct 5 en indirect 20	direct 5 en indirect 20
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	1
Aantal nieuwe en of verbeterde route-structuren	1	1
Aantal bezoekers	10.000	11.000

Projectnaam : **Recreatiekring Oostermoer**

Projectnummer : **LOD008**
Projectindiener : Recreatiekring Oostermoer
Looptijd : 15 maart 2002 t/m 31 mei 2005; startdatum gewijzigd in 1 maart 2003
 Einddatum gewijzigd in 31 december 2005

Totale subsidiabele projectkosten : € 112.790,--
LEADER+subsidie : € 39.396,--

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :

Projectinhoud : De recreatiekring Oostermoer is een bestaand kleinschalig netwerk in de regio Oost-Drenthe. De recreatiekring wil dit netwerk van ondernemers versterken en heeft daarvoor een projectvoorstel ingediend. Het project heeft een looptijd van drie jaar. In deze periode wil de recreatiekring activiteiten ontwikkelen die de relatie tussen de Hondsrug, het Hunzegebied en de Veenkoloniën versterken. Zij wil de toeristische ontwikkeling van het gebied stimuleren en werken aan de verbetering van het kwaliteitsaanbod. Het project bestaat uit 6 onderdelen te weten:

1. kwaliteitsverbetering op bedrijfsniveau,
2. scholing op het gebied van automatisering,
3. marketing en kwaliteit,
4. promotie van het gebied o.a. door middel van de uitgifte van een toeristische kaart,
5. versterking van de routestructuren,

6. ontwikkelen van nieuwe product-marktcombinaties waarbinnen arrangementen ontwikkeld worden voor specifieke doelgroepen en versterking van het zelforganiserend vermogen van de groep.

- Doelstelling* : Versterking van de Recreatiekring en van de kwaliteit van het aanbod van de toeristische bedrijven in de regio. Door middel van uitbreiding en versterking van de Recreatiekring, kwaliteitsverbetering bij de individuele bedrijven en door het gezamenlijke aanbod en verbetering van het recreatief toeristisch product zoals routes, arrangementen etc.
- Voortgang* : Een nieuwe groep is begonnen aan het onderdeel "Kijk in de Keuken". De voorbereiding voor de realisatie van de Veenroute, een meerdaagse fietsroute in het Drents Groningss Veenkoloniaalgebied is afgerond. Begin 2006 zal een werkgroep de route uitwerken, routeboekje ontwikkelen en een bijdrage leveren aan de marketing en promotie. In het kader van doelgroepbenadering is in oktober 2005 het herfstfeest georganiseerd. Leden van de recreatiekring hebben activiteiten ontwikkeld gericht op gezinnen met kinderen. Middels pers, folders en posters heeft promotie plaatsgevonden. De Recreatiekring wil deze methode minimaal drie keer per jaar terug laten komen. Ook worden opnieuw de mogelijkheden bekeken voor een Oostermoer survivalrun.

Indicator(en)*	Doelstelling	TussenResultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	2% meer in drie jaar tijd	
Aantal km nieuw of verbeterde toeristische fiets-, skate-, vaar-, ruiter- en wandelroutes.	50	15
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	2
Aantal bedrijven dat participeert in projecten gericht op kennisoverdracht en onderzoek	40	25
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingverbanden gericht op duurzame activiteiten	1	
Aantal deelnemers aan cursussen, workshops	40	54

- Projectnaam* : **Onderwijsproject Hunzedal**
- Projectnummer* : **LOD009**
- Projectindiener* : Stichting Het Drentse Landschap
- Looptijd* : september 2002 – 31 mei 2005 (verlengd 30 juni 2005)
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 91.106,--
- LEADER+subsidie* : € 30.369,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* : € 91.106,--
- Projectinhoud* : In dit drie jaar durende onderwijsproject staat centraal hoe de leraren op een planmatige wijze de betrokkenheid van de jeugd met hun eigen omgeving kunnen vergroten. Het betreft de leerlingen van de basisscholen in drie gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn en Tynaarlo in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar. Naar verwachting doen ongeveer 40 schoolteams mee met zo'n 5000 kinderen. Een belangrijk aspect van dit project is het trainen van leraren,

zodat ze zelf allerlei boeiende lessen met hun kinderen in de omgeving kunnen uitvoeren. Vervolgens worden de lessen daadwerkelijk uitgevoerd en worden de resultaten gepresenteerd aan de bewoners in het gebied. Hierbij presenteren de leerlingen ook hun wensen voor het verbeteren van de leefbaarheid. Het project bestaat globaal uit drie onderdelen: vaardigheidstrainingen voor schoolteams, een presentatie van de schooljeugd per gemeente tijdens een feestelijke avond voor de bevolking en enkele facultatieve projecten (Dieren in de schoolomgeving, Planten in de schoolomgeving, Nieuwe natuur, Langs de waterkant/WATCH). Het project wordt via schoolnetwerken uitgevoerd.

- Doelstelling** : De jeugd van 4 t/m 12 jaar meer betrekken bij de inrichting van de eigen omgeving (Hunzedal), waarbij de functie natuur in relatie tot de andere functies en de rol van de bewoners, centraal staat. Stimuleren van de jeugd om verbeteringen aan te brengen in haar woonomgeving.
- Voortgang** : Het project is afgerond. Uitgevoerd is het projectonderdeel: "Ken uw streek". Dit onderdeel betreft een cursus bestaande uit lezingen en excursies over leefbaarheid, landbouw, recreatie en natuur in het Hunzedal. Dit t.b.v. leerkrachten. Onderwijsproject "Kleine beestjes" werd uitgevoerd met alle deelnemende schoolteams die participeren in het gemeentelijk scholennetwerk Aa en Hunze. Daarnaast werden excursies verzorgd met de titel "Beestenboel in het Hunzedal". Onderwijsproject "Bijen" werd uitgevoerd op de scholen in de gemeente Tynaarlo. In de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo hebben 15 scholen meegedaan aan het Watchproject. De leerlingen hebben een bezoek gebracht aan het Annermoeras, waar ze diverse opdrachten hebben uitgevoerd die met water en waterkwaliteit te maken hebben. In juni 2005 is de feestelijke afsluiting over het onderwijsproject geweest. Leerlingen van diverse scholen gaven er workshops voor de genodigden, waaronder de sponsors en subsidiegevers.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	1	1
Aantal deelnemers aan workshops, cursussen etc.	5000	7426

- Projectnaam** : **Vitale dorpen Oost Drenthe**
- Projectnummer** : **LOD 010**
- Projectindiener** : Provincie Drenthe
- Looptijd** : juli 2002 t/m juli 2005 (verlengd tot 31 december 2006)
- Totale subsidiabele projectkosten** : € 227.500,--
- LEADER+subsidie** : € 75.000,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten** :
- Projectinhoud** : Het project wordt ingezet voor financiering van bottom-up initiatieven die de leefbaarheid in de dorpen of de regio vergroten. Voor activiteiten waarvan de effecten voor de bewoners van het platteland in de Regio Oost Drenthe direct aantoonbaar zijn. Indien mogelijk moeten projecten gebaseerd zijn op een dorpsomgevingsplan. Het project zal een breed werkingsgebied krijgen te weten de versterking van de leefbaarheid in

Oost-Drenthe. Het kan worden ingezet voor kleinschalige projecten, die bijdragen aan de versterking van de fysieke kwaliteiten van een dorp of regio, de economische ontwikkeling en de sociale vitaliteit en bij voorkeur combinaties daarvan.

Doelstelling : Versterking van de leefbaarheid in Oost-Drenthe.
Voortgang : Aan zes projecten in de gemeente Borger-Odoorn en aan 3 projecten in de gemeente Aa en Hunze is subsidie verleend. Het gaat om onderstaande projecten:

Projectnaam : **Jodenhol te Valthe**
Projectnummer : **LOD010-001**
Totale subsidiabele projectkosten : € 12.346,--
LEADER+subsidie : € 7.846,--, Vastgesteld op € 7.615,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 11.982,--
Projectinhoud : Het herstel van een onderduikersplek in Valthe uit de Tweede Wereldoorlog te herstellen.
Voortgang : Het project is afgerond.

Projectnaam : **Hunze-express**

Projectnummer : **LOD010-002**
Totale subsidiabele projectkosten : € 50.546,---
LEADER+subsidie : € 11.320,---, Vastgesteld op € 11.262,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 50.288,--
Projectinhoud : Alternatief vervoer (tractor met wagen) tussen vier verschillende attracties in het dorp Borger. Verder is de wagen geschikt gemaakt voor minder-validen.
Voortgang : Het project is afgerond.

Projectnaam : **Revitalisering Eendenkoel**
Projectnummer : **LOD010-003**
Totale subsidiabele projectkosten : € 22.634,---
LEADER+subsidie : € 14.315,---, Vastgesteld op € 13.384,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 21.905,--
Projectinhoud : In Odoorn wordt de vijver opnieuw ingericht om een zo natuurlijk aanzicht te verkrijgen.
Voortgang : Het project is afgerond.

Projectnaam : **Verbetering infrastructuur wandelroute Anloo**

Projectnummer : **LOD010-004**
Totale subsidiabele projectkosten : € 3.900,--
LEADER+subsidie : € 2.600,--, Vastgesteld op € 2.230,---
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 3.346,--
Projectinhoud : Het herstel van de verbinding via het oude kerkpad om op deze manier zorg te dragen voor een optimale beleving van de landschappelijke waarden in het Drentsche Aa-gebied.
Voortgang : Een routebeschrijving met een wandeling van 7 km is gereed. Ook zijn er 5 bankjes op het traject geplaatst.

Projectnaam : **Ontdekkingstocht door Agrarisch Borger- Odoorn**

Projectnummer : **LOD010-005**
Totale subsidiabele projectkosten : € 14.709,--
LEADER+subsidie : € 5.419,---
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Op jaarbasis samenstellen van vijf basisroutes in de gemeente Borger-Odoorn. Elke route bestaat uit een korte en een lange afstand. Het doel van het project is om de fietsers te laten genieten van het agrarisch landschap. De leden van de LTO afdeling willen door middel van de informatie die aanwezig is op de bebording graag laten zien op welke wijze in Nederland voedsel wordt geproduceerd.

Projectnaam : **Realisering voorzieningen kleine visvijver Tweede Exloërmond**

Projectnummer : **LOD010-006**

Totale subsidiabele projectkosten : € 16.894,---

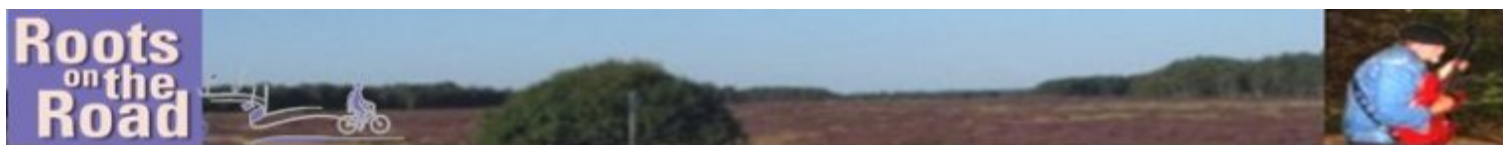
LEADER+subsidie : € 9.594,--

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :

Projectinhoud : Het betreft het plaatsen van twee banken bij de ingang van het bos (Kijlstraat) en het aanleggen van een vissteiger. Bij de kleine visvijver wordt een talud aangebracht t.b.v. theatervoorstellingen die jaarlijks worden georganiseerd aan en in het water. Ter bevordering van dagrecreatie wordt er bewegwijzering aangebracht en picknicktafels geplaatst naar de "open ruimte" in het bos. In de Anne de Vriesstraat (in nabije omgeving van visvijver) wordt een informatiebord geplaatst met gegevens over de bijzondere status van de straat.

Projectnaam : **Roots on the Road**

Projectnummer : **LOD010-007**

Totale subsidiabele projectkosten : € 29.600,--

LEADER+subsidie : € 5.000, --; Vastgesteld op € 2.500,--

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 17.832,--

Projectinhoud : Het is een regionaal festival waarbij op verschillende markante locaties kleine muzikale optredens worden gegeven. Deze concertjes van rootsmuziek kan men gemakkelijk per fiets bereiken zodat ook het Drentse landschap en haar natuur daar een onderdeel van is. Bovendien wordt de verbinding gemaakt met Drentse kunst; tegelijkertijd met het concert in de Magnuskerk in Anloo wordt daar een schilderijtentoonstelling gehouden ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het Drentse Schildersgenootschap. Tevens is het de bedoeling op de locatie bij de Drentsche Aa streekproducten aan de man te brengen.

Voortgang : Het festival is op 27 augustus 2005 gehouden. Ruim 350 bezoekers zijn er geweest.

Projectnaam : **Bewegingshuis Eexterveen**
Projectnummer : **LOD010-008**
Totale subsidiabele projectkosten : € 517.500,--
LEADER+subsidie : € 20.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het betreft de bouw en inrichting van een bewegingshuis, inclusief podium, voor jong en oud in Eexterveen (fase 1). De bouw en inrichting van het bewegingshuis maken deel uit van de accommodatievisie van Eexterveen 2005 – 2050, Dorpsaccommodatie in een LAT-relatie – een nieuwe aanpak Het huis zal gebruikt worden door de inwoners van Eexterveen en omstreken plus sporters en bezoekers van podiumactiviteiten van buiten het dorp.

Projectnaam : **Reconstructie schaapskooi Exloo**
Projectnummer : **LOD010-009**
Totale subsidiabele projectkosten : € 37.530,--
LEADER+subsidie : € 14.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het aanbrengen van een vloeistofdichte betonbak in de schaapskooi van Exloo.

Indicator(en)* Totaal LOD010	Doelstelling	TussenResultaat
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische accommodaties/routestructuren	10	3
Aantal km nieuw of verbeterde fiets, skate-, vaar-, ruiters- en wandelroutes	20	206
Aantal nieuwe of verbeterde culturele objecten	3	1
Aantal initiatieven gericht op de verbetering van de aantrekkelijkheid van dorpen	4	2
Aantal nieuwe of verbeterde voorzieningen	5	
Aantal projecten vervoer op maat		1
Aantal project gericht op het versterken van natuur en landschap	-	1
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	-	1
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	-	1

Projectnaam : **STIPO (Stimuleringsproject voor Plattelands-
ondernemingen**

Projectnummer : **LOD011**
Projectindiener : DBF(Dorp en Bedrijf Friesland)
Looptijd : 1 januari 2003 t/m 31 maart 2006
Totale subsidiabele projectkosten : € 2.852.458
LEADER+subsidie : € 590.458,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het STIPO-project is bedoeld om kleinschalige ondernemers op weg te helpen hun initiatieven en de hieruit voortvloeiende investeringen te realiseren. Het project richt zich zowel op kleinschalige MKB ondernemers als op verbredingsactiviteiten in de agrarische sector. In het STIPO-project is rekening gehouden met een driedelige vorm van ondersteuning, te weten:
1. Het beschikbaar stellen van een coach, die functioneert als stimulator, promotor en vraagbaak voor de bedrijfsontwikkeling in Oost-Drenthe in het algemeen en voor de individuele ondernemer afzonderlijk. De coachfunctie zal worden ingevuld in overleg met de ondernemersorganisaties in het gebied. Hiervoor zal door de stichting Dorp en Bedrijf Friesland(DBF) een begeleidingsgroep in het leven worden geroepen.
2. Bijdragen in het inhuren van deskundig advies. Indien de ondernemersvraag een te specifiek karakter heeft, kan extern advies worden ingewonnen. De ondernemer kan hiervoor een subsidie krijgen van maximaal 50% met een maximum van € 1500,--.
3. Bijdragen in investeringen. De investeringspremie is bedoeld voor bedrijven tot en met 10 werknemers. Mogelijk is een subsidie van 20% met een maximum bedrag van € 20.000,-- in de kosten voor investeringen. Voorwaarde voor het verkrijgen van de investeringsbijdrage is een toename van het aantal arbeidsplaatsen of productiecapaciteit.

Doelstelling : Het stimuleren en versterken van het kleinschalig bedrijfsleven in Oost-Drenthe, waardoor de werkgelegenheid wordt behouden en bevorderd. Nader te omschrijven als versterking van het ondernemerschap in het gebied, verbetering bedrijfsrendement, uitlokken van nieuwe investeringen, versterking van de economische potenties van het gebied en vergroting van de leefbaarheid van het gebied.

Voortgang : Voor het onderdeel investeringsbijdrage zijn er per 31 december 2005 drie en veertig aanvragen ontvangen, waarvan er 9 zijn afgewezen/ingetrokken. Totaal is er voor een bedrag van € 481.743,-- subsidie aangevraagd. Voor het onderdeel adviesbijdrage zijn er per 31 december 2005 veertien aanvragen ontvangen. Totaal is er voor € 13.864,-- aangevraagd.

Indicator(en)*

Doelstelling T.Resultaat

Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen	50	43
Aantal innovatieve projecten	35	13
Aantal adviezen en haalbaarheidsstudies	40	10
Aantal bedrijven dat deelneemt in projecten gericht op verbrede landbouw	15	0
Aantal bedrijven dat participeert in netwerkbijeenkomsten	200	0
Aantal netwerkbijeenkomsten	10	8

Projectnaam : **THUISHUIS Oost Drenthe**

- Projectnummer* : **LOD012**
- Projectindiener* : Stichting Thuishuis
- Looptijd* : 1 januari 2003 t/m 31 december 2005
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 129.704,--
- LEADER+subsidie* : € 38.911,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* :
- Projectinhoud* : Enkele jaren geleden kwam de provincie Groningen en een aantal instellingen voor kinderopvang tot de conclusie dat het voor de plattelandsgebieden van de provincie onmogelijk is om binnen de hiervoor bestaande regelgeving reguliere crèches en kinderdagverblijven te exploiteren. Hierop heeft SPRONG, de Groningse ondersteuninginstelling voor Zorg en Welzijn, samen en namens de genoemde instellingen een concept Thuishuis ontwikkeld. Hiervoor is de stichting Thuishuis opgericht. Deze stichting benadert in de plattelandsregio's potentiële ondernemers en informeert deze over het idee. Vervolgens leidt zij de ondernemers middels een uitgebreid scholingsprogramma op in ondernemersvaardigheden en specifieke kinderopvang gerelateerde kennisgebieden. De aspirant ondernemers worden begeleid in het opstarten van hun eigen Thuishuis. De stichting wil nu ook in het LEADERgebied Oost Drenthe het project opstarten. De reden voor het project is dat er voor reguliere vormen van kinderopvang meer kinderen nodig zijn dan in de kleine kernen "beschikbaar" zijn en daardoor het economisch onhaalbaar is. In de kleine kernen ontbreken grotendeels professionele kinderopvangfaciliteiten en de consequentie hiervan is dat hierdoor een generatie jonge volwassenen beperkt wordt in arbeidsparticipatie dan wel de regio verlaat.
- Doelstelling* : Het creëren van kleinschalig kinderopvang in kleine kernen waar deze faciliteit thans ontbreekt, door (vrouwelijke) geïnteresseerden op te leiden en te begeleiden tot zelfstandig ondernemer in de sector.
- Voortgang* : In september 2003 is begonnen met de wervingsactiviteiten. Ook is er in december 2003 een boekje uitgekomen met als titel "Het Thuishuis, een unieke vorm van kinderopvang op het platteland". Verder is er een voorlichtingsfilm gemaakt. Deze geeft een duidelijk beeld van het Thuishuisondernemerschap. Per 1 januari 2005 is het eerste Thuishuis in Oost Drenthe geopend. In februari 2006 is gestart met een nieuwe opleiding. Opvallend is het hoge aantal cursisten uit Drenthe, 8 van de 10 deelnemers.

Indicator(en)	Doelstelling	T. Resultaat
Aantal projecten gericht op gelijke kansen	1	1
Aantal gecreëerde banen/ondernemingen	5	
Aantal nieuwe of verbeterde voorzieningen	5	
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	

Projectnaam : **Plattelandsontwikkeling nieuwe stijl**

Projectnummer : **LOD014**

Projectindiener : STAMM

Looptijd : 1 april 2003 t/m 31 december 2004 (verlenging tot 31 oktober 2005)

Totale subsidiabele € 155.123,--

projectkosten :

LEADER+subsidie : € 51.190,--

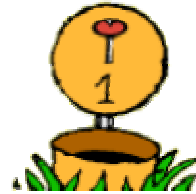
*Gemaakte en betaalde
subsiabele kosten :*

Projectinhoud : In samenwerking tussen dorpsbewoners en overheden wordt in 6 dorpen ofwel een dorpsagenda ofwel een dorpsontwikkelingsplan(DOP) opgesteld. De Brede Overleggroep Kleine Dorpen(BOKD) en STAMM zullen samenwerken bij de uitvoering van het project. De aanleiding voor een dorpsontwikkelingsplan is een bepaalde ruimtelijke ontwikkeling die belangrijke consequenties heeft voor het dorpslandschap. De aanleiding voor het opstellen van een dorpsagenda kan een vraag van het dorp zijn, of toekomstig beleid wat van invloed kan zijn op de leefbaarheid van een dorp. In ieder geval moeten beide partijen, gemeente en dorp, overtuigd zijn van het belang van het opstellen van een dorpsagenda of een DOP. Voor beiden geldt dat er een basis wordt gelegd voor nieuwe leefbaarheidsinitiatieven. Een basis in termen van zowel draagvlak onder de bevolking als het genereren van concrete ideeën voor projecten in het kader van LEADER+, SGB of een andere vorm van gebiedsgericht beleid. De dorpsomgevingsplannen in de gemeente Aa en Hunze worden voor de dorpen Gasteren, Anloo, Anderen en Eexterveenschekanaal opgesteld. De gemeente Tynaarlo wil op basis van signalen uit de dorpen in 2 dorpen een dorpsagenda laten opstellen.

Doelstelling : Bevorderen van de participatiemogelijkheden van dorpsbewoners; generen van levensvatbare plannen voor projecten en versterken van de kwaliteit van de leefomgeving door het maken van plannen met draagvlak in de lokale gemeenschap en door bewustwording van dorpsbewoners van de identiteit en de kwaliteiten van hun dorpslandschap.

Voortgang : Dorpsomgevingsplannen(dop's): Anderen, Eexterveenschekanaal, Anloo en Gasteren zijn gereed. Dorpagenda's: Zeegse en Zuidlaarderveen zijn gereed. De subsidie van het project is nog niet vastgesteld.

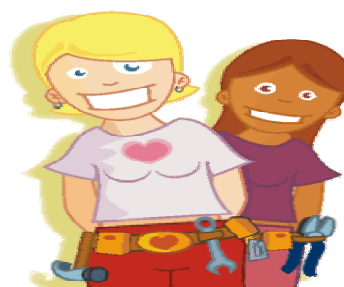
Indicator(en)	Doelstelling	T.Resultaat
Aantal initiatieven gericht op de verbetering van de aantrekkelijkheid van dorpen	6	6
Aantal deelnemers aan workshops/cursussen	100	

- Projectnaam** : **Letterboxen Aa en Hunze**
- Projectnummer** : **LOD015**
- Projectindiener** : Toeristisch platform Aa en Hunze; op 14 juli 2003 is de stichting Letterboxen in Aa en Hunze opgericht.
- Looptijd** : 1 april 2003 t/m 31 december 2004 (verlenging tot 1 december 2005)
- Totale subsidiabele projectkosten** : € 146.250,--
- LEADER+subsidie** : € 57.000,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten** :
- Projectinhoud** : De recreatiecommissie van de gemeente Aa en Hunze heeft het initiatief genomen om te komen tot uitbreiding van het Letterboxsysteem. Letterboxing is een nieuw product in Nederland, dat in 2002 experimenteel is opgezet rond het Zuidlaardermeer. Het is een buitenactiviteit voor alle leeftijden. De in de grond verborgen boxen moeten door de deelnemers opgespoord worden door middel van een clue, een kaart en een cryptische omschrijving. De box bevat een uniek stempel die afgedrukt kan worden in het stempelboekje. In een zestal deelgebieden zal een letterboxroute worden ontwikkeld. Te weten: Spijkerboor-Annen-Anloo-Schipborg, Gieten-Gieterveen-Eext-Eexterveen, Gasselte-Gasselternijveen, Rolde-Anderen-Gasteren en Grolloo-Schoonloo-Amen. Via losse boxen, de zogenaamde wilde boxen, zullen deze gebieden met elkaar verbonden worden.
- Doelstelling** : Het aantrekken van nieuwe bezoekers in de gemeente Aa en Hunze, waarbij samengewerkt wordt met recreatie- en horecaondernemers.
- Voortgang** : De activiteiten zijn gereed. De eindafrekening is nog niet ingediend.

Indicator(en)	Doelstelling	T. Resultaat
Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden	1	1
Aantal nieuwe routestructuren	1	1
Aantal structurele arbeidsplaatsen	5	

Projectnaam : **Cyberspace**
Projectnummer : **LOD018**

- Projectindiener* : Enova
Looptijd : 1 januari 2004 t/m 31 december 2005
Totale subsidiabele projectkosten : € 96.737,--
LEADER+subsidie : € 32.246,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten
- Projectinhoud* : Cyberspace is een project dat de interesse van meisjes in ICT moet vergroten. De bedoeling is dat er uiteindelijk 5 naschoolse cursussen worden georganiseerd van 4 modules voor meisjes van groep 7/8 van de basisschool. Per cursus gaat het om 20 bijeenkomsten. Als na-schoolse activiteit zal de interesse van meisjes van 10-12 jaar worden gestimuleerd door het tonen van praktische toepassing van de computer. De meisjes maken kennis met verschillende toepassingen en technieken van een computer. De meisjes leren websites maken met HTML, een computer demonteren en monteren en veilig internetten. Er wordt een 'Mail voor Kids' ontwikkeld, waarin meisjes en ICT centraal staan en waardoor de communicatie en deskundigheid onder de meisjes verder gestimuleerd wordt. Via deze nieuwsbrief krijgen zij ondersteuning in het bouwen van de websites (in HTML). De cursus wordt gegeven door vrouwen. 10-20 vrouwen zullen worden geworven. De vrouwen worden opgeleid om de cursussen te geven. Het project wordt afgesloten met een handleiding voor het cursusprogramma, welke beschikbaar wordt gesteld voor professionals en organisaties. Na de projectperiode zal publiciteit worden gegeven aan het project in de netwerken van de Digitale Pioniers, Technika 10 Nederland, Enova en PBC om andere gemeenten, provincies te stimuleren gebruik te maken van de expertise. Technika 10 Nederland/Drenthe zal de handleiding aanbieden en gebruiken bij haar werkzaamheden met de doelgroep.
- Doelstelling* : De verschillen van meisjes en jongens ten aanzien van ICT reduceren, zodat ongewenste seksespecifieke leerresultaten als gevolg van het gebruik van ICT worden voorkomen. Het project heeft een expliciete emancipatiedoelstelling.
- Voortgang* : Twintig vrouwen hebben de opleiding gevolgd en gaan de meidengroepen begeleiden. Zeven scholen en een kindercentrum in de gemeente Tynaarlo, Aa en Hunze en Borger-Odoorn hebben zich aangemeld met een totaal van ongeveer 70 deelnemers. Het enthousiasme onder de deelnemende meisjes is groot. Enova onderzoekt of opschaling van het project mogelijk is.

Indicator(en)	Doelstelling	TussenResultaat
Aantal projecten gericht op gelijke kansen	1	1
Aantal flankerende voorzieningen ter verbetering van de arbeidsmarkt	1	1
Aantal deelnemers	50	70

Projectnaam : **Recreatieplan Hunzedal ADE (Annermoeras, Duunsche landen**

en Elzenmaat)

Projectnummer : **LOD019**
Projectindiener : Het Drentse Landschap
Looptijd : 11 december 2003 t/m 1 december 2004 (verlenging tot 1 juli 2005)
Totale subsidiabele projectkosten : € 220.000,--
LEADER+subsidie : verleend € 72.600,-- , vastgesteld € 50.994,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 154.525,--

Projectinhoud : De stichting Het Drentse Landschap heeft in 2002 een belangrijk deel van de inrichting van het natuurontwikkelingsproject Elzenmaat, Duunsche landen en Annermoeras, in het Hunzedal laten uitvoeren. De afronding van de inrichting van het gebied als natuurontwikkelingsgebied zal worden gecombineerd met de aanleg van recreatieve ontsluiting/voorzieningen in deze drie gebieden. Het plan voorziet in de aanleg van wandelpaden, uitzetten van een bewegwijzerde route, plaatsing van informatieborden, openstellings-panelen, plaatsing van banken en naamborden en de aanleg van een parkeerterrein. Een brug zal worden geplaatst. Ook wordt er een observatietoren gebouwd.
Dit is het eerste gebied in het Hunzedal waar op grote schaal intensief gebruikte landbouwgronden een functie hebben gekregen als natuurgebied. Het gebied oefent nu al een grote aantrekkingskracht uit op wandelaars, fietsers en vogelaars.

Doelstelling: De recreatieve ontsluiting van 120 hectare nieuwe natuur. Door de ontsluiting zal het draagvlak voor nieuwe natuur bij de lokale bevolking toenemen. Via panelen wordt informatie over de natuur in het gebied verschaft.

Voortgang : Het project is afgerond. De uitkijktoren is geplaatst in het deelgebied Annermoeras in plaats van in de Elzenmaat. Hier waren bezwaren van omwonenden tegen

plaatsing. In totaal is 8 km wandelpad gerealiseerd. Ook is er een achttal banken geplaatst. Verder is er een houten voetgangersbrug aangelegd over de Hunze.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	4.000 uren	exacte gegevens ontbreken nog
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen of routestructuren	1 uitkijktoren 3 kanoroutes 1 brug	1 uitkijktoren 1 brug
Aantal km nieuwe of verbeterde routes	8,5 km wandelpad 4 km bewegwijzerde route	8 km

Projectnaam : **Stipo+ duurzame kwaliteit en innovatie**

Projectnummer : **LOD021**

Projectindiener : Stichting DBF

Looptijd : 1 maart 2005 t/m 29 februari 2008

Totale subsidiabele

projectkosten : € 530.217,--

LEADER+subsidie : € 230.486,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten

Projectinhoud : Het project betreft het tot stand brengen van een positieve stimulans in de richting van het MKB, inclusief de toeristisch-recreatieve bedrijven en de verbrede landbouw. De economische ontwikkeling en daarmee de leefbaarheid op het platteland staan onder druk. Algemeen wordt erkend dat de innovatieve kracht van het MKB te wensen over laat en dit wordt nog versterkt doordat er onvoldoende inzet wordt gepleegd om de voordelen te behalen uit onderlinge samenwerking, er onvoldoende inzicht is in kennis- en ondersteuningsmogelijkheden, en er een te lage organisatiegraad bestaat.

Doelstelling : het instandhouden en stimuleren van economische activiteiten teneinde de werkgelegenheid en de leefbaarheid van het plattelandsgebied in stand te houden.
het aanjagen, innoveren en stimuleren van individuele en samenwerkende ondernemers teneinde de continuïteit van het bedrijfsleven te bevorderen en het rendement te verhogen.

Voortgang : De website is operationeel. Het onderdeel starters en coachen komt goed van de grond. Er is een in 2005 een dertigtal gesprekken geweest. Ook is er een project tot stand gekomen waarbij een viertal ondernemers samenwerken inzake de opzet en exploitatie van een jachthaven. In Borger-Odoorn is met ondersteuning van de Stipocoach weer een ondernemersorganisatie van de grond gekomen.

Indicator(en)	Doelstelling	TussenResultaat
Aantal arbeidsplaatsen	nader in te vullen	
Aantal nieuwe/verbeterde producten of diensten	45	
Aantal bedrijven dat participeert in		

Projectnaam : **STIPO+ Investeringsregeling**

Projectnummer : **LOD023**

Projectindiener : Dorp en Bedrijf Friesland (DBF)

looptijd : 1 juli 2004 t/m 1 juli 2008

Totale subsidiabele

projectkosten : € 2.579.498,--

LEADER+subsidie : € 579.498,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten

Projectinhoud : Het eerste STIPO-project was en is bedoeld om kleinschalige ondernemers op weg te helpen hun initiatieven en de hieruit voortvloeiende investeringen te realiseren. Het project richt zich zowel op kleinschalige MKB ondernemers als op verbredingsactiviteiten in de agrarische sector. Het huidige STIPO-project kent een driedelige vorm van ondersteuning, te weten:

- *De coach*. De coach functioneert als stimulator, promotor en vraagbaak voor de ondernemers en stimuleert activiteiten gericht op netwerken en kennisverbreding.

- *extern advies regeling*. Indien de ondernemersvraag een te specifiek karakter heeft kan extern advies worden ingewonnen. De ondernemer kan hiervoor een subsidie krijgen van maximaal 50% met een maximum van €1500.

- *De investeringsregeling*. De investeringspremie is bedoeld voor bedrijven tot en met 10 werknemers. Men kan een subsidie krijgen in de kosten van investeringen van 20% met een maximum van € 20.000. Voorwaarde voor de investeringsbijdrage is een toename van het aantal arbeidsplaatsen of de productiecapaciteit. Met name het onderdeel investeringspremie is zo succesvol dat het daarvoor beschikbare budget inmiddels is uitgeput. De overige projectonderdelen lopen door tot 31 december 2005. De nieuwe regeling zal meer gericht zijn op innovatieve investeringen, daar wordt daadwerkelijk op getoetst en voorts zal in de promotie meer aandacht komen voor verbrede landbouw.

Doelstelling : Het stimuleren van versterken van het kleinschalig bedrijfsleven in Oost Drenthe, waardoor de werkgelegenheid wordt behouden en wordt bevorderd. Nader te omschrijven als versterking van het ondernemerschap in het gebied, verbetering bedrijfsrendement, uitlokken van nieuwe investeringen, versterking van de economische potenties van het gebied en vergroting van de leefbaarheid van het gebied.

Voortgang : Voor de investeringsbijdrage zijn er per 31 december 2005 11 aanvragen ingediend. Totaal is voor een bedrag van € 158.391,-- ingediend.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussenresultaat
Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen	50	0
Aantal innovatieve projecten	34	0

Projectnaam : **Herstel poorten De Braak en Vennebroek**
Projectnummer : **LOD025**
Projectindiener : Vereniging Natuurmonumenten
Looptijd : 15 december 2004 t/m 30 juni 2005 (verlengd tot 21 oktober 2005)
Totale subsidiabele projectkosten : € 74.342,--
LEADER+subsidie : € 22.303,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten
Projectinhoud : Het betreft een ingrijpende restauratie om het verval en verlies van historische pylonen en toegangshekken van de landgoederen De Braak en Vennebroek, die door de tand des tijds zijn aangetast, te herstellen. Restauratie van de toegangshekken draagt bij aan de recreatieve belevingsmogelijkheden van de landgoederen. Wandelaars die de landgoederen bezoeken betreden deze via de indrukwekkende toegangshekken. Door restauratie en reiniging van de pylonen en hekken is dit historische erfgoed veiliggesteld voor de toekomst.
Doelstelling : De cultuurhistorische waarden van de landgoederen De Braak en Vennebroek in stand te houden door middel van het behoud en herstel van de poorten.
Voortgang : Het project is gereed maar nog niet afgerekend. Tijdens het lopende restauratiewerk is steeds meer bekend geworden over de historie van de hekken. Dit heeft geleid tot extra werk. Zo is er in een van de zijhekken van Vennebroek weer een klein hek aangebracht voor voetgangers.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	2	

Projectnaam : **Dorpsvernieuwing Buinen**
Projectnummer : **LOD026**
Projectindiener : Gemeente Borger - Odoorn
Looptijd : 6 december 2004 t/m 31 december 2005
Totale subsidiabele projectkosten : € 560.785,--
LEADER+subsidie : € 186.928,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :

Projectinhoud : Het betreft het verbeteren van de leefbaarheid in het dorp, het versterken van de oude waarden en de cultuurhistorische elementen, herstel van de oude bomenstructuur, verbeteren van de verkeersveiligheid, herinrichting van de dorpsstraat, herstel van de oude bestrating, herstel van het oude kanaal en de haven en herstel van de oude spoorbaan als wandelpad.
Doelstelling : Het verbeteren van de leefbaarheid en versterken van de oude waarden en cultuurhistorische elementen in en om het dorp.
Voortgang : Het project is afgerond maar nog niet afgerekend.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op versterking van natuur en landschap	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten (de haven en het open te graven kanaal)	2	2
Aantal hectaren nieuw of herontwikkeld natuur en bosgebied	3,5	3,5

Projectnaam : **Precisielandbouw Oost Drenthe**
Projectnummer : **LOD027**
Projectindiener : Stichting Precisielandbouw Oost Drenthe
Looptijd : 1 oktober 2005 t/m 1 juli 2008
Totale subsidiabele projectkosten : € 331.810,--
LEADER+subsidie : € 110.603,--
Projectinhoud : In een samenwerkingsproject van 10 telers uit de Veenkoloniën worden innovatieve technieken vanuit precisielandbouw op praktijkniveau getoetst en uitgevoerd. Het project richt zich op het variabel doseren van diverse middelen die op een akkerbouwbedrijf worden gebruikt voor het bestrijden en/of beheersen van ziekten en plagen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van innovatieve precisielandbouwtechnieken zoals GPS, automatische aansturing van werktuigen en geografische informatiesystemen. Hoofdzaak is om de technieken zodanig in te zetten dat kennis voor de optimale inzet van de middelen kunnen worden ontwikkeld.

Doelstelling : De primaire doelstelling van het project is het ontwikkelen en uitvoeren van praktische precisie-landbouwtoepassingen die gericht zijn op het verbeteren van de teelt van de hoofdgewassen aardappelen en suikerbieten. Daarbij zal de nadruk liggen op de inzet van middelen voor het beheer van ziekten en plagen die de kwaliteit en/of kwantiteit van deze teelten kunnen beïnvloeden.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten dat deelneemt aan projecten gericht op innovatie in de landbouw	10	
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	
Aantal hectaren precisielandbouw	900	
Aantal bedrijven dat participeert in projecten gericht op kennisoverdracht en onderzoek	750(kennisoverdracht)	

Projectnaam : **Boeren met uitzicht**
Projectnummer : **LOD028**
Projectindiener : Stichting Boeren met uitzicht
Looptijd : 19 juli 2005 t/m 1 juli 2008
Totale subsidiabele projectkosten : € 102.500,--
LEADER+subsidie : € 35.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten

- Projectinhoud* : Een groep akkerbouwers in de Veenkoloniën wil aan de slag met natuurontwikkeling op het eigen bedrijf. Het initiatief is gericht op natuurontwikkeling en het aanleggen van recreatieve voorzieningen op een groeiend aantal akkerbouwbedrijven in het gebied. Samenwerking wordt gezocht met partijen die nu al met de flora en fauna in het gebied bezig zijn. De motivatie van de akkerbouwers is een duurzame verbreding en verrijking van het bedrijf. Door nauwe onderlinge samenwerking en goede afstemming met andere partijen ontstaat een aaneengesloten natuurnetwerk in het veenkoloniale gebied, dat grote kansen biedt voor flora en fauna.
- Doelstelling* : Biotopontwikkeling voor flora en fauna.
Natuurverbindingen en recreatieve verbindingen tot stand brengen.
Bewustwording onder agrariërs van kansen voor praktische natuurmaatregelen.
Bijzondere landschapswaarde van het gebied onder de aandacht brengen van omwonenden en recreanten.
Betrekken van bewoners in het gebied bij landbouw en natuur in de eigen omgeving.
- Voortgang* : Natuurontwikkeling en inrichting: De planvorming voor het het jaar 2006 is gereed. De wandelroute is vastgelegd en staat op kaart.

Indicator(en)*	Doelstelling	TussenResultaat
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal projecten gericht op versterking van natuur en landschap	1	1
Aantal hectaren nieuw of herontwikkeld natuurgebied	15	0
Aantal km nieuwe wandelroutes	15 tot 20	0
Aantal bedrijven dat deelneemt in projecten gericht op verbrede landbouw	15	10

Projectnaam : **Hunebedden een wereld te winnen**

Projectnummer : **LOD029**

Projectindiener : Stichting Het Drentse Landschap

Looptijd : 30 september 2005 t/m 31 december 2006

Totale subsidiabele

projectkosten : € 110.577,--

LEADER+subsidie : € 36.882,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten

Projectinhoud : De terreinen waarop de hunebedden liggen zijn vaak beperkt van omvang. Als de relatie tussen het terrein en de omgeving goed in stand is gebleven is dat geen probleem. Echter in vele gevallen liggen de Hunebedden in een omgeving die geen recht doet aan haar bijzondere betekenis. Als voorbeeld kunnen genoemd worden de hunebedden die op kleine stukjes grond liggen omringd door akkers. In dit project zal er van elk hunebed worden geïnventariseerd wat de bestaande situatie is, wat de planologische status is en wat de situatie is t.a.v. bescherming en bedreiging. Op basis van die resultaten zal er een algemene visie worden ontwikkeld over omgang met de hunebedden vanuit verschillende invalshoeken. Met deze visie als randvoorwaarde zal per hunebed

een inrichting en beheersplan worden gemaakt. Als laatste onderdeel van het project zal er een symposium worden georganiseerd dat moet bijdragen aan draagvlak bij beheerders en bestuurders om te komen tot uitvoering van de plannen in de komende 20 jaar. 33 hunebedden liggen in het LEADERgebied Oost Drenthe.

Doelstelling : Vanuit inventarisaties en een te ontwikkelen visie voor de lange hiervan dit vervolgens in de ruimtelijke ordening zien te implementeren.

Voortgang : Het project zal starten in april 2006.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op versterking van natuur en landschap	1	
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	

II Transnationale/Interregionale samenwerking

II.1

Interregionale samenwerking

Projectnaam : **DrentsGoed streekproducten**
Projectnummer : Vereniging DrentsGoed streekproducten
Projectindieners : **LOD001**
Looptijd : 1 maart 2001 t/m 29 februari 2004 (verlengd tot 31 december 2004)
Totale subsidiabele projectkosten : € 574.598,--
LEADER+subsidie : € 191.495,--
 waarvan € 95.747,50 t.l.v. LEADERgebied Oost-Drenthe is verleend, vastgesteld op € 84.967,-- voor het gebied Oost Drenthe

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 509.900,--

Projectinhoud : De voorloper van het project DrentsGoed streekproducten was het project commercialisering Drentse streekproducten. Het project DrentsGoed heeft geresulteerd in de ontwikkeling van een aantal nieuwe streekproducten, de ontwikkeling van het DrentsGoed keurmerk, het onder licentie brengen van een aantal bestaande Drentse streekproducten. Er is een start gemaakt met vermarkting, etc. Inmiddels hebben 25 ondernemers een licentie gekregen. Om er voor te zorgen dat de ontwikkeling van Drentse streekproducten leidt tot een organisatie die zonder subsidie in stand blijft en voldoende kritische massa heeft om goed in de markt gezet te kunnen worden zijn een aantal nieuwe stappen noodzakelijk. Er moet een goede professionele verkoop- en distributieorganisatie worden opgezet en het aantal producten onder licentie moet worden uitgebreid. De bedoeling is dat de vereniging DrentsGoed streekproducten gaat participeren in de op te richten federatie DrentsGoed.

In deze federatie kunnen alle productgroepen die met het DrentsGoed keurmerk werken, participeren. Gezamenlijk wordt bijgedragen aan de oprichting en instandhouding van een onafhankelijke instantie die het keurmerk moet gaan controleren.

- Doelstelling** : Het vergroten van de afzetmarkt van Drentse streekproducten en het vergroten van het aantal producten, zodat het bedrijfsleven er inkomen uit kan genereren. Hiermee kan de werkgelegenheid in het gebied worden behouden c.q. bevorderd en wordt de toeristische aantrekkelijkheid van Drenthe vergroot.
- Voortgang** : Het project is afgerond. In totaal zijn er 91 stuks streekproducten bij DrentsGoed streekproducten ondergebracht. Inmiddels zijn er 38 producenten. Zeer succesvol was het appelinbrengproject waarbij particulieren van hun ingeleverde appels puur natuurlijk sap terugkregen, totaal 20.000 flessen. Het assortiment Drents Goed bestaat o.a. uit sappen, jamsorten, siropen, vruchtenwijnen, kruidenthee, roomadvocaat, honing, droge worst, bier, courgette in zoetzuur, koekaas, geitenkaas, bakkersproducten.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten ter bevordering van afzet en verwerking van producten	1	1
Toename aantal bedrijven met streekproducten	30 bedrijven	38
Structurele werkgelegenheid	1 fte	4
Nieuwe streekproducten	20	91
Omzet in streekproducten op jaarbasis	€ 500.000,--	intentie om dit te bereiken 3 jaar na vaststelling

* niet uitgesplitst per LEADERgebied, geldt voor totaal Drenthe.

- Projectnaam** : **DrentsGoed: een integraal belevingsplan voor het Drents Landleven**
- Projectnummer** : **LOD002**
- Projectindiener** : Noord Nederlands Bureau voor Toerisme, doorstart per 1 december 2003 uitvoerder Provincie Drenthe
- Looptijd** : 1 september 2001 t/m 1 september 2004 (verlengd tot 1 maart 2006)
- Totale subsidiabele projectkosten** : € 2.834.675,--
- LEADER+subsidie** : € 800.000,--
 waarvan de subsidie LEADERgebied Oost-Drenthe € 400.000,-- bedraagt.
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten** :
- Projectinhoud** : Het project heeft betrekking op de uitvoering van een totaalconcept van marketing, productontwikkeling, kennisversterking en creëren hoogwaardige plattelandsaccommodaties voor de ontwikkeling van toeristisch ruraal Drenthe. Het project richt zich in beginsel op kleinschalig

bedrijfsleven en organisaties die op enigerlei wijze verbonden zijn aan het kwaliteitskeurmerk DrentsGoed en marketingkanaal Drents Landleven. In het kader van het project zullen marketing- en promotieactiviteiten worden uitgevoerd, alsmede de realisatie van een uitbreiding van B&B-accommodaties in karakteristieke panden en een uitbreiding van het aantal deelnemende accommodatievormen met een DrentsGoed keurmerk. Voorts zullen nieuwe samenwerkingsverbanden worden opgezet en bestaande verder uitgebouwd en zal aandacht besteed worden aan deskundigheidsbevordering voor kleinschalige bedrijven en participatie van kleinschalige accommodaties in een interactief boekings- en reserveringssysteem.

Doelstelling : Door middel van het versterken van het concept Drents landleven en het tot stand brengen van een totaalproduct DrentsGoed en koppeling tussen beide concepten, meer samenhang, samenwerking en kwaliteitsverbetering te realiseren, teneinde de toeristische aantrekkelijkheid van Drenthe te vergroten.

Voortgang : Er is een magazine DrentsGoed 2006 uitgegeven: oplage 15.000 stuks. Verspreiding heeft plaatsgevonden via de 50+ Beurs en Vakantiebeurs. en Ook zal nog verspreiding plaatsvinden via de Wandel- en Fietsbeurs in Amsterdam. Verder is er de najaarskrant uitgegeven. Voor meer informatie wordt

verwezen naar de website dasnoudrenthe.nl.

In de maanden september en oktober is er op SBS6 en RTL5 dagelijks een commercial uitgezonden over Drenthe als toeristische provincie. Ook heeft er een tv-uitzending plaatsgevonden op de Belgische televisie (BRT). Op deze uitzending is geanticipeerd via een advertentiecampagne.

Inmiddels is er een speciale wandelroute ontwikkeld rondom het Pad van Theodoor. De route loopt rond het dorp Orvelte en is ontwikkeld in samenwerking met Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

In het kader van het behoud van de Jeneverbes in het Drentse landschap is financiële ondersteuning verleend aan een informatiegids met als titel "Zeg maar Yes, tegen de Jeneverbes". Daarnaast is een website ontwikkeld, een belevenisboekje in een oplage van 2.500 exemplaren en 5.000 sets ansichtkaarten.

Indicator(en)*	Doelstelling	T.Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	55	9
Tijdelijke werkgelegenheid	110	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen of routestructuren	?	
Aantal bed & breakfast accommodaties	55	9
Uitgelokte investeringen	€2.722.680,--	
Groei aantal overnachtingen	3%	
Aantal deelnemende MKBbedrijven	180	180

*niet uitgesplitst per LEADERgebied, geldt voor totaal Drenthe.

<i>Projectnaam</i>	: Dahlia's en Duizendschonen
<i>Projectnummer</i>	: LDF020
<i>Projectindiener</i>	: Stichting Het Drentse Landschap
<i>Looptijd</i>	: 1 september 2004 t/m 31 december 2006
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 190.860,---
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 27.500,--(het Drents Friese LEADERgebied draagt eveneens dit bedrag bij)
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	
<i>Projectinhoud</i>	: In Drenthe en de aangrenzende Friese regio (Ooststellingwerf) zijn relatief veel boerderijen min of meer authentiek gebleven in hun uiterlijk en is het erf niet al te veel gewijzigd. Door de honkvastheid van de bevolking in het verleden en het vasthouden aan oude gebruiken, zijn veel streekgebonden kenmerken behouden gebleven. Tot voor kort, want nu, met een hogere levensstandaard, meer welvaart en een groot aanbod van exotische gewassen voor de tuin, is de teloorgang van het Drentse erf nabij. Een belangrijke oorzaak is gebrek aan kennis. West-Nederlandse en uitheemse tuinarchitectuur wordt hier toegepast zonder kennis van en begrip voor de functionaliteit en de cultuurhistorische waarde van een boerenerf. Het project beoogt die kennis te verzamelen, te verspreiden en in te zetten bij (her-)inrichting van oude en nieuwe erven. Juist in een gebied als Drenthe en de aangrenzende Friese regio waar boerderijen het landschapsbeeld en de dorps sfeer zozeer bepalen, zal dat een verrijking zijn die van grote betekenis is voor de eigen identiteit, voor de cultuurhistorische betekenis van de samenhang landschap-boerderij-boerenerf en voor de recreatieve aantrekkelijkheid van Drenthe. Met dit project wil de initiatiefnemer 30 erven selecteren om deze te beschrijven en opnieuw in te richten.
<i>Doelstelling</i>	: Centraal binnen het project staat het overdragen van kennis aan belanghebbenden: particulieren, hoveniers, dorpsverenigingen, boermarken, milieucoöperaties, historische verenigingen, L.T.O, D.L.G, Ver. van Plattelandsvrouwen, gemeenten, architecten, recreatieondernemers en recreanten. De regionale identiteit versterken door het instandhouden en aanreiken van nieuwe mogelijkheden van erfinrichting rond boerderijen die van grote betekenis zijn voor de Drentse cultuurhistorie. De samenhang tussen boerderij-erf-landschap wordt weer zichtbaar en krijgt inhoud door hedendaags gebruik te combineren met behoud van traditionele, functionele inrichtingskenmerken voor verschillende Drentse en Friese regio's, zowel op boerderijen met landbouwkundig gebruik als op boerderijen met een nieuwe functie, b.v. een recreatieve functie.
<i>Voortgang</i>	: 160 erven zijn beschreven. Vier van de vijf fietsroutes zijn gereed. De brochure "Erfinrichting" is uitgebracht. Door de middel van de media hebben veel belangstellenden gereageerd op de oproep voor erfinrichting. De concrete uitvoering op 30 erven zal plaatsvinden in 2006. In maart 2006 zal een symposium worden georganiseerd. Een website is in voorbereiding.

Indicator(en)

Doelstelling

TussenResultaat

Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	0,85 fte	0,4
Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	1	gedeeltes
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	2
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	15	0,5
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	0
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	0

Projectnaam : **Outdoor Offensief Drenthe**

Projectnummer : **LDF022**

Projectindiener : Recreatieschap Drenthe

Looptijd : 14 maart 2005 t/m 31 december 2007

Totale subsidiabele

projectkosten : totaal € 1.386.435,-: LEADERgebied Oost Drenthe
€573.218,- en voor het Drents-Friese LEADERgebied
€813.218

LEADER+subsidie : € 286.609,-(het Drents Friese LEADERgebied draagt €406.609,- bij)

*Gemaakte en betaalde
subsidiabele kosten*

Projectinhoud : Het project betreft een aantal deelprojecten die enerzijds betrekking hebben op de digitale ontsluiting van routes in Drenthe en anderzijds op de fysieke ontsluiting. De digitale ontsluiting gebeurt door middel van het digitaliseren van routes, voor zover dat nog niet is gedaan en het helder en overzichtelijk ontsluiten van deze informatie richting de consument door middel van een internetsite.
De deelprojecten ter verbetering van de fysieke ontsluiting hebben betrekking op het ontwikkelen van zogenaamde startplaatsen, kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod en verbetering van de informatievoorziening in het veld. Het project wordt uitgevoerd in twee LEADERgebieden: het Drents-Friese LEADERgebied en het LEADERgebied Oost Drenthe.

Doelstelling : Versterking van de beleving van het Drentse landschap door middel van buitenactiviteiten:

verbeteren van de fysieke ontsluiting van wandel-, fiets-, en ruiterroutes. Hierbij wordt gelet op de toegankelijkheid van de routes (o.a. door het ontwikkelen van startplaatsen).

verbeteren van de digitale ontsluiting van wandel-, fiets-, en ruiterroutes. De doelstelling is om met gebruik van internet de outdoor mogelijkheden in

Drenthe zo goed en overzichtelijk mogelijk voor de consument te onsluiten. realiseren van nieuwe en aanvullende voorzieningen in de te ontwikkelen gebieden ten aanzien van de in het plan genoemde onderdelen. het vergroten van de economische impact van routegebonden recreatie in Drenthe.

Voortgang : Er is een begeleidingscommissie ingesteld waarin alle participanten zitting hebben gekregen c.q. vertegenwoordigd zijn. Voor elk projectonderdeel is een werkgroep gevormd. Het gaat om de volgende werkgroepen: basiskoepel, wandelen, ruiterecreatie en active biking.

Indicator(en)*	Doelstelling	T. Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	108 permanente banen (12 uur of meer)	0
Tijdelijke banen	11,4 (12 uur of meer)	2
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	4	0
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	11(150 km wandelroute, 100 km ruiterroute en 60 km ATB-route)	0

* * niet uitgesplitst per LEADERgebied, geldt voor de twee Leadergebieden.

Transnationale samenwerking

Projectnaam : **Transnet**

Projectnummer : **LOD017**
Projectindiener : DBF
Looptijd : 1 oktober 2003 tot en met 1 oktober 2006
Totale subsidiabele projectkosten : € 91.975,--
LEADER+subsidie : € 45.988,---
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : In het gebied Waterford in Zuid Ierland is het initiatief genomen om te komen tot een transnationaal project op het gebied van netwerken van ondernemers.

Omdat er in Oost Drenthe een aantal ondernemers netwerken actief is en dit kansen biedt om de functie van de netwerken te verbeteren, is er contact met Waterford opgenomen.

Het Transnet projectidee bestaat op dit moment uit drie onderdelen:

1. Kwaliteitscirkels voor plattelandsondernemingen;
2. Een trainingsmodule in internationale handel;
3. Ondernemersnetwerken participeren in handelsevenementen.

Naast het gebied Waterford uit Ierland hebben LEADERgebieden uit Frankrijk (Bretagne), Noord-Ierland, Italië en Finland (2) met ons dit project vormgegeven.

Het is nadrukkelijk de bedoeling dat sleutelfiguren uit de ondernemersnetwerken actief in het project participeren.

Thema 1 zal bestaan uit de organisatie van twee seminars. Op het eerste seminar zal een best practice model voor het functioneren van ondernemersnetwerken op het platteland worden uitgewerkt. Dit model zal in de regio's geïmplementeerd worden. Na twee jaar zal er een weer een bijeenkomst plaatsvinden waarop er een evaluatie van de ervaringen plaats vindt. Bij het zoeken naar een best practice model zal gebruik worden gemaakt van deskundigen op het gebied van ondernemingen in plattelandsregio's.

Thema 2 heeft betrekking op de ontwikkeling van een trainingsmodule voor exportactiviteiten. Het zal zoveel mogelijk aansluiten bij de activiteiten van Thema 1. Op basis van het aanwezige materiaal in de partnerregio's zal een eenvoudige cursus ontwikkeld worden om bedrijven meer exportgericht te maken. Het is dus niet de bedoeling het wiel opnieuw uit te vinden maar om het bestaande materiaal zodanig aan te passen dat het geschikt is voor gebruik door kleine ondernemingen op het platteland.

Thema 3 heeft betrekking op het gezamenlijk ontwikkelen van activiteiten als beursbezoek en promotie op grotere handelsevenementen. De invulling van dit thema is afhankelijk van de resultaten van de eerste twee thema's. Het onderdeel is nog niet verder ingevuld. Indien er bedrijven zijn die gezamenlijke exportactiviteiten willen ontplooiën, zal hier een afzonderlijk project van worden gemaakt.

Doelstelling : Versterken van het functioneren van ondernemersnetwerken op het platteland en daarmee het ondernemerschap bij het kleinschalige bedrijfsleven.
Versterken van de exportgerichtheid en de samenwerking bij het kleinschalige bedrijfsleven.

Voortgang : Het voormalig Ondernemend Oostermoer, nu Zakenkring Noord en Oost Drenthe (ZNOD), heeft het initiatief genomen om het thema Netwerken als speerpunt voor haar vereniging te gaan hanteren. De publicatie, verspreiding en toepassing van een best practice door o.a. de nieuwe zakenkring ZNOD gebeurd. Het boekje is heel positief ontvangen en is ook beschikbaar voor andere ondernemersorganisaties.

Indicator(en)	Doelstelling	T. Resultaat
Aantal nieuwe clusters/samenwerkingsverbanden	1	1
Aantal projecten ter bevordering van afzet en verwerking van (agrarische) producten	1	1

4. Afgewezen Projecten

<i>Projectnaam</i>	: De Digitale Brink
<i>Projectnummer</i>	: LOD013
<i>Projectindiener</i>	: AOC Terra namens de Stichting De Digitale Brink
<i>Looptijd</i>	: 1 oktober 2002 t/m 31 december 2005
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 1.243.301,--
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 414.345,--
<i>Projectinhoud</i>	: In het kader van LEADER+ heeft AOC Terra namens de Stichting De Digitale Brink i.o. het project voorstel "De Digitale Brink" ingediend voor een subsidie. AOC Terra heeft het plan opgevat om door middel van het project de bewoners van het platteland actief bezig te laten zijn met de mogelijkheden van het internet.
<i>Doelstelling:</i>	De reden voor het project is dat door een verschrallend voorzieningenniveau de leefbaarheid onder druk staat. Plattelandsbewoners dreigen, ook als het gaat om ICT een achterstand te krijgen
<i>Voortgang</i>	: Op advies van de LAG heeft GS negatief over dit project besloten.

5. Procesgeld

Projectnaam : **Haalbaarheidsstudie verwerkingscentrum Hunze**
Projectindiener : NLTO
Looptijd : 2001 - 2002
Totale projectkosten : € 22.689,--
Bijdrage LAG : € 18.151,--
Projectinhoud : Door de Oostermoerse Agrarische Vrouwen is een project gestart voor een verwerkingscentrum voor boerderijproducten in het Hunzegebied. Over de haalbaarheid van dit centrum moet een onderzoek worden verricht.
Voortgang : Het onderzoek is afgerond. De opzet van een kleinschalige verwerkingscentrum lijkt mogelijk. De werkgroep onderzoekt de mogelijkheden om te komen tot realisatie van een verwerkingscentrum.

Projectnaam : **Arthouses in Oost Drenthe**
Projectindiener : Arthouses
Looptijd : 2002
Totale projectkosten : € 11.344,--
Bijdrage LAG : € 7.714,--
Projectinhoud : In dit plan gaat het om de realisering van een aantal kleine bouwsels die permanent geplaatst moeten worden op gronden met een recreatieve bestemming. Bouwsels met een architectonische uitstraling waarbij de kleinschaligheid het geheel een uniek karakter geeft de zogenaamde Arthouses. In de Arthouses kan overnacht worden. Het doel is om te komen tot 7 Arthouses zodat van Arthouse naar Arthouse kan worden gereisd. Om het projectplan te kunnen starten is een onderzoek nodig.
Voortgang : Het onderzoek is afgerond. Voor het vervolgproject is LEADER-subsidie verleend (zie LOD020).

Projectnaam : **Stimuleringsregeling Midden- en kleinbedrijf en Agrarische Ondernemers (verbrede landbouw)**
Projectindiener : Stichting Dorp en Bedrijf Friesland(DBF)
Looptijd : maart t/m oktober 2002
Totale projectkosten : € 15.070,--
Bijdrage LAG : € 3.765,--
Projectinhoud : Op initiatief van de 4 LEADER-gebieden te weten Hoogeland, Oost-Drenthe, Drents-Friese en Zuidwest Friesland) heeft de stichting DBF een conceptplan van aanpak opgesteld. De centrale doelstelling van het project is om het stimuleren van innovatieve, duurzame investeringen in het MKB (ook in de verbrede agrarische sector) en daarmee het realiseren/behouden van meer werkgelegenheid op het platteland. De RUG heeft soortgelijke regelingen die uitgevoerd zijn door DBF geëvalueerd. Uit deze evaluatie blijkt dat bedrijven die gebruik gemaakt hebben van een van de regelingen gemiddeld sterker zijn gegroeid. Daarnaast blijkt het realiseren van arbeidsplaatsen op deze wijze relatief zeer goedkoop te zijn. Mede op basis van bovengenoemde evaluatie zal de regeling bestaan uit de volgende elementen: aanjager, advies en premies.

Voortgang : Het concept-projectvoorstel is afgestemd met ondernemersorganisaties in het gebied. Uit het project is het LEADERproject STIPO Oost Drenthe (LOD011) voortgekomen.

Projectnaam : **Bureau Bedrijfsleven en Servicedienst Landelijk gebied**
Projectindiener : Federatie ondernemersverenigingen in de gemeente Aa en Hunze
Looptijd : 3^e kwartaal 2002
Totale projectkosten : € 14.400,--
Bijdrage LAG : € 14.400,--
Projectinhoud : Vertegenwoordigers van de federaties van ondernemersverenigingen in de gemeente Aa en Hunze en Borger-Odoorn hebben samen met Ondernemend Oostermoer een werkgroep gevormd om te komen tot een bureau bedrijfsleven en een servicedienst landelijk gebied. Bij het bureau bedrijfsleven gaat het om ondersteuning van nieuwe kleinschalige bedrijven en het versterken van het bestaande bedrijfsleven door vormen van managementondersteuning. Bij de servicedienst landelijk gebied is er sprake van een project gericht op sociale activering en werkgelegenheid voor groepen met een vrij grote afstand tot de arbeidsmarkt. Om het projectplan te kunnen starten is een haalbaarheidsonderzoek nodig. Als blijkt dat er voldoende realisatiekansen zijn, wordt er een projectvoorstel opgesteld.

Voortgang : Het onderzoek naar het bureau bedrijfsleven is afgerond. Het onderzoek heeft niet geresulteerd in een subsidieaanvraag voor een bureau bedrijfsleven maar wel in een beschrijving en subsidieaanvraag van een project voor de ondernemersverenigingen waarmee zij participeren in het Bedrijvenloket van de gemeente Aa en Hunze.

Projectnaam : **Deeltijdboeren**
Projectindiener : Coöperatie Drentsche mAat
Looptijd : 1 september 2003 t/m 1 april 2004 (verlengd tot 31 december 2005)
november 2004)
Totale projectkosten : € 22.335,--
Bijdrage : € 8.538,--
Projectinhoud : In het Drentsche Aa-gebied zijn veel hobbyboeren actief. Een groep van deeltijdboeren wil de krachten gaan bundelen in de coöperatie Drentsche mAat. De groep wil onderzoeken op welke wijze zij op termijn fulltime gaan "boeren" in het gebied. Gedacht wordt niet aan het traditionele boerenbedrijf maar aan boeren nieuwe stijl, een vorm van bedrijfsvoering waarin een nieuw dienstenpakket wordt ontwikkeld en aangeboden. Dit zal alleen kunnen als er sprake is van een combinatie van natuur en landschapsbeheer, toeristische en agrarische activiteiten.

Voortgang : De werkgroep zou aanvankelijk worden ondersteund door het Keuningsinstituut. LTO-projecten heeft de uitvoering van het project overgenomen. Ook is er een nieuwe projectbegroting ingediend. De provincie is akkoord gegaan met deze begroting.

Projectnaam : **Multifunctioneel Zorg- en Dienstencentrum Tweede Exloërmond**

Projectindiener : Initiatiefgroep Anbo de Monden

Looptijd : 4 juni 2003 t/m 31 december 2004

Totale projectkosten : € 21.000,--

Bijdrage : € 19.800,--

Projectinhoud : De initiatiefgroep ANBO de Monden heeft het initiatief opgevat om een haalbaarheidsstudie te laten verrichten naar een multifunctioneel zorg- en dienstencentrum in Tweede Exloërmond. De bedoeling is dat het centrum gekoppeld wordt aan de nieuw te realiseren seniorenhuisvesting in het dorp. Er is veel draagvlak voor zo'n centrum. DBF zal het proces begeleiden. Het proces moet uitmonden in een programma van eisen, globale schetsen en een kostenraming.

Voortgang : Het haalbaarheidsonderzoek is afgerond. Van de bouw van een centrum is nu nog geen sprake van omdat het bij de gemeente Borger-Odoorn aan de nodige financiële middelen ontbreekt. Duidelijk is wel dat er voldoende draagvlak bij de bevolking aanwezig is.

Projectnaam : **Opstellen economisch ontwikkelingskader Hunze/ Zuidlaardermeergebied**

Projectindiener : Recreatieschap Drenthe

Looptijd : 1 mei 2004 t/m 31 oktober 2004 (verlenging t/m 15 mei 2005)

Totale projectkosten : € 25.000,--

Bijdrage : € 25.000,--

Projectinhoud : Het doel van het ontwikkelingskader is om te komen tot een gedegen onderbouwing van de toeristische projecten zoals ontwikkeld is in het kader van het Zuidoeversproject en de ontwikkeling van nieuwe projecten binnen dit kader. Het onderzoek zal o.a. moeten bestaan uit een analyse van bestaande studies, een analyse van de voorgenomen en nieuwe projecten en de economische spin-off daarvan. Ook moet er een voorstel komen over de profilering van het Hunzedal en het Zuidlaardermeergebied.

Voortgang : Het onderzoek is afgerond. Uit de visie blijkt dat kansrijke mogelijkheden zijn: Uitwerking van het idee om te komen tot ontwikkeling van de "poort van het Hunzedal"; Inspringen en meeliften bij de natuurontwikkeling: uitwerken van de elementen "vlonderpaden", vogelspotnetwerk en ruige routes; Uitbreiding van de survival- en kanomogelijkheden in het Hunzedal. Ook de mogelijkheden worden onderzocht voor de vestiging van een watergezondheidscentrum annex multifunctionele verblijfsaccommodatie.

Projectnaam : **Herdefiniëring project STIPO+, duurzame kwaliteit en innovatie**

Projectindiener : Stichting DBF

Looptijd : 15 oktober 2004 t/m 1 januari 2005

Totale projectkosten : € 4.284,--

Bijdrage : € 4.284,--

Projectinhoud : Op initiatief van de Federatie Aa en Hunze is het project STIPO+, duurzame kwaliteit en Innovatie opgezet. De bedoeling was dit project ook uit te voeren in de gemeenten Tynaarlo en Borger-Odoorn. Door omstandigheden is er de nodige discussie ontstaan over de uitvoering en de invulling van het project.

- Voor de herdefiniëring is gedacht aan de werkwijze in de vorm van workshops.
- Voortgang* : Het project is afgerond. De uitwerking van de plannen was zover gevorderd dat wanneer de federaties alsnog besluiten met het project verder te willen, snel de stappen kunnen worden genomen om te komen tot het indienen van de subsidieaanvraag. Inmiddels is voor het project subsidie verleend. Zie hiervoor project LOFD021, Stipo+ duurzame kwaliteit en innovatie.
- Projectnaam* : **Haalbaarheidsonderzoek cultuurhistorisch pand Zuiderdiep 22 te Valthermond**
- Projectindiener* : Stichting Cultuur Historische waarden in de Drents Veenkoloniën
- Looptijd* : 14 april 2005 t/m 1 oktober 2005
- Totale projectkosten* : € 4.760,--
- Bijdrage* : € 4.760,--
- Projectinhoud* : Om de vervenerswoning te behouden als cultureel erfgoed in de Drentse Veenkoloniën. Daarnaast wil de stichting activiteiten, die met het behoud van het pand gepaard gaan, in gang zetten. Een belangrijk einddoel is om het pand voor een breed publiek toegankelijk te maken.
- Voortgang* : Het haalbaarheidsonderzoek is afgerond. Het onderzoek laat zien dat hoe het project vorm gaat krijgen en op welke manier een gezonde exploitatie mogelijk is.

6. Indicatoren/effecten

Sectoren	Sociaal-economische indicatoren	Streefwaarde (2006)	Indicatoren aangegeven door (beschikte) projecten	Gerealiseerd tot 31 dec. 2005
Algemeen	Bruto gecreëerde werkgelegenheid	60 mannen	198	54,50
		50 vrouwen		
	Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	23 mannen	47,45	36,7
		16 vrouwen		
	Structurele werkgelegenheid/leerwerkplaatsen	-	30	
	Aantal projecten dat gericht is op gelijke kansen	3	3	2
	Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	10	8	2,75
Natuur en landschap	Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	10	8	4,75
	Aantal hectaren nieuwe of herontwikkelde natuur en bosgebieden	5	18,50	3,5
	Aantal landschappelijk ingepaste bedrijventerreinen	2	0	
Toerisme	Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en of routestructuren	20	27,5	9
	Aantal km nieuw of verbeterde fiets-, skate-, vaar-, ruiters- en wandelroutes	200 km	411,50	21
	Toename aantal B&B-accommodaties	20	28	4,5
	Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	3	54	7,5
	Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	3	8,6	4
	Aantal bezoekers		10.000	11.000
	Aantal extra bezoekers		8500	
	Aantal overnachtingen		4000	
MKB	Aantal nieuwe/verbeterde producten of diensten	20	55	45
	Aantal bedrijven dat participeert in projecten gericht op kennisoverdracht en onderzoek	400	880	115
	Aantal bedrijven dat participeert in netwerkbijeenkomsten		200	
	Aantal bedrijven dat participeert in projecten		450	4
	Aantal verstrekte adviezen en haalbaarheidsstudies	10	40	10
	Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	5	7	2
	Aantal innovatieve projecten		69	13
	Aantal netwerkbijeenkomsten		10	8
Landbouw	Aantal bedrijven dat deelneemt in projecten gericht op verbrede landbouw	20	47	30
	Aantal bedrijven dat deelneemt in projecten op innovatie in de landbouw	20	10	
	Aantal verstrekte adviezen en toekomstanalyse aan agrarische bedrijven	50	0	
	Aantal projecten ter bevordering van de afzet en verwerking van agrarische producten		3	1,5
	Aantal hectaren precisielandbouw		900	
Sociaal-culturele Infrastructuur	Projecten vervoeropmaat	2	1	1

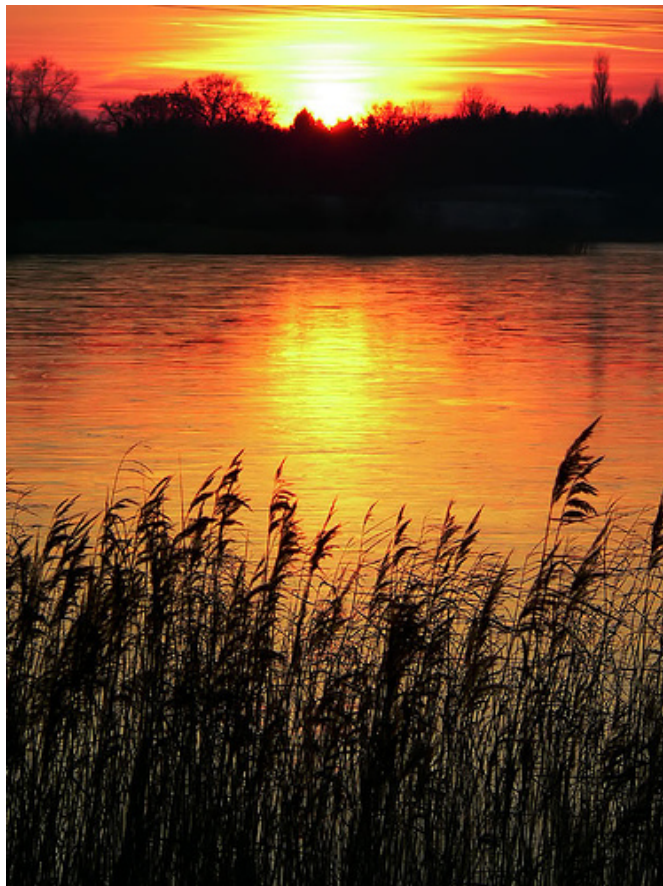
Sectoren	Sociaal-economische indicatoren	Streefwaarde (2006)	Indicatoren aangegeven door (beschikte) projecten	Gerealiseerd tot 31 dec. 2005
	Aantal nieuwe of verbeterde servicecentra/voorzieningen	6	11	1
	Aantal nieuwe lokale netwerken voor de dienstverlening	4	3	4
	Aantal projecten gericht op de bereikbaarheid van voorzieningen	1	1	1
	Aantal flankerende voorzieningen ter verbetering van arbeidsmarkt	2	1	1
	Aantal initiatieven gericht op verbetering van de aantrekkelijkheid van dorpen	2	11	2
	Aantal deelnemers aan workshops, cursussen etc.	25	5.190	7.550

LEADER+

DRENTS-FRIESE

LEADERgebied

Voortgangsrapportage 2005

Inhoudsopgave

1. Overzicht projecten	4
2. Inleiding	7
3. Projecten	9
4. Procesgeld	45
5. Indicatoren/effecten	48

1. Overzicht projecten

Projectnaam	Status	Pagina
Investeringsen		
De Bengelbus	Gereed	- 9 -
Huisvesting Handkarren	Gereed	- 10 -
Kinderopvang in kleine kernen	Ingetrokken	- 11 -
Het Hunehuis	Gereed	- 12 -
Familiepad Drents-Friese Wold	Gereed	- 13 -
Uitbreiding en upgradering zeemuseum Miramar	Gereed	- 14 -
Uitkijktoren, openluchttheater en cachot Appelscha	In 2006 gecommiteerd	- 15 -
Renovatie cultuurhistorische brug bij Wijster	In 2006 gecommiteerd	- 15 -
Overige acties en projecten		
Maatschappij van Weldadigheid, een monumentaal bezit	Gereed	- 16 -
Technische hulp LEADERprogramma, Drents-Friese LEADERgebied	In uitvoering	- 17 -
Wandelproject Oude Diep	Gereed	- 18 -
Overall	Gereed (2006)	- 19 -
Het Hooge Wold II	In uitvoering	- 20 -
Naar een toekomstvisie voor landbouw en platteland	Gereed	- 22 -
Sterrenfestival	Gereed	- 24 -
STIPO Drents-Friese LEADERgebied	In uitvoering	- 25 -
<i>Vitale dorpen (clusterproject)</i>		- 26 -
Verplaatsing en aanleg voorzieningen voor les- en werkkas gehandicapentuin Frederiksoord	Gereed *	- 27 -
Online informatievoorziening tussen bezoekerscentrum SBB en VVV-kantoor Appelscha	Gereed	- 27 -
100 jaar over leven	In uitvoering	- 27 -
Kunst over Bomen, Bomen over kunst	Gereed*	- 28 -
Kansen voor ondernemen op het platteland	Gereed*	- 28 -
Archeologisch informatiepunt Noorderes Wijster	In uitvoering	- 29 -
Colonies of Benevolence	In uitvoering	- 29 -
Toegankelijkheid van activiteitscentrum "De Miente" voor minder-validen	Gereed	- 30 -
Kwaliteitsverbetering historische kern Uffelte	In uitvoering	- 30 -
Omgevingsplan Oldenhove	In uitvoering	- 32 -
Promotie, marketing en uitvoering van activiteiten in en rondom Nationale Parken (De Bosbus)	In uitvoering	- 33 -
Stipo+ investeringsregeling	In uitvoering	- 34 -
't Erfgoed, Landleven in Zuidwest-Drenthe	In uitvoering	- 35 -
Archeologisch steunpunt Westerveld	In uitvoering	- 36 -
Kwaliteitsimpuls buitengebied Zuidwest-Westerveld	In uitvoering	- 37 -

Transnationale/Interregionale samenwerking

Projectnaam	Status	Pagina
DrentsGoed Streekproducten	Gereed	- 38 -
DrentsGoed Landleven	In uitvoering	- 39 -
Dahlia's en duizendschonen	In uitvoering	- 40 -
Outdoor offensief Drenthe	in uitvoering	- 42-
 <i>Transnationale samenwerking</i>		
Villages of Tradition 2001 -2006	In uitvoering	- 43 -
 <i>Procesgeld LEADER</i>		
Stimuleringsregeling Midden- en kleinbedrijf en Agrarische ondernemers (verbrede landbouw)	Gereed	- 45 -
Kaderplan Recreatie en toerisme Appelscha	Gereed	- 45 -
Haalbaarheidsonderzoek STIPO	Gereed	- 46 -
Vlewapa-zorg	Gereed	- 46 -
Haalbaarheidstoets Art Garden	Gereed	- 46 -
Entreesituaties Nationaal Park Drents-Friese Wold	Gereed	- 47 -
Herziening recreatieve infrastructuur Drents-Friese Wold	In uitvoering	- 47 -
Opstellen uitvoeringsplan Belvédèregebied Frederiksoord- Wilhelminaoord	In uitvoering	- 47 -

* gereed, maar nog niet afgerekend

2. Inleiding

Voor u ligt de voortgangsrapportage **2005** van het Drents-Friese LEADER+ programma. Het programma loopt nu vier en een half jaar en ligt redelijk op koers.

Samenwerking Drenthe en Friesland

De samenwerking tussen de beide deelnemende provincies is uitstekend te noemen. In de projectontwikkeling wordt nauw samengewerkt met het projectbureau Zuidoost Friesland.

LAG vergaderingen jaar 2005:

De LAG heeft in totaal 5 keer vergaderd. De LAG heeft in 2005 de volgende projecten van een positief advies voorzien: 1. 't Erfgoed, Landleven in Zuidwest Drenthe, 2. Archeologisch steunpunt Westerveld, 3. Kwaliteitsimpuls buitengebied Zuidwest-Westerveld, 4. Renovatie cultuurhistorische brug Wijster, 5. Uitkijktoren, openluchttheater en cachot Appelscha en 6. Outdoor offensief Drenthe (gecombineerd project met het Oost Drentse LEADERgebied).

Vitale dorpen 2005

In het kader van het project Vitale Dorpen zijn in totaal acht projecten voor een bedrag van € 75.623,- gecommitteerd. Dit jaar is aan zeven projecten een subsidie verleend: 1. Online informatievoorziening tussen SBB en VVV kantoor Appelscha, 2. Honderd jaar over leven, 3. Kunst over Bomen, Bomen over kunst, 4. Kansen voor ondernemen op het platteland, 5. Archeologisch informatiepunt Noorderes Wijster, 6. Colonies of Benevolence en 7. Toegankelijkheid van activiteitencentrum "De Miente" voor mindervaliden.

Procesgeld 2005

De LAG heeft in het kader van procesgeld een bijdrage verleend aan de volgende projecten: Onderzoek herziening recreatieve infrastructuur Drents-Friese Wold en het uitvoeringsplan Belvédèregebied Frederiksoord-Wilhelminaoord. In 2005 is de subsidie vastgesteld van het project Entreesituaties Nationaal Park Drents-Friese Wold. Voor 8 projecten is tot nu toe een subsidie verleend voor een bedrag van in totaal € 62.794,-. Van 6 projecten is de subsidie al vastgesteld.

Website/Nieuwsbrief

De website wordt regelmatig geactualiseerd. De website wordt ruim 660 keer per maand bezocht. Eind dit jaar is een start gemaakt met de nieuwsbrief die in maart 2006 gezamenlijk met het LEADERgebied Oost Drenthe wordt uitgegeven.

LEADERnetwerk

Het LEADERnetwerk is een netwerk voor alle spelers in plattelandsonwikkeling. Het netwerk organiseert activiteiten voor mensen die betrokken zijn bij het LEADER-programma. Dit jaar is een tweedaagse najaarsconferentie in Bergen (Noord Holland) georganiseerd met als thema: een sociaal economische vitaal platteland. Vanuit het Drents-Friese LEADERgebied is deelgenomen door een aantal LAG-leden, de LEADER-coördinator en projectindieners van maatschappelijke intermediaire organisaties.

Aan de orde kwamen o.a. : Wat is de toegevoegde waarde van LEADER voor sociaal economische ontwikkeling van het platteland, in welke mate beïnvloeden sociale, economische en culturele ontwikkelingen elkaar. Hoe kunnen deze versterkt worden? Hoe kunnen initiatieven van onderop gericht op het verbeteren van de sociaal economische situatie gestimuleerd worden? Welke rol spelen de verschillende praktijken van gebiedsgerichte aanpak hierbij en hoe kan deze aanpak worden versterkt ? De slotconclusie is dat bij het streven naar een vitale plattelandsonwikkeling het vooral gaat om constant koppelingen te leggen tussen de economische en sociaal-culturele aspecten.

Tijdens de conferentie is een toelichting gegeven op de Mid Term Review van het LEADER+programma die door Bent Adviseurs is uitgevoerd. Uit de gehouden review komt naar voren dat LEADER vooral scoort op het leggen van (nieuwe)samenwerkingsverbanden, het organiseren van lokaal draagvlak, kennisoverdracht en de inzet van instrumenten. Met LEADERgelden worden relatief veel lokale middelen gemobiliseerd. Daar staat tegenover dat LEADER vooralsnog weinig meetbare economische meerwaarde lijkt te hebben. Wel kan de nuancering worden aangebracht dat de economische vruchten van het LEADER+programma wellicht kunnen worden geplukt tijdens de tweede fase van het Plattelands OntwikkelingsProgramma (POP2).

In totaal zijn er 12 workshops, 4 lezingen en 14 projectpresentaties gehouden. Het Drents-Friese LEADERgebied heeft zich gepresenteerd met het noordelijk Stipo+project. De buitenlandse projecten die op de conferentie werden gepresenteerd gaven een goede indruk van de slag die in Nederland nog moet worden gemaakt met de sociaal-economische vitalisering van het platteland.

Congressen

Congres "Nieuw licht op de Noorderruimte"

Op 15 december heeft de Groene Coalitie in samenwerking met de Rijks Universiteit Groningen (RUG) het congres "Nieuw licht op de Noorderruimte" georganiseerd. Als LEADERgebied hebben wij hieraan een sponsorbijdrage geleverd. In totaal waren er 230 deelnemers. Het was een interessant en inspirerend congres. Het congres heeft aangetoond dat de thematiek van de plattelandseconomie volop leeft. Het congres is vooral bedoeld als inspiratie voor "vertegenwoordigers" die actief zijn voor en op het platteland.

Financiën /Projecten/Conclusie

Vanaf 2001 tot 31 december 2005 hebben we in totaal € 3.412.775,- aan LEADERbijdragen gecommiteerd. Voor het jaar 2005 gaat het om een bedrag van € 1.327.633,-. Voor de gehele projectperiode, tot en met december 2008 gaat het om een bedrag van € 4.633.948,- (inclusief overcommittering) welke besteed moet zijn als LEADERsubsidie. Aandachtspunt voor de komende periode is een voorspoedige uitvoering van projecten, zodat het geld ook daadwerkelijk besteed wordt. In totaal zijn 30 projecten (exclusief de deelprojecten van Vitale dorpen en procesgeld) gecommiteerd, waarvan bij 11 projecten de subsidie al is vastgesteld. Dit jaar zijn de volgende projecten gereed gekomen: Wandelproject Oude Diep, Huisvesting handkarren, het Hunehuis, Familiep pad Drents-Friese Wold, Uitbreiding en upgrading Miramar en DrentsGoed streekproducten. Bij het project Kinderopvang in kleine kernen is de subsidie op nihil vastgesteld.

3. Projecten

Prioriteit/maatregel

I. Gebiedsgebonden strategie

I.1 Investerings

<i>Projectnaam</i>	:	De Bengelbus
<i>Projectnummer</i>	:	LDF002
<i>Projectindiener</i>	:	Stichting de Bengelbus
<i>Looptijd</i>	:	1 juni 2001 t/m 1 augustus 2005 (subsidie aangevraagd tot 1 mei 2003, verlengd tot 1 oktober 2003)
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 272.556,--
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 44.468,-- verleend, subsidie vastgesteld op € 34.241,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	€ 209.869,--
<i>Projectinhoud</i>	:	De bengelbus is mobiele buitenschoolse (kinder)opvang. Een bus wordt verbouwd tot standaard opvangplaats (huiskamer). De bus is een gerenoveerde 'lijnbus'. Deze bus heeft een tiental zitplaatsen en is verder verbouwd tot huiskamer. Dit betekent van poppen- en blokken tot en met een multimediale computer. Elke dag haalt de bus kinderen op van school en wordt de bus op een andere locatie geparkeerd. Op deze locaties worden activiteiten georganiseerd, waarbij de kinderen van de Bengelbus kunnen participeren. De kinderopvang, die in de Bengelbus zal plaatsvinden valt onder de verantwoordelijkheid van en wordt volledig uitgevoerd door stichting Speelwerk Kinderopvang. De Bengelbus is naast de tijden waarop er kinderopvang plaatsvindt, te gebruiken voor andere activiteiten in het kader van welzijn.
<i>Doelstelling</i>	:	Het realiseren van buitenschoolse opvang voor 4-12 jarigen in de regio rond Vledder. Tevens zal het een bijdrage leveren aan de versterking van de leefbaarheid in de kleine kernen in de regio rond Vledder.
<i>Voortgang</i>	:	Het project is op 16 januari 2002 geopend door staatssecretaris Verstand. Door gebrek aan kinderen is na twee jaar de eerste rijdende kinderopvang in Nederland gedwongen te stoppen. De bus zelf wordt voorlopig nog niet afgeschreven. De bus wordt ingezet voor bijzondere activiteiten in Westerveld en is beschikbaar als er voldoende vraag naar kinderopvang zal zijn.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Structureel gecreëerde werkgelegenheid	2 fte (parttime in te vullen)	0 fte
Nieuw netwerk/samenwerkingsverband gericht op duurzame activiteit	1	1
Nieuwe of verbeterde servicecentra (c.q. voorziening)	1	1

- Projectnaam* : **Huisvesting Handkarren**
- Projectnummer* : **LDF008**
- Projectindieners* : Stichting Cultuurhistorisch museum de Wemme
- Looptijd* : 24 oktober 2002 t/m 31 mei 2004
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 301.913,--
- LEADER+subsidie* : € 100.000,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* : € 308.152,--
- Projectinhoud* : In het dorp Zuidwolde, gemeente De Wolden is het cultuurhistorisch museum De Wemme gevestigd. De stichting De Wemme heeft het plan voor huisvesting van de unieke collectie handkarren die zij onder haar hoede heeft. De unieke collectie bestaat uit 60 exemplaren. De karrencollectie is nu ondergebracht op verschillende locaties in Zuidwolde. De karren zijn fors van afmeting. Dit geeft vooral problemen bij onderhoud en verhuur. Wanneer de karren aan onderhoud toe zijn, moeten ze met een auto en aanhangwagen getransporteerd worden naar de werkplaats. Dit is vrij arbeidsintensief. De werkplaats waar het onderhoud wordt gepleegd, staat op de nominatie om te worden afgebroken. Bij de verhuur van de karren moeten verschillende locaties worden afgegaan voordat een keuze kan worden gemaakt. Een deel van de collectie staat in de buitenlucht tentoongesteld, hierdoor gaat de kwaliteit van de karren door de weersinvloeden snel achteruit. Het zou ideaal zijn om een combinatie te maken van een expositieruimte inclusief werkplaats en opslagruimte voor de handkarren. De stichting De Wemme heeft een bouwplan uitgewerkt waarin de volgende onderdelen zijn opgenomen: 1. een expositieruimte in aansluiting op de huidige expositieruimte, 2. een timmermanswerkplaats, gekoppeld aan de expositieruimte, 3. een ruimte voor het oude smederij-interieur, 4. een opslagruimte met looppad, waarbij de relatie met de werkplaats en de expositie niet uit het oog is verloren, 5. een toiletgroep met invalidentoilet en 6. omliggende parkeerruimte, ingepast in de omgeving. De werkplaats zal ook voor het publiek geopend zijn.
- Doelstelling* : Het vergroten van de museale mogelijkheden van het huidige museum ter informatie, studie, educatie en recreatie voor een zo breed mogelijk publiek, met speciale aandacht voor jongeren. Bovendien wordt door de uitbreiding van het museum een toename van het aantal bezoekers verwacht.
- Voortgang* : Op 1 april 2004 heeft de opening plaatsgevonden van het onderkomen voor de collectie handkarren. Gedeputeerde mevrouw Edelenbosch heeft de opening verricht. In totaal is er 334 vierkante meter nieuwe openbare ruimte gecreëerd. Het museum beschikt op dit moment over 72 handkarren die voor allerlei doeleinden werden gebruikt.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische accommodaties en/of routestructuren	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	20	12

Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden 1
gericht op duurzame activiteiten

1

- Projectnaam* : **Kinderopvang in kleine kernen**
Projectnummer : **LDF009**
Projectindiener : Stichting Kinderopvang Hoogeveen
Looptijd : 6 december 2002 t/m 1 augustus 2004
Totale subsidiabele projectkosten : € 98.000,--
LEADER+subsidie : € 19.600,--; subsidie is vastgesteld op € 0
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : In vijftien kleine kernen in de gemeente Midden-Drenthe zijn vrijwel alle huishoudens door medebewoners geïnterviewd, in totaal 2.500 interviews. Het doel van deze uitgebreide inventarisatie was het versterken van de sociale cohesie, het vaststellen van knelpunten en kansen en ook de potentie van de dorpen: wat kunnen de bewoners zelf bieden (vrijwilligerswerk, ondernemerschap, het vormen van een initiatiefgroep, e.d.). Als een van de speerpunten kwam de wens in Hooghalen naar voren om kinderopvang en buitenschoolse opvang te realiseren. In tegenstelling tot wat men tot nu toe in de dorpen gewend was, kozen de bewoners voor een kinderopvangcentrum. Dit heeft geresulteerd in de subsidieaanvraag voor de kosten van verbouwing ten behoeve van kinderopvang van het dorps huis in Hooghalen. Vooral voor kleine dorpen is het van belang dat er een netwerk van voorzieningen rond school en dorps huis wordt georganiseerd ter behoud van de school als dorpsvoorziening en voor behoud en versterking van de leefbaarheid.
- Doelstelling* : De algemene doelstelling is om de dorpen vitaal en levensvatbaar te houden. Voor de kinderopvang is de doelstelling: het verbeteren van de mogelijkheden voor taakcombineerders in de kleine kernen, het organiseren van informele en formele netwerken rondom en het koppelen van kinderopvang aan de centrale focuspunten in het dorp: dorps huis en school, het realiseren van samenwerking met de scholen en binnen de dorps huizen onder meer met de peuterspeelzalen.
- Voortgang* : De subsidie is op nihil vastgesteld omdat de kosten voor het grootste gedeelte gemaakt zijn voor het indienen van de subsidieaanvraag. Ook is onvoldoende voldaan aan de LEADER+standaardvoorwaarden.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijk behouden/gecreëerde werkgelegenheid	4,3fte	-
Aantal projecten dat gericht is gelijke kansen	1	-
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	-
Aantal nieuwe netwerken/samenw. verbanden gericht op duurzame activiteiten	1	-
Aantal nieuwe of verbeterde servicecentra/voorzieningen	1	-

- Projectnaam* : **Het Hunehuis**
- Projectnummer* : **LDF012**
- Projectindiener* : Vereniging NIVON Natuurvrienden Nederland
- Looptijd* : 7 maart 2003 t/m 1 juli 2004
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 1.169.000,--
- LEADER+subsidie* : € 75.000,--, subsidie vastgesteld op € 17.218,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* : € 268.364,--
- Projectinhoud* : De vereniging NIVON Natuurvrienden Nederland heeft het plan opgevat om haar vriendenhuus "Het Hunehuis" in Darp, gemeente Westerveld grondig te verbouwen en fors uit te breiden. De verbouwing is noodzakelijk omdat de staat van het Hunehuis niet meer eigentijds is. Door een toenemende vraag naar overnachtingen is tot uitbreiding besloten. De huidige bezettingsgraad van het huis is op jaarbasis 7.000 overnachtingen. Na de verbouwing wordt uitgegaan van een bezetting van jaarlijks 14.600 overnachtingen. Er zal milieu- en natuurvriendelijk gebouwd worden. De oude materialen zullen zoveel mogelijk hergebruikt worden. Daarnaast wordt onderzocht of er een grasdak gerealiseerd kan worden. Dit houdt warmte vast, dus minder energiegebruik. Het Hunehuis ligt op een knooppunt van nationale en internationale lange afstandswandelpaden. Door de te verwachten bezettingsgraad van het Hunehuis zal het gebruik van de paden toenemen, waardoor de lokale kleinschalige economie wordt versterkt. Ook is het NIVON van plan om het Domelapad te herschrijven en te reorganiseren. De bedoeling is het pad zodanig te herschrijven dat het pad langs objecten van het Kompas (EZ-Kompas en LEADER)project Drents Goed loopt. Op deze manier zal dit bijdragen aan de versterking van de lokale economie.
- Doelstelling* : Door renovatie en uitbreiding van de capaciteit, kwalitatief goede recreatiemogelijkheden te bieden aan natuurvrienden en bijzondere groepen uit de samenleving tegen een aanvaardbaar prijsniveau.
- Voortgang* : De verbouw van het Hunehuis is gereed. De vlakke daken zijn bedekt met een energiezuinige mos-sedum dakbedekking, wat goed aansluit op de natuur om het huis. De subsidie is lager vastgesteld omdat bij de aanbesteding van een belangrijk deel van het project de kostenpost nieuwbouw niet uitgevoerd is conform de standaardvoorwaarden voor projecten uitgevoerd in het kader van het LEADER+programma voor Noord-Nederland.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal behouden en gecreëerde banen (tijdelijk)	12	6
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	1
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	1

Projectnaam : **Familiepad Drents-Friese Wold**
Projectnummer : **LDF015**
Projectindiener : Staatsbosbeheer regio Groningen-Drenthe
Looptijd : 21 juli 2003 t/m 31 december 2004 (verlengd tot 1 mei 2005)
Totale subsidiabele projectkosten : € 217.998,--
LEADER+subsidie : € 38.786,--, subsidie vastgesteld op € 38.131,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten : € 214.319,--

Projectinhoud : Het bezoekercentrum van het Nationaal Park Drents-Friese Wold te Appelscha vormt de toegangspoort vanuit het noorden naar het Nationaal Park. Ook vervult het centrum een belangrijke rol als informatiepunt maar ook als vertrekpunt voor fietsers en wandelaars. Ongeveer 2 % van de Nederlandse bevolking heeft in meer of mindere mate een handicap, waardoor ze minder mobiel zijn. Met een toenemende vergrijzing zal de gemiddelde mobiliteit van bezoekers aan het Drents-Friese Wold verder afnemen. Staatsbosbeheer stelt zich o.a. als doel om de recreatieve waarden van het Nationaal Park op een kwalitatief hoog niveau te brengen, passend bij het karakter van het park. Een breed publiek moet kennis kunnen maken met en kunnen genieten van zoveel mogelijk aspecten van natuur en landschap. Met de aanleg van dit familiepad van 2200 meter wordt voorzien in een korte en zeer toegankelijke route. Een route, die gericht is op alle bezoekers die van een laagdrempelige route gebruik willen of moeten maken. Dus naast blinden of rolstoelgebruikers bijvoorbeeld ook jonge gezinnen met een kinderwagen. Wandelroutes bestaan nu voornamelijk uit zandpaden die minder goed toegankelijk zijn voor bezoekers die slecht ter been zijn, gebonden zijn aan een rolstoel of slecht zien. Bij natte (modder) of droge (los zand) weersomstandigheden zijn de routes voor deze bezoekers slecht of in het geheel niet te gebruiken. Het familiepad staat in het aanbod van recreatieve voorzieningen tussen het vier seizoenenpad rond het bezoekerscentrum en de langere wandelroutes in het Nationaal Park.

Doelstelling : Met het project wordt beoogd een wandelroute aan te bieden die ook minder valide mensen uitnodigt zoveel mogelijk aspecten van het Drents-Friese Wold te beleven en hiervan te kunnen genieten. De toegankelijkheid van het Nationale Park wordt vergroot voor een brede doelgroep.

Voortgang : Het pad is in 2004 gerealiseerd. In april 2005 is het pad officieel geopend door gedeputeerde mevrouw A. Edelenbosch en de heer E. Wanders van het Staatsbosbeheer.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op gelijke kansen	1	1
Aantal nieuwe/ verbeterde toeristische accommodaties en/of routestructuren	1	1
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten	1	1

en activiteiten

Projectnaam : **Uitbreiding en upgradering Zeemuseum Miramar te Vledder**

Projectnummer : **LDF019**
Projectindiener : Stichting Zeemuseum Miramar
Looptijd : 14 juli 2004 tot en met 1 augustus 2005
Totale subsidiabele projectkosten : € 318.000,--
LEADER+subsidie : € 150.000,--

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 327.136,--

Projectinhoud : Een uitbreiding en upgradering van het zeemuseum Miramar: een bijzonder museum met de natuurhistorische collectie over de zee van wijlen mej. J.A.W. Warners en de aanvullingen en uitbreidingen daarvan. Het project bestaat o.a. uit het vergroten en het opwaarderen van expositieruimtes, het moderniseren en verbeteren van de presentatie van delen van de collectie. Verder zal het depot, bibliotheek en archief vergroot en verplaatst worden. Er zal een nieuw auditorium gerealiseerd worden met eigentijdse hulpmiddelen en voorzieningen. Tevens zal een nieuwe (2^e) toiletruimte en nieuwe werkruimten aangelegd worden t.b.v. het museum. Uitbreiding en upgradering zal leiden tot een toename van het aantal bezoekers met 4.000 tot ca 17.000 per jaar op een termijn van 3 jaar en een doorgroeimogelijkheid door seizoenverlenging naar ca 20.000 per jaar.

Doelstelling : Het vergroten en moderniseren van de mogelijkheden van het huidige museum staat informatie, studie, educatie en recreatie voor een breed publiek centraal met speciale aandacht voor jeugd en ouderen. Men wil meer aandacht kunnen geven aan de bijzondere provinciale betekenis van dit museum vanwege de wonderlijke geschiedenis die ermee verbonden is en het bijzondere onderwerp dat daarin centraal staat.

Voortgang : De verbouw van het museum is gerealiseerd. De officiële opening heeft op 3 juni 2005 plaatsgevonden.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijk behouden/gecreëerde werkgelegenheid	2,3 fte (behouden) en 2 fte tijdelijk	2,3 fte 2,5 fte
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	1

Projectnaam : **Uitkijktoren, openluchttheater en cachot Appelscha**
Projectnummer : **LDF026**
Projectindieners : Historische Vereniging Appelscha
Looptijd : 6 september 2005 tot en met 1 juli 2006
Totale subsidiabele projectkosten : € 324.470,--
LEADER+subsidie : € 105.800,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : De realisatie van 3 recreatieve voorzieningen in Appelscha. Hierbij gaat het om investeringen ten behoeve van de heropening van de uitkijktoren en het openluchttheater op de Bosberg en de herinrichting van het Cachot aan de Vaart Zuideinde als cultuurhistorisch bezienswaardigheid.
Doelstelling : Een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en versterking van het recreatief-toeristisch product in Appelscha en omgeving, teneinde meer bezoekers naar de regio te trekken.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	1	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en of routestructuren	3	
Aantal projecten ter promotie van toeristische	1	

Projectnaam : **Renovatie van de cultuurhistorische waardevolle brug bij Wijster**
Projectnummer : **LDF027**
Projectindieners : Gemeente Midden-Drenthe
Looptijd : 23 november 2005 tot en met 31 december 2006
Totale subsidiabele projectkosten : € 292.571,--
LEADER+subsidie : € 44.671,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het restaureren van de cultuurhistorische waardevolle draaibrug, van bijna 80 jaar oud ter hoogte van Wijster over het Linthorst-Homankanaal. De brug is destijds aangelegd om de oude route tussen Wijster en Bruntinge te behouden toen het kanaal is afgegraven. Gekozen is voor herstel van deze brug tegenover herstel van één van de acht andere bruggen omdat de Stichting het Drentse Landschap aan weerszijden van deze brug al veel heeft geïnvesteerd in het gebied (op landgoed Vossenbergh) en in het natuurontwikkelingsgebied Reigerveen).
Doelstelling : Het behouden van de cultuurhistorische draaibrug en de oude route tussen Wijster en Bruntinge intact te laten. Verder zijn er plannen om van het jaagpad ten oosten van het Linthorst-Homankanaal een doorgaande recreatieve fietsroute te maken waarbij de brug bij Wijster onderdeel van de route is. Ook

ligt de brug in het landgoed De Vossenbergh. Door de brug visueel in zijn originele staat terug te brengen zal dit de beeldkwaliteit van de omgeving versterken.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	1	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en of routestructuren producten en activiteiten	1	

I.2 Overige acties en projecten

<i>Projectnaam</i>	:	Maatschappij van Weldadigheid, een monumentaal bezit
<i>Projectnummer</i>	:	LDF001
<i>Projectindieners</i>	:	Stichting Maatschappij van Weldadigheid
<i>Looptijd</i>	:	1 mei 2001 t/m 31 oktober 2001
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 63.529,--
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 8.281,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	€ 66.724,--
<i>Projectinhoud</i>	:	Frederiksoord, één van de voormalige koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid heeft een unieke cultuurhistorische waarde. Het museum 'de Koloniehof' te Frederiksoord heeft een permanente expositie over het leven, wonen en werken in de voormalige koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid. De Maatschappij heeft zelf veel beeldmateriaal beschikbaar. Uit ervaring van het museum blijkt dat het succesvol is om beeldende informatie via de computer aan te bieden. Het plan is om het vele beschikbare beeldmateriaal digitaal (CD-rom) op te slaan. Uitgangspunt voor de CD-rom zijn de 25 monumenten, die in dit gebied zijn te bewonderen. Hieruit worden 15 monumenten geselecteerd. Een groot deel van deze monumenten zijn niet toegankelijk voor bezoekers maar door middel van deze CD-rom worden deze monumenten toch ontsloten. Verder worden 2 archeologische grafheuvels en een samenvatting van de unieke cultuurhistorie van de maatschappij, haar ontwikkeling en haar huidige functioneren op CD-rom opgenomen. Tevens wordt de CD-rom verlevendigd met o.a. een quiz en anekdotes. De CD-rom wordt in het museum verkocht, zodat op deze wijze inkomsten worden verkregen om op termijn aanpassingen door te voeren. De continuïteit is op deze wijze gewaarborgd. Ook is het de bedoeling om wandel- en fietsroutes met informatie te printen. In de toekomst kan het museum ook via internet worden bezocht.
<i>Doelstelling</i>	:	De informatie over de unieke waarde van de monumenten van één van de voormalige koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid Frederiksoord samen met Willemsoord, Wilhelminaoord en Boschoord op een CD-rom aan te bieden, zodat de cultuurhistorie op een innovatieve wijze aan het publiek wordt uitgedragen.

Voortgang : Eind 2001 kreeg de Commissaris van de Koningin van Drenthe het eerste exemplaar van de CD-ROM overhandigd. De belangstelling voor de cultuurhistorie van de Maatschappij is mede door het uitbrengen van de CD-Rom toegenomen.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	1	1
Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	2 fte	overweging 1- PR functionaris aan te stellen
Project ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	1

Projectnaam : **Technische hulp LEADERprogramma Drents-Friese LEADERgebied**

Projectnummer : **LDF003**

Projectindiener : Provincie Drenthe namens de LAG, Drents-Friese LEADERgebied

Looptijd : 1 juni 2001 t/m 31 december 2009

Totale subsidiabele

projectkosten : € 225.272,--

LEADER+subsidie : € 112.636,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten :

Projectinhoud : Voor de uitvoering van het LEADERprogramma in het Drents-Friese LEADERgebied worden kosten gemaakt voor technische hulp. In het Drents-Friese LEADERgebied is een stuurgroep geïnstalleerd die optreedt als LEADERactiegroep(LAG). Deze groep wordt ondersteund door een secretaris en voor de uitvoering en projectontwikkeling in het kader van het LEADERprogramma door een Programmamanager LEADER+. De uitvoering van het LEADER+programma brengt een aantal kosten met zich mee. Gedeeltelijk kunnen de kosten ten laste gebracht worden van de EOGFL-middelen van het Programma. De LEADERcoördinator heeft een dienstverband met de provincie Drenthe.

Doelstelling : Uitvoering van de LEADERontwikkelingsstrategie in het Drents-Friese LEADERgebied.

Voortgang : De website is in oktober 2002 opengesteld. Gezamenlijk met het LEADERgebied Oost Drenthe is een wervingsfolder uitgebracht. In mei 2003 en augustus 2004 is gezamenlijk met het LEADERgebied Oost Drenthe een nieuwsbrief uitgegeven. De planning is om in maart 2006 weer een nieuwsbrief uit te geven. In het kader van procesgeld is opdracht gegeven voor 8 haalbaarheidstudies te weten: stimuleringsproject MKB, kaderplan Appelscha, haalbaarheidsonderzoek STIPO, werkgroep VLEWAPA omtrent de mogelijkheden van zorg in de agrarische sector, haalbaarheidstoets Art Garden, entreesituaties Nationaal Park Drents-Friese Wold, herziening recreatieve infrastructuur Drents-Friese Wold en uitvoeringsplan Belvédèregebied (zie voor projectbeschrijving onder hoofdstuk 4. Procesgeld). 6 van de 8 studies zijn inmiddels afgerond. De twee laatstgenoemde projecten zijn nog niet afgerekend.

<i>Projectnaam</i>	:	Wandelproject Oude Diep
<i>Projectnummer</i>	:	LDF004
<i>Projectindiener</i>	:	Recreatieschap Drenthe
<i>Looptijd</i>	:	2 januari 2002 t/m december 2003 (verlenging tot 1 juni 2004)
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 80.772,20
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 36.300,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	€ 144.648,--
<i>Projectinhoud</i>	:	<p>De ontwikkeling van een wandelstructuur in het gebied van het Oude Diep. Een onderscheid wordt gemaakt tussen een wandelstructuur landelijk gebied en een wandelgebied in randen grote kernen. In het landelijk gebied vormen een aantal dorpen het uitgangspunt, waarbij rekening gehouden wordt met aansluitpunten van het openbaar vervoer.</p> <p>Deze wandelstructuur biedt de mogelijkheid voor lange afstanden, mogelijkheden voor natuurvorsers en ruimte voor de zgn. ommetjes. In randen grote kernen gaat het om: 1. Hoogeveen met een drietal wandelroutes, te weten Hoogeveen/Fluitenberg, Echten/Fluitenberg en Hoogeveen/Stuifzand. 2. Beilen: een tweetal bewegwijzerde routes vanaf het station Beilen, te weten Beilen/Holtherzand en Beilen/Lieving/Makkum. Uitgangspunt is een maximale lengte per wandeltraject van 5 tot 8 km. Deze wandelroutes moeten zo goed mogelijk op elkaar aansluiten, zodat ook een langere bewegwijzerde wandeling tot stand komt. Het betreft een zgn. pilot-project. Het nieuwe zit vooral in het gebruik van GPS (Global Position System) in de wandelroutestructuur en de totstandkoming van de routes in overleg met de lokale bevolking, in overleg met de BOKD en wandeldeskundigen van het NIVON. Essentieel voor het project is de ontwikkeling van een wandelkaart, met de mogelijkheid om interessante punten aan te duiden.</p> <p>Als het project succesvol wordt, dan worden dergelijke wandelstructuren, incl. GPS uitgezet in andere delen van Drenthe.</p>
<i>Doelstelling</i>	:	<p>Door het ontwikkelen van een wandelroutestructuur in het Oude Diep-gebied komen tot een verdere toeristische/recreatieve ontsluiting van het gebied, waardoor er sprake kan zijn van een op de sector toerisme gericht sociaal economische ontwikkeling. Het een en ander in relatie tot de aard en het karakter van het gebied en in samenhang met de in de omgeving aanwezige toeristisch/recreatieve voorzieningen.</p>
<i>Voortgang</i>	:	<p>Op 8 april 2004 is het project feestelijk opgeleverd. In het gebied tussen Hoogeveen en Beilen, Westerbork kan op basis van een routekaart, bewegwijzerde routes en/of met behulp van GPS gewandeld worden. Verder is er ook een arrangementenbrochure verschenen. Aan de rand van het gebied is een aantal informatiepanelen geplaatst.</p>

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijke werkgelegenheid	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorziening	2	2 landkaarten, 14 infopanelen
Promotiemateriaal van het Oude Diep	1	1 arrangementen-brochure
Aantal nieuwe of verbeterde wandelroutes	65 km*	totaal 86km, Hoogeveen 50 km en Beilen 36 km

* 25 km randzone Hoogeveen en 40 km randzone Beilen.

Projectnaam : **Overall**
Projectnummer : **LDF006**
Projectindiener : Stichting Scala
Looptijd : 23 oktober 2002 t/m 1 juli 2005
Totale subsidiabele projectkosten : € 74.750,--
LEADER+subsidie : € 17.800,-- , subsidie vastgesteld op € 14.240,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten : € 60.108,--
Projectinhoud : Van september 1999 tot januari 2003 is in Ooststellingwerf het project "De Bijspringer" als experiment gesubsidieerd door de gemeente en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In deze periode is een zeer effectieve methodiek ontwikkeld die met name in plattelandsgemeenten leidt tot aanzienlijke versterking van het vrijwilligerswerk en tot het aanboren van een nieuwe en rijke bron van vrijwilligers. Het project "Overall" wil ter vergroting van de leefbaarheid in plattelandsgemeenten, het innovatieve concept van het experiment "De Bijspringer" uitdragen naar andere gemeenten in de regio en op termijn landelijke verspreiding bewerkstelligen. Daartoe wil het project de methodiek verder ontwikkelen voor doelgroepen die tot nu toe in het vrijwilligerswerk onvoldoende aan bod komen.

Doelstelling : Het door het experiment "De Bijspringer" ontwikkelde methodiek voor werving en begeleiding van vrijwilligers nader uitwerken voor bijzondere groepen die tot nu toe onvoldoende aan bod zijn gekomen (jongeren, allochtonen, gehandicapten, ondersteuners voor mantelzorgers, cliënten voor sociale activering en de ouderen die de arbeidsmarkt verlaten). De centrale doelstelling is om de voorbeeldfunctie van het kleinschalig lokale initiatief experiment "De Bijspringer" duurzaam en op een realistische en uitvoerbare manier tot leven te brengen in de regio als bijdrage aan de

ontwikkeling van de leefbaarheid en versterking van de sociaal-economische structuur op het platteland.

Voortgang

: Het project is afgerond. Met stichting Partoer werd de afgesproken en in een stappenplan vastgelegde samenwerking verder in praktijk gebracht met betrekking tot begeleiding van pilot-gemeenten en pilot-instellingen t.b.v. de te ontwikkelen handboeken en methodieken voor nieuwe groepen. Die afsluiting werd vormgegeven in de miniconferentie in juni 2005. Met de steunpunten voor vrijwilligers in Donkerbroek, Elsloo, Fochteloo, Langendijk, Oldeberkoop, Oosterwolde en Waskemeer is een kwaliteitstraject doorlopen. Hierdoor is de dienstverlening van de steunpunten verbeterd en de deskundigheid van de vrijwillige medewerkers vergroot. Dit betekent dat in tien van de dertien dorpen een steunpunt voor vrijwilligers is gerealiseerd. Alle vrijwillige steunpuntmedewerkers hebben een uitgebreide training van 12 sessies gevolgd en zijn in de praktijk begeleid bij het uitvoeren van de steunpunttaken. In juni - december 2004 is een twaalfstal trajecten sociale activering aangeboden. Acht mensen zijn hierdoor met succes begeleid naar vrijwilligerswerk.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Tijdelijke gecreëerde werkgelegenheid	0,5 fte	0,5 fte ook na 2005
Aantal projecten dat gericht is gelijke kansen	1	2
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal mensen dat instroomt op de arbeidsmarkt	4	4
Aantal nieuw/verbeterde producten of diensten	4	3
Aantal bedrijven dat participeert in projecten gericht op kennis-overdracht	1	2
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	6	8

Projectnaam : **Het Hooge Wold II**

Projectnummer : **LDF007**

Projectindiener : Noordelijke Land- en Tuinbouworganisatie(NLTO)

Looptijd : 1 juli 2002 t/m 31 december 2004 (verlengd t/m 31 december 2005)

Totale subsidiabele

projectkosten : € 506.515,---

LEADER+subsidie : € 151.985,--

*Gemaakte en betaalde
subsidiabele kosten* :

Projectinhoud : Het Hooge Wold is een initiatief uit de streek met het doel actief in te spelen op het (toekomstige) landbouwbeleid. Innovatieve projecten voor de landbouw in dit gebied (oostelijk deel van de gemeente De Wolden en de gehele gemeente Hoozeveeën c.q. NLTO-afdeling De Wolden Oost-Hoozeveeën) hebben een voorbeeldwerking in de streek. De meerwaarde van deze projecten ligt in het feit dat versneld nieuwe kennis, technieken en methoden in de praktijk worden gerealiseerd. Bij de voorbereiding is zeer nauw samengewerkt met de begeleidingscommissie.

De thema's binnen het project 'Het Hooge Wold II' zijn:

1. Integrale milieuzorg VEL/VANLA, biologische landbouw
2. Agrarisch natuurbeheer
3. Alternatieve energie
4. Zuinig met water
5. Meer uit minder: ondernemen in landbouw en MKB
6. Communicatie en publiciteit.

Thema 1 tot en met 4 zorgen voor een verregaande integratie van landbouw met natuur, landschap en milieu. Er wordt op alle vlakken een trend ingezet waarbij minder geleund wordt op input van buitenaf en meer gebruik wordt gemaakt van natuurlijke processen en hulpbronnen. In het kader van thema 5 wordt gewerkt aan een sterkere economische en sociale verbondenheid van de agrarische sector met ondernemers uit andere sectoren. Het is de bedoeling dat kansen voor verbreding buiten de landbouw worden gesignaleerd en benut. Agro-toeristische activiteiten kunnen daar deel van uitmaken. Bij alle vernieuwende activiteiten die worden opgepakt, hoort ook een professionele aansturing en begeleiding. De begeleidingscommissie zal een flinke inspanning moeten leveren om inhoudelijk en organisatorisch toegerust te zijn op al haar taken. De komende jaren kan een ontwikkeling worden doorgemaakt naar een organisatie met een juridische status (vereniging of coöperatie) die zodoende steeds zelfstandiger kan gaan werken.

Doelstelling : Het stimuleren van nieuwe impulsen in de landbouw. Door versnelde overdracht van kennis en inzet van innovatieve technieken. Als gebied een stap verder gaan dan het overheidsbeleid ten aanzien van landschap, natuur en milieu.

Voortgang : In het voorjaar van 2003 is het project gestart. Het project bestaat uit 6 projectonderdelen.
Voor het projectonderdeel **milieuzorg Vel/Vanla**, biologische landbouw heeft dit geresulteerd in de deelname van 6 studiegroepen van in totaal 65 personen. In totaal zijn er 5 bijeenkomsten geweest. De bijeenkomst in oktober 2003 werd bezocht door 58 deelnemers en adviseurs. In 2004 zijn er ook 5 bijeenkomsten geweest. Thema's waren ondermeer: vitale veestapel, economische duurzaamheid, bodemleven en bodemvitaliteit, dier- en bedrijfsinspectie op het bedrijf van deelnemers. Actueel is zeker het fokkerijbeleid dat gericht is op een langere levensduur van de koe.

Agrarische natuurbeheer: In 2003 heeft een intensief overlegtraject plaatsgevonden tussen Het Hooge Wold, 't Riestlaand en agrariërs uit Overijssel om gezamenlijk tot een grensoverschrijdende organisatie voor agrarisch natuurbeheer te komen. Tevens is aangesloten bij een studie van de Universiteit van Wageningen en het Researchcentrum naar de toekomst voor platteland en landbouw in de gemeente de Wolden. (zie project LDF 010). Op individuele basis is een aantal praktische bedrijfsadviezen gegeven. In totaal hebben 39 ondernemers actief deelgenomen aan de activiteiten waarvan veertien deelnemers afkomstig uit het Oude Diep.

Alternatieve energie: Van de twaalf bedrijven die de bedrijfsanalyse hebben laten maken zijn er vier tot de conclusie gekomen dat de productie van energie door middel van mestvergisting niet past in hun bedrijfsvoering of dat dit voor het betreffende bedrijf niet economisch rendabel gemaakt kan worden. De resterende bedrijven zijn op excursie geweest langs drie vergistingsinstallaties

in Overijssel en Duitsland. Op dit moment zijn er vier van de acht bedrijven actief aan de slag voor het realiseren van een vergistingsinstallatie.

Zuinig met water: Hierover zijn met het waterschap Reest en Wieden intensieve contacten over een projectmatige aanpak van erfafspoeling, waterconserving en waterkwaliteit. In de periode juli t/m december 2006 zijn er geen activiteiten geweest.

Meer uit minder: ondernemen in landbouw en midden- en kleinbedrijf. Er is een cursustraject ontwikkeld voor jonge ondernemers tussen de 25 en 40 jaar. Het onderdeel wordt uitgevoerd met LTO Noord Projecten, het DAJK en de RABObank. Deelnemers aan de cursus gaan samen met de Rabobank een bedrijfsontwikkelingsplan opstellen en kijken naar de mogelijkheden voor hun plannen in de toekomst. In totaal hebben 16 deelnemers zich aangemeld waarvan 13 deelnemers het volledige cursustraject hebben doorlopen. Negen deelnemers hebben voor het eigen bedrijf een bedrijfsontwikkelplan opgesteld.

Communicatie en publiciteit: de heer Steenberghe heeft meegewerkt aan het symposium "samen werken aan een sterk platteland" georganiseerd door NLTO Projecten. Op dit symposium heeft hij verteld hoe agrariërs samenwerken in het Hooge Wold project en welke mogelijkheden er voor agrariërs zijn om op een dergelijke manier te gaan samenwerken. In samenwerking met het DAJK en het agrarisch onderwijs is in september 2004 de bijeenkomst "De Hooge Wold Academie" georganiseerd. Ruim 250 aanwezigen zijn op de hoogte gebracht van de resultaten en de ontwikkelde kennis van het Hooge Wold project.

Indicator(en)	Doelstelling	T. Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	aanwezig, niet te kwantificeren	
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	5	5
Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	3	2
Toename aantal bedrijven met agrotourisme	2	0
Landschappelijk inpassen agrarische bedrijfsgebouwen	15	0
Hectaren nieuw of herontwikkeld natuur- en bosgebied	150	0
Nieuwe/verbeterde toerist. voorziening/routestructuur	2	0
Projecten ter promotie van toerist. producten/activiteiten	2	1

<i>Projectnaam</i>	:	Naar een toekomst visie voor landbouw en platteland
<i>Projectnummer</i>	:	LDF010
<i>Projectindiener</i>	:	Gemeente De Wolden
<i>Looptijd</i>	:	1 januari 2003 t/m 31 december 2003 (verlengd t/m 31 maart 2004)
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 85.160,--
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 28.387,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	€ 85.435,--
<i>Projectinhoud</i>	:	Voor de gemeente De Wolden is het essentieel om een leefbaar en aantrekkelijk platteland te handhaven. Inzicht in de landbouwontwikkeling is

hierbij van groot belang omdat in de gemeente De Wolden de agrarische sector nog steeds garant staat voor een relatief groot deel van de lokale werkgelegenheid. De kansen om landbouw te verbreden zijn nog niet volledig bekend en worden niet ten volle benut. De gemeente heeft in samenspraak met de plaatselijke vertegenwoordigers in de landbouw het plan opgevat om hier een onderzoek naar te laten verrichten. Aan de hand van een bureau-inventarisatie en ca. 40 diepte-interviews met agrariërs en belanghebbenden in het buitengebied worden de feitelijke ontwikkelingen binnen de landbouw onderzocht. Hierbij wordt nagegaan of er in de gemeente De Wolden alleen sprake is van een afnemende reguliere landbouw, dan wel of er in de gemeente ontwikkelingen zijn te constateren welke een nieuwe vitale landbouw kunnen dienen. Hierbij moet worden gedacht aan ontwikkelingen die meestal onder de term "rural development" worden samengevat (verdieping, verbreding en herfundering).

Er worden ca. 200 agrariërs geïnterviewd. De ideeën en toekomstvisies van deze ondernemers worden geclusterd tot nieuwe projecten. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de leerstoelgroep Rurale Sociologie van de Universiteit van Wageningen.

Doelstelling

- : a) Een scherp inzicht krijgen in de verschillende ontwikkelingspatronen binnen de huidige landbouw.
- b) Een zo realistisch mogelijke inschatting maken van het relatieve en absolute belang van de agrarische sector in de gemeente en de tendensen die zich daar in de komende 5 tot 10 jaar in zullen aftekenen.
- c) Het in kaart brengen van potenties, interesse in vernieuwende activiteiten, te verwachten ontwikkelingen en de daarmee samenhangende wensen en knelpunten van individuele bedrijven.
- d) Een aanzet geven tot concrete en levensvatbare bedrijfsplannen en uitvoeringsprojecten.
- e) Indien nodig concrete voorstellen tot beleidswijzigingen.

Voortgang

- : In de eerste fase van het onderzoek zijn 60 oriënterende gesprekken gevoerd. In de tweede fase hebben ruim 250 personen meegewerkt aan de enquête. Uit het onderzoek blijkt dat de agrarische werkgelegenheid in De Wolden terugloopt. Dit kan een bedreiging vormen voor de vitaliteit van het landschap. Daarom is op basis van het onderzoek een aantal praktische aanknopingspunten naar voren gebracht om de vitaliteit van het landschap in de toekomst te waarborgen. Door middel van het voorleggen van een aantal projectideeën op basis van een enquête gericht aan zowel agrariërs als niet-agrariërs. Van de vijf ideeën zijn er twee ideeën concreet uitgewerkt. Het eerste idee betreft het stimuleren van het plattelandstoerisme. Een groep ondernemers in Ruinerwold heeft de afgelopen jaren enkele arrangementen ontwikkeld. Dit concept slaat goed aan en besloten is om dit te verbreden naar de gehele gemeente. Dit heeft geleid tot de LEADERprojectaanvraag Wolden à la carte. Het tweede idee gaat over de stimulering van het particulier natuurbeheer rond de streek Oldenhaven. Dit heeft geresulteerd in de LEADER projectaanvraag Omgevingsplan Oldenhaven (LDF 017).

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal (nieuw) bedrijven met verbrede landbouw	3	0
Aantal bedrijven dat participeert in projecten gericht op kennisoverdracht	40	40
Toename aantal bedrijven met agrotourisme gericht op duurzame activiteiten	3	0

<i>Projectnaam</i>	:	Sterrenfestival
<i>Projectnummer</i>	:	LDF011
<i>Projectindienster</i>	:	Stichting Sterren Westerveld
<i>Looptijd</i>	:	6 februari 2003 t/m 1 november 2003
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 76.325,--
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 24.500,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	€ 76.319,--
<i>Projectinhoud</i>	:	De stichting Sterren in Westerveld organiseert een festival waar traditionele en authentieke muziek in brede zin centraal – ‘folk-music’. Het festival wordt verpakt in een aantal activiteiten – de muziekmarkt - die mede moet zorgen voor een toestroom van bezoekers. Het festival is een vrij toegankelijk buitengebeuren met optredens op de prachtige brink van Dwingeloo. Ook worden er concerten gegeven in diverse locaties om de Brink. De verwachting is dat hier ongeveer 5000 tot 6000 betalende bezoekers op afkomen. Het festival zal jaarlijks plaatsvinden in het 1 ^e weekend van september.
<i>Doelstelling</i>	:	Het Sterrenfestival te laten uitgroeien tot een jaarlijks terugkerend muziekfestival. In 2004 en verder zullen de teruglopende subsidies gecompenseerd worden met hogere opbrengsten van kaartverkoop en andere activiteiten. In het festival staat traditionele en authentieke muziek centraal in brede zin. De programmering en de organisatie streven de hoogste kwaliteit na. De combinatie van de kwaliteit en het gebied waarin het festival plaatsvindt, zal het festival een uniek karakter geven. Het festival wordt in eerste instantie het festival van het dorp en vervolgens het festival van de regio (Westerveld).
<i>Voortgang</i>	:	Het festival is van 5 tot en met 7 september 2003 gehouden. Het festival heeft in 2003 ruim 3.500 bezoekers getrokken. In september 2004 is het festival opnieuw georganiseerd.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	1
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	1

- Projectnaam* : **STIPO Drents-Friese LEADERgebied**
- Projectnummer* : **LDF013**
- Projectindiener* : Stichting Dorp en Bedrijf Friesland (DBF)
- Looptijd* : 6 januari 2003 t/m 31 maart 2006
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 2.238.652,--
- LEADER+subsidie* : € 349.289,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* :
- Projectinhoud* : Op initiatief (in opdracht) van de LAG's van 6 LEADER+ gebieden (Hoogeland, Lauwersland, Oldambt – Westerwolde, Oost-Drenthe, Drents-Friese LEADERgebied en Zuidwest Friesland) is in nauwe samenspraak met de 3 Noordelijke provincies, SNN-UO, MKB-Noord en de Kamers van Koophandel het projectvoorstel STIPO opgesteld.
- Veel ondernemers hebben goede en veelal innovatieve ideeën en initiatieven welke moeten worden omgezet in concrete projecten. Dit (deels sluimerend) potentieel dient te worden gestimuleerd en bovendien deskundig te worden begeleid. Het STIPO-project is bedoeld om de creatieve kleinschalige ondernemers in het Drents-Friese LEADERgebied met uitzondering van de gemeente Westerveld, op weg te helpen hun initiatieven en de hieruit voortvloeiende investeringen te realiseren. Het project richt zich zowel op kleinschalige MKB-ondernemers als op verbredingsactiviteiten in de agrarische sector. In het STIPO-project is rekening gehouden met een driedledige vorm van ondersteuning, te weten:
- **Het beschikbaarstellen van een coach**, die als stimulator, promotor en vraagbaak voor de bedrijfsontwikkeling fungeert in het Drents-Friese LEADERgebied in het algemeen en voor de individuele ondernemer afzonderlijk.
  - **Bijdragen in het inhuren van deskundig extern advies**. Indien de ondernemersvraag een te specifiek karakter heeft kan extern advies worden ingewonnen. De ondernemer kan hiervoor een subsidie krijgen van maximaal 50% met een maximum van 1500 Euro.
  - **Bijdragen in investeringen**. De investeringspremie is bedoeld voor bedrijven tot en met 10 werknemers. Men kan een subsidie krijgen in de kosten van investeringen van 20% met een maximum van 20.000 Euro. Voorwaarde voor de investeringsbijdrage is een toename van het aantal arbeidsplaatsen of productiecapaciteit.
- Doelstelling* : Het stimuleren en versterken van het kleinschalige bedrijfsleven in het Drents-Friese LEADERgebied (met uitzondering van de gemeente Westerveld) waardoor de werkgelegenheid wordt behouden en wordt bevorderd. Als volgt nader te omschrijven: versterking van het ondernemerschap in het gebied; verbetering van het bedrijfsrendement en vergroting van de continuïteit van ondernemingen en ondernemerschap in het gebied; bevordering van de onderlinge samenwerking tussen ondernemers in het gebied (participatie in netwerksystemen); bevordering van de kwaliteitsverbetering en vernieuwing binnen ondernemingen in het gebied (vergroting innovatiekracht); het uitlokken

van nieuwe investeringen in het gebied; versterking van de economische potenties van het gebied en vergroting van de leefbaarheid van het gebied.

Voortgang : Voor de investeringsregeling zijn 34 aanvragen ingediend, waarvan 6 zijn ingetrokken of afgewezen. Totaal is er voor een bedrag van € 375.473,-- aangevraagd. Voor de adviesregeling zijn 17 aanvragen ingediend voor een bedrag van € 21.881,--. De commerciële club Ooststellingwerf wil een eigen toekomstvisie voor de gemeente opstellen. De MKB-Noord zal hierbij ondersteuning leveren. In de gemeente Midden-Drenthe wordt door de ondernemersverenigingen op een positieve manier samengewerkt. In de gemeente De Wolden hebben de ondernemers het plan opgevat om Toeristisch De Wolden op de kaart te zetten. Dit heeft geresulteerd in de LEADERsubsidieaanvraag: Wolden à la carte. In de gemeente Westerveld probeert de STIPO-coach een ondernemerstafel op te zetten.

Indicator(en)	Doelstelling	T. Resultaat
Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen	40	37,5
Aantal investeringen in innovatieve projecten	50	14
Aantal te verstrekken bedrijfsadviezen	32	23
Aantal netwerkbijeenkomsten	8	12
Aantal projecten met verbrede activiteiten in de landbouw	1	1

Projectnaam : **Vitale dorpen**
Projectnummer : **LDF014**
Projectindiener : Provincie Drenthe
Looptijd : 1 februari 2004 t/m 31 januari 2007
Totale subsidiabele projectkosten : € 250.000,--
LEADER+subsidie : € 75.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het project wordt ingezet voor financiering van bottom-up initiatieven die de economie in de dorpen of in de regio versterken.
De regeling wordt ingezet voor activiteiten waarvan de effecten voor de bewoners van het platteland in het Drents-Friese LEADER gebied direct aantoonbaar zijn. Indien mogelijk moeten projecten gebaseerd zijn op een dorpsomgevingsplan. Het project zal een breed werkingsgebied krijgen, te weten de versterking van de regionale economie in het Drents-Friese LEADER gebied. De gelden worden ingezet voor kleinschalige projecten, die individueel te klein zijn voor LEADER+ maar wel een bijdrage leveren aan de versterking van de economische ontwikkeling van een dorp of regio of de fysieke kwaliteiten en bij voorkeur een combinatie daarvan. De provincie en de gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. De gemeente is loket voor de aanvrager.

Doelstelling : Versterking van de regionale economie in het Drents-Friese LEADER-gebied.
Voortgang : Aan twee projecten in de gemeente Westerveld, vijf projecten in de gemeente Ooststellingwerf en 1 project in de gemeenten Midden-Drenthe is subsidie verleend.

Projectnaam : **Verplaatsing en aanleg voorzieningen voor les- en werkkas Gehandicaptentuin Frederiksoord**

Projectnummer : **LDF014-001**

Projectindienster : Stichting Gehandicaptentuin Frederiksoord

Looptijd : 23 juli 2004 t/m 31 juli 2005

Totale subsidiabele

projectkosten : € 15.000,---

LEADER+subsidie : € 10.000,--

Projectinhoud : Het verplaatsen en de aanleg van de nodige voorzieningen voor de les- en werkkas; de waarde van de gehandicaptentuin voor personen met een handicap en ouderen te behouden en mogelijk te vergroten.

Voortgang : Het project is afgerond maar nog niet afgerekend.

Projectnaam : **Online informatievoorziening tussen bezoekerscentrum SBB en VVV kantoor Appelscha**

Projectnummer : **LDF014-002**

Projectindienster : Vereniging voor Recreatief en Toeristisch Belang Ooststellingwerf

Looptijd : 1 januari 2005 t/m 1 juli 2005

Totale subsidiabele

projectkosten : € 3.393,--

LEADER+subsidie : € 1.131,--; Subsidie vastgesteld op € 871,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten : € 2.615,--

Projectinhoud : Plaatsing van een infotekststelsel in het kantoor van de VVV in Appelscha. Het is een continue presentatie van impressies van het Drents-Friese Wold afgewisseld met informatie die de bezoekers aan het natuurgebied van nut kan zijn.

Voortgang : Het project is gerealiseerd.

Projectnaam : **100 jaar over leven**

Projectnummer : **LDF014-003**

Projectindienster : Plaatselijk belang Oosterwolde

Looptijd : 18 maart 2005 t/m 1 november 2006

Totale subsidiabele

projectkosten : € 45.900,--

LEADER+subsidie : € 18.000,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten :

Projectinhoud : De vereniging bestaat in 2005 honderd jaar. In dit kader is een project ontwikkeld onder het motto '100 jaar vitaal'. Met dit thema wordt teruggeblikt naar het culturele erfgoed. Het project '100 jaar over leven' bestaat uit 4 deelprojecten: KIK (Kiek es kunst), Theater op de Vaart, Kiekes Terogge en het Project Na 100 jaar.

Uiteindelijk zal het resulteren in een:

1. draaiboek voor een kunst-kijk-route in samenwerking met ondernemers en ondernemers onderling.
  2. locatietheater, zichtbaar maken van de plekken (natuur) en mensen die een gouden randje verdienen.
  3. werk-leerboek voor alle leerlingen van groep 5/6.
  4. kunstwerk in de vorm van vlaggen met verhalen en beelden van 100 jarige.
- Voortgang : Het project is van start gegaan.

Projectnaam : **Kunst over Bomen, Bomen over kunst**
Projectnummer : **LDF014-004**
Projectindieners : Landschapsbeheer Friesland
Looptijd : 18 mei 2005 t/m 28 augustus 2005
Totale subsidiabele projectkosten : € 51.669,--
LEADER+subsidie : € 5.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het project "Kunst over Bomen, Bomen over Kunst, wordt in de maand augustus 2005 georganiseerd, als onderdeel van de kunstmanifestatie Open Stal in Oldeberkoop. Het project vormt duidelijk een meerwaarde voor deze manifestatie. Landschapsbeheer Friesland heeft een ruimte tot haar beschikking gekregen die zij als expositieruimte gaat inrichten. Er komen werken van ongeveer 35 kunstenaars te hangen. Daarnaast wordt er een geïllustreerd boek uitgegeven en wordt er een kunstroute uitgezet. Bij alle drie onderdelen staat de alleenstaande boom in het landschap centraal en deze heeft als inspiratiebron voor de deelnemende kunstenaars gediend.

Voortgang : De kunstmanifestatie heeft plaatsgevonden. Het project is nog niet afgerekend.

Projectnaam : **Kansen voor ondernemen op het platteland**
Projectnummer : **LDF014-005**
Projectindieners : Ondernemersvereniging Oldeberkoop
Looptijd : 15 juni 2005 t/m 19 november 2005
Totale subsidiabele projectkosten : € 19.397,--
LEADER+subsidie : € 10.397,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : De organisatie van een symposium op 14 september 2005 in Oldeberkoop. Uitgenodigd worden de MKB- en agrarische ondernemers in Noord-Nederland, Noordelijke intermediaire organisaties en gemeentelijke en provinciale overheden in de drie Noordelijke provincies. Gestreefd wordt naar een minimum aantal deelnemers van 300.
Het doel is om ondernemers op het platteland te stimuleren de kansen voor ondernemen op het platteland te zien en te benutten. Dit aan de hand van

inspirerende praktijkvoorbeelden. Het project krijgt een duurzaam karakter doordat de deelnemers een krantje krijgen met daarin de uitwerking van de praktijkvoorbeelden die zijn gepresenteerd aangevuld met enkele andere voorbeelden.

Voortgang : Uiteindelijk hebben 250 personen deelgenomen. Het thema was: "Is er nog ruimte voor ondernemen op het platteland?" Naar aanleiding van het symposium is een verslagkrant uitgebracht. Hierin zijn enkele andere voorbeelden van samenwerkingsinitiatieven van ondernemers opgenomen.

Projectnaam : **Archeologisch informatiepunt Noorderes Wijster**
Projectnummer : **LDF014-006**
Projectindieners : Vereniging van Dorpsbelangen Wijster
Looptijd : 20 mei 2005 t/m 1 mei 2006
Totale subsidiabele projectkosten : € 43.000,--
LEADER+subsidie : € 20.000,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het betreft het aanbrengen van een informatieplateau in de vorm van een tafel. Op de tafel wordt een maquette geplaatst. Deze maquette is onderdeel van een nederzetting. Verder wordt bij het informatiepunt een kijkscherm geplaatst. Ook wordt er een fietsenstandaard aangebracht en worden er twee parkeerplaatsen aangelegd.
Het doel van het project is het creëren van een betekenisvol informatie- en cultuurhistorisch (rust)punt voor toeristen en inwoners van Wijster.

Voortgang : Het project is van start gegaan.

Projectnaam : **Colonies of Benevolence**
Projectnummer : **LDF014-007**
Projectindieners : Stichting Vledder helpt Oeganda
Looptijd : 20 mei 2005 t/m 1 mei 2006
Totale subsidiabele projectkosten : € 6.360,--
LEADER+subsidie : € 4.200,--
Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :
Projectinhoud : Het thematiseren van de voormalige koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid rondom het begrip 'armoedebestrijding'. Van het thema Frederiksoord en 'armoedebestrijding' wordt een zelfde soort combinatie gemaakt als Deventer en "boeken".
Het initiëren van een permanente dorpenband, een jaarlijkse lezingencyclus, een vierjaarlijkse alternatieve wereldtentoonstelling en een Europees netwerk van plattelandsgebieden waar ten tijde van de Verlichting projecten zijn opgezet ter bestrijding van de armoede. Ten behoeve van het Europese netwerk zal een klein informatie- en documentatiecentrum worden ingericht. De doelgroep van Colonies of Benevolence bestaat uit Nederlanders die geïnteresseerd zijn in cultuurhistorie, het armoedevraagstuk op Europees niveau en de internationale (ontwikkelings-)samenwerking.

Voortgang : Het project is voortijdig beëindigd.

Projectnaam : **Toegankelijkheid van activiteitencentrum “De Miente” voor minder-validen**

Projectnummer : **LDF014-008**

Projectindiener : Stichting Activiteitencentrum De Miente

Looptijd : 19 juli 2005 t/m 31 oktober 2005

Totale subsidiabele

projectkosten : € 23.395,--

LEADER+subsidie : € 10.395,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten : € 23.395,--

Projectinhoud : Het toegankelijk maken van de hoofdtoegang van het activiteitencentrum “de Miente” voor minder validen. Ook wordt de toiletgroep hiervoor aangepast. Het doel van het project is om de cliënten van Talant, een instelling voor de opvang en begeleiding van geestelijk gehandicapten, een ontspanning- en ontmoetingsruimte te bieden. Ook wordt hierdoor de integratie met de overige buurtbewoners bevorderd.

Voortgang : De aanpassingen zijn in de periode van juli t/m half oktober 2005 uitgevoerd.

Indicator(en)	Doelstelling	T. Resultaat
Totaal project LDF014		
Aantal nieuwe/ verbeterde toeristische accommodaties en/of routestructuren	10	1
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	3	
Aantal nieuwe/verbeterde cultuurhistorische objecten	5	1
Aantal nieuwe/verbeterde fiets-, skate-, vaar-, ruiter- en wandelroutes	20	
Aantal nieuwe/verbeterde openbare en commerciële voorziening	5	1
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	4*	
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1*	
Aantal projecten gericht op natuur en landschap	1*	
Aantal bedrijven dat participeert in projecten op kennisoverdracht en onderzoek		
Aantal projecten dat gericht op gelijke kansen	2*	

* deze indicatoren zijn niet opgenomen in de door de SNN afgegeven verleningsbeschikking

Projectnaam : **Kwaliteitsverbetering historische kern Uffelte**

Projectnummer : **LDF016**

Projectindiener : Gemeente Westerveld

Looptijd : 1 februari 2004 tot en met 31 oktober 2005

Totale subsidiabele

projectkosten : € 672.270,--

LEADER+subsidie : € 122.270,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten :

Projectinhoud : Uffelte wordt begrensd door de Uffelteresch en de bosrijke natuurgebieden Ooster- en Westersand (noordelijk) en het Uffelter Binnenveld, dat bestaat uit bos en heide (zuidelijk). Vanwege de verankering met deze landschappelijke gebieden kan het dorp worden gekarakteriseerd als een typisch esdorp. Het plangebied betreft een gedeelte van Uffelte aangelegd in de beginjaren '70, waarvan de openbare ruimte zich kenmerkt door een zeer sobere uitstraling. De aansluiting van de inrichting bij de rest van Uffelte kan verbeterd worden. De buitenring kenmerkt zich door wegen met een historisch karakter waarbij gebruik is gemaakt van natuurlijk materiaal in de vorm van gebakken straatstenen. Hiernaast is de groenstructuur duidelijk vormgegeven. De kwaliteitsverbetering uit zich in o.a. in nieuwe straatstenen, aankleding met karakteristieke boombeplanting en verlichting, passend bij het historisch karakter van het dorp. Na de kwaliteitsverbetering dient de binnenring aan te sluiten bij de verdere omgeving van het plangebied. Door het herstellen van het historische karakter en door dit duidelijk kenbaar te maken biedt Uffelte in de toekomst meer kans voor recreatieve ontwikkelingen zoals die plaatsvinden in nabijgelegen plaatsen als Havelte en Diever. De ligging van Uffelte, te midden van natuurgebieden werkt hieraan mee. Het kwaliteitsverbeteringsplan heeft een integraal karakter, er wordt een combinatie gelegd met het duurzaam afkoppelen van regenwater van de woningen.

Doelstelling : Het versterken van de aantrekkingskracht van Uffelte als toeristisch trekpleister, de sociale cohesie en de leefbaarheid in de kern van Uffelte door gebruik te maken van de karakteristieke historische identiteit van Uffelte en de unieke ligging van Uffelte te midden van de schoonheid van natuurgebieden en recreatieve mogelijkheden in Zuidwest Drenthe.

Voortgang : De volgende werkzaamheden zijn gereed: afkoppeling regenwater, aanleg bestrating, basisaanleg recreatieve en speelvoorzieningen, onderzoeken en verbeteringen vijverpartij, aanleg groenwerkzaamheden, aanleg Brinkje Dorpsstraat en het aanbrengen veldkeien ter versterking van het historische karakter. In de eerste maanden van 2006 wordt het plaatsen van speeltoestellen en banken afgerond.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	1
Aantal nieuwe/ verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	1	1

- Projectnaam* : **Omgevingsplan Oldenhave**
- Projectnummer* : **LDF017**
- Projectindiener* : Landschapsbeheer Drenthe
- Looptijd* : 25 februari 2004 tot en met 31 maart 2006
- Totale subsidiabele projectkosten* : € 204.160,--
- LEADER+subsidie* : € 71.333,--
- Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten* :
- Projectinhoud* : Van oorsprong is het gebied rondom het dorpje Oldenhave zeer kleinschalig met veel typerende houtwallen, singels, kleine bosjes, hagen, lanen, boomgaarden, bomenrijen, veedrinkpoelen en typisch Drentse erven. Belangrijke onderdelen van het esdorpenlandschap zijn aanwezig in de vorm van een beekdal (de Ruiner Aa), meerdere essen (o.a. Laaresch, de Esch en Zuidesch) en het dorp Oldenhave met zijn kenmerkende erfbeplanting. Een klein deel van deze aspecten is bewaard gebleven, een ander deel van deze landschapselementen is ofwel in slechte staat van onderhoud of verdwenen. In samenwerking met een groot aantal grondeigenaren zullen werkplannen opgesteld worden en uitgevoerd worden. Het project beoogt onder meer het aanleggen van 6 poelen, het snoeien van 70 bomen, de aanleg van 4.100 m houtwal/-singel en haag, het onderhoud van 2,5 ha bos/houtwal, het plaatsen van 20 authentieke streekeigen landhekken, het planten van meer dan 10.000 bomen (inclusief hoogstamfruitbomen).
- Doelstelling* : Versterking natuur, bos en landschap: aanleg en herstel van landschapselementen rond 'de Esch', beekdal Ruiner Aa en de Laaresch rondom het dorp Oldenhave. Herstel van landschapspatronen in een van oorsprong kleinschalig gebied.
- Voortgang* : Van de ruim 40 meldingen zijn er voor 34 grondeigenaren in Oldenhave werkplannen gemaakt. Voor de overige eigenaren is geen budget meer beschikbaar, wel kunnen ze mogelijk in een tweede fase meedoen aan het project. Voor 8 grondeigenaren is er een onderhoudsovereenkomst (SOL-Drenthe) afgesloten voor het zelf uitvoeren van het vervolgbeheer. Bij alle deelnemers zijn inmiddels werkzaamheden uitgevoerd. In het seizoen 2006/2007 moet er voornamelijk nog geplant worden en landhekken geplaatst worden.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussen- Resultaat
Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	1	0
Aantal hectaren nieuw of herontwikkelde natuur en bosgebieden	500	0
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	1	0

Projectnaam : **Promotie, marketing en uitvoering van activiteiten in en rondom Nationale Parken (De Bosbus)**

Projectnummer : **LDF018**

Projectindiener : Stichting ontwikkeling Drents-Friese grensstreek

Looptijd : 6 april 2004 t/m 31 december 2006

Totale subsidiabele

projectkosten : € 120.000,--

LEADER+subsidie : € 50.000,--

*Gemaakte en betaalde
subsidiabele kosten* :

Projectinhoud : De Bosbus is een recreatieve Openbaar Vervoervoorziening. Het is een pilot voor 3 jaar in en rond de Nationale Parken Drents-Friese Wold en Dwingelderveld. Dit project is gestart als gevolg van een afspraak tussen de provincie Drenthe en Arriva, waarbij Arriva de recreatieve vervoerslijnen in Drenthe ter hand zal nemen. Het vervoer vindt plaats in de periode mei t/m de eerste weken van augustus omdat dan ook de meeste vakantiegangers het gebied aandoen. Arriva rijdt dan met een drietal antieke Zwitserse postbussen. Het initiatief is tot stand gekomen met de ondernemers uit het gebied. Zij hebben hiervoor een stichting opgericht die zich bezighoudt met de exploitatie van de bosbus enerzijds en met de promotie van de bus anderzijds. Gedacht wordt bijv. het beschikbaar stellen van fietsen bij enkele bushaltes, het opzetten van een "wind-in-de-rug" fietsplan.

Doelstelling : Om de Nationale Parken te promoten en het daarin gelegen toeristisch product. De Bosbus wordt als basis benut om het toeristisch product te verbreden en te verdiepen en aan elkaar te koppelen o.a. in de arrangementensfeer.

Voortgang : De officiële opening van de Bosbus heeft op 16 juni 2004 plaatsgevonden. In totaal zijn er meer dan 10.000 instappers geweest. Ook heeft er een tevredenheidsonderzoek onder de passagiers plaatsgevonden. De aansluiting met de wandelroutes is gerealiseerd. Ervaringen zijn opgedaan met PPO als brandstof. De marketingprojectgroep is opgericht met daarin recreatieondernemers die gaan werken aan uitbreiding en verbetering van de arrangementen. Ook is de uitbreiding van het concept BosBus naar Overijssel gerealiseerd. Verder is het concept BosBus toegepast in het nationaal park De Aelde Faenen in Friesland. Eventueel wordt het concept BosBus toegepast in Emmen de SnUitbus.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussen- Resultaat
Tijdelijk behouden/gecreëerde werkgelegenheid	2	1,4
Project, gericht op duurzame ontwikkeling (voorkomen van autosolisme)	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	1
Aantal km nieuw of verbeterde fiets-, skate-, ruiters- en wandelroutes	5 km	5 km
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	1
Aantal nieuwe/verbeterde producten of diensten	1	1
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	1	1

<i>Projectnaam</i>	:	Stipo + investeringsregeling
<i>Projectnummer</i>	:	LDF021
<i>Projectindienster</i>	:	Stichting Dorp en bedrijf Friesland (DBF)
<i>Looptijd</i>	:	31 augustus 2004 tot en met 1 juli 2008
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 2.596.818,--
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 586.818,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	
<i>Projectinhoud</i>	:	In 2003 is in het Drents-Friese LEADERgebied een start gemaakt met de uitvoering van het project Stipo (Stimuleringsproject plattelandsondernemingen, zie hiervoor projectnummer DBF 013). Medio november 2003 werd een coach aangetrokken, waarna het project in een stroomversnelling kwam voor wat betreft het gebruikmaken van de investeringsregeling. Het budget van dat onderdeel van het project is in een relatief korte periode gebruikt en daarmee zou dit gedeelte van het project ook ten einde zijn. DBF heeft verzocht om een nieuw budget ten einde de investeringsregeling te kunnen continueren. De regeling is in het vervolgtraject, Stipo+, aangescherpt. De regeling richt zich meer op innovatieve investeringen, daar wordt daadwerkelijk op getoetst en voorts zal in de promotie meer aandacht komen voor verbrede landbouw. Ook de gemeente Westerveld heeft zich bereid verklaard om deel te nemen in dit project.
<i>Doelstelling</i>	:	Het stimuleren van versterken van het kleinschalig bedrijfsleven in het Drents-Friese LEADERgebied waardoor de werkgelegenheid wordt behouden en wordt bevorderd. Nader te omschrijven als versterking van het ondernemerschap in het gebied, verbetering bedrijfsrendement, uitlokken van nieuwe investeringen, versterking van de economische potenties van het gebied en vergroting van de leefbaarheid van het gebied.
<i>Voortgang</i>	:	Voor het onderdeel investeringsbijdrage is het aantal aanvragen 21, waarvan er 2 zijn ingetrokken en er 1 is afgewezen. Totaal is er voor een bedrag van €247.158,-- aan subsidie gevraagd.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussen- Resultaat
Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen	50	6
Aantal innovatieve projecten en/of verbredingsprojecten	34	4

<i>Projectnaam</i>	: 't Erfgoed, Landleven in Zuidwest-Drenthe
<i>Projectnummer</i>	: LDF023
<i>Projectindiener</i>	: Vereniging 't Erfgoed
<i>Looptijd</i>	: 1 maart 2005 tot en met 1 maart 2008
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 213.500,--
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 70.000,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:
<i>Projectinhoud</i>	: Door middel van werkgroepen van agrarische ondernemers en onderlinge samenwerking proberen de ondernemers te komen tot een verbreding op het agrarische bedrijf. Binnen dit project zullen de uitkomsten uit de voorafgaande verkennende bijeenkomsten (o.a. Vlewapazorg maakte hier deel van uit) verder gestalte krijgen. Het verkenningsproject heeft geleid tot de oprichting van een samenwerkingsverband. Deze vereniging 't Erfgoed zet zich in als platform waaruit verschillende activiteiten geïnitieerd worden. De activiteiten hebben als doel een duurzame ontwikkeling voor de regio waarin partijen sociaal en economisch kunnen groeien. Deze groei zal een leefbaarder en vitaler platteland tot gevolg hebben.
<i>Doelstelling</i>	: Verbreding van de agrarische sector door middel van activiteiten die de regio en de sector sociaal en/of financieel versterken. Stimuleren en initiëren van samenwerking tussen plattelandsondernemers onderling en tussen plattelandsondernemers en instanties. Het bevorderen van de interactie en transactie tussen burgers en boeren. Werving en inzet van fondsen ten behoeve van vernieuwende en/of verbrede initiatieven en projecten gericht op een leefbaar platteland. Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van ondernemers die werkzaam zijn op het platteland en taken uitvoeren in verbredende en /of vernieuwende zin. Consolidatie van de Vereniging als groeiend ontwikkelingsplatform van de regio.
<i>Voortgang</i>	: Het project is van start gegaan. Aan de volgende onderdelen is in het tweede halfjaar van 2005 gewerkt: nieuwsbrieven, website, organisatie van een promotietocht, fietsarrangementen, vervolg streekgidsencursussen, organisatie van een ondernemerscafé en voorbereiding van een huifkarre-evenement.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en of routestructuren	6	

Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1
Projecten vervoer op maat	1
Aantal nieuwe/verbeterde producten of diensten	2
Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	4
Toename aantal bedrijven met agrotourisme	10

Projectnaam : **Archeologisch steunpunt Westerveld**

Projectnummer : **LDF024**

Projectindiener : Stichting Schultheuis Diever

Looptijd : 7 juni 2005 tot en met 30 april 2006

Totale subsidiabele

projectkosten : € 165.500,--

LEADER+subsidie : € 68.000,--

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten :

Projectinhoud : Het betreft een archeologisch centrum waar archeologie in algemene zin aan de orde komt en er is bijzondere aandacht voor het leven van de hunebedbewoners. Door middel van geluidshoeken, video- en diaprojecties, foto's, tekeningen, maquettes wordt een beeld gegeven van het dagelijkse leven in de prehistorie. Naast de expositie over hunebedden, grafheuvels, urnenvelden, ijzertijdakkers en prehistorische wegen zullen ook regelmatig wisselexposities worden gehouden.

Om het informatiesysteem van een zo breed mogelijke doelstelling te voorzien wordt er ook een historisch-geografische studie uitgevoerd die betrekking heeft op het grondgebied van Westerveld (van de Oude Steentijd tot de Nieuwe tijd).

Doelstelling : Het archeologisch informatiepunt is het creëren van een fysieke plek waar mensen binnenlopen om geïnformeerd te worden over de archeologie en cultuurhistorie in bredere zin. Naast de bewoners – met bijzondere aandacht voor de leerlingen van de aanwezige scholen – is de belangrijkste doelgroep de bezoeker van buiten het gebied, met veel vrije tijd en een gerichte belangstelling. Op dit moment is er veel latente belangstelling voor archeologie, maar die belangstelling moet gericht worden gewekt.

Voortgang : Het project is van start gegaan.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorziening en/of routestructuren	1	
Aantal km nieuwe of verbeterde wandel- en fietsroute	40	
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	1	

<i>Projectnaam</i>	: Kwaliteitsimpuls buitengebied Zuidwest-Westerveld
<i>Projectnummer</i>	: LDF025
<i>Projectindiener</i>	: Gemeente Westerveld
<i>Looptijd</i>	: 13 juni 2005 tot en met 31 oktober 2007
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	: € 588.624,--
<i>LEADER+subsidie</i>	: € 196.206,--
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:
<i>Projectinhoud</i>	: Het herstellen en ontwikkelen van verschillende particuliere bosgebieden en natuurterreinen waarbij vooral aandacht wordt besteed aan het aantrekkelijk maken voor recreatie en toerisme. Het herstellen van de esranden rond de Uffelteres en Eursingeres waarbij oude verdwenen landschapslijnen waar mogelijk hersteld worden. Daarnaast worden enkele belangrijke recreatieve objecten zoals de schaapskooi Uffelte, de hunebedden Havelterberg en het landgoed "Overcinge" beter toegankelijk gemaakt.
<i>Doelstelling</i>	: Om de cultuurwaarden in het waardevolle essen landschap te herstellen en waar nodig te ontwikkelen om het voor de toekomst te behouden. Daarnaast worden oude structuurlijnen waar dit mogelijk is in het landschap hersteld en worden de eigenaren hier nauw bij betrokken. Daarnaast kan voor het vervolfbeheer een beroep gedaan worden op het afsluiten van een overeenkomst met Landschapsbeheer (SOL-overeenkomst).
<i>Voortgang</i>	: Het project is van start gegaan. Inmiddels hebben 150 belangstellenden gereageerd dat ze willen participeren in het project.

Indicator(en)	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten gericht op een verbetering van de bereikbaarheid van voorzieningen	1	
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	3	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische accommodaties en/of routestructuren	3	
Aantal ha. Nieuwe of herontwikkelde natuurgebieden en bos	300 ha	
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	

II Transnationale/Interregionale samenwerking

II.1 Interregionale samenwerking

<i>Projectnaam</i>	:	DrentsGoed streekproducten
<i>Projectnummer</i>	:	LOD001
<i>Projectindiener</i>	:	Vereniging DrentsGoed streekproducten
<i>Looptijd</i>	:	1 maart 2001 t/m 29 februari 2004 (verlengd tot 31 december 2004)
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 574.598,--
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 191.495,-- waarvan € 95.747,50 t.l.v. Drents-Friese LEADERgebied waarvan € 95.747,50 is verleend, vastgesteld op € 84.967,-- .
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:	€ 509.900,--
<i>Projectinhoud</i>	:	De voorloper van het project DrentsGoed streekproducten was het project commercialisering Drentse streekproducten. Het project DrentsGoed heeft geresulteerd in de ontwikkeling van een aantal nieuwe streekproducten, de ontwikkeling van het DrentsGoed keurmerk, het onder licentie brengen van een aantal bestaande Drentse streekproducten. Er is een start gemaakt met vermarkting, etc. Inmiddels hebben 25 ondernemers een licentie gekregen. Om er voor te zorgen dat de ontwikkeling van Drentse streekproducten leidt tot een organisatie die zonder subsidie in stand blijft en voldoende kritische massa heeft om goed in de markt gezet te kunnen worden zijn een aantal nieuwe stappen noodzakelijk. Er moet een goede professionele verkoop- en distributieorganisatie worden opgezet en het aantal producten onder licentie moet worden uitgebreid. De bedoeling is dat de vereniging DrentsGoed streekproducten gaat participeren in de op te richten federatie DrentsGoed. In deze federatie kunnen alle productgroepen die met het DrentsGoed keurmerk werken, participeren. Gezamenlijk wordt bijgedragen aan de oprichting en instandhouding van een onafhankelijke instantie die het keurmerk moet gaan controleren.
<i>Doelstelling</i>	:	Het vergroten van de afzetmarkt van Drentse streekproducten en het vergroten van het aantal producten, zodat het bedrijfsleven er inkomen uit kan genereren. Hiermee kan de werkgelegenheid in het gebied worden behouden c.q. bevorderd en wordt de toeristische aantrekkelijkheid van Drenthe vergroot.
<i>Voortgang</i>	:	Het project is afgerond. In totaal zijn er 91 stuks streekproducten bij DrentsGoed streekproducten ondergebracht. Inmiddels zijn er 38 producenten. Zeer succesvol was het appelinbrengproject waarbij particulieren van hun ingeleverde appels puur natuurlijk sap terugkregen, totaal 20.000 flessen. Het assortiment DrentsGoed bestaat o.a. uit sappen, jamsorten, siropen, vruchtenwijnen, kruidenthee, roomadvocaat, honing, droge worst, bier, courgette in zoetzuur, koekaas, geitenkaas, bakkersproducten.

Indicator(en)*	Doelstelling	Resultaat
Aantal projecten ter bevordering van afzet en verwerking van producten	1	1
Toename aantal bedrijven met streekproducten	30 bedrijven	38
Structurele werkgelegenheid	1 fte	4
Nieuwe streekproducten	20	91
Omzet in streekproducten op jaarbasis	€ 500.000,--	intentie om dit te bereiken 3 jaar na vaststelling

* niet uitgesplitst per LEADERgebied, geldt voor totaal Drenthe.

<i>Projectnaam</i>	:	DrentsGoed: een integraal beleevingsplan voor het Drents Landleven	
<i>Projectnummer</i>	:	LOD002	
<i>Projectindienster</i>	:	Noord Nederlands Bureau voor Toerisme, doorstart per 1 december 2003; uitvoerder Provincie Drenthe	
<i>Looptijd</i>	:	1 september 2001 t/m 1 september 2004 (verlengd tot 1 december 2005)	
<i>Totale subsidiabele projectkosten</i>	:	€ 4.252.011,--	
<i>LEADER+subsidie</i>	:	€ 800.000,-- waarvan de subsidie Drents-Friese LEADERgebied € 400.000,--	
<i>Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten</i>	:		
<i>Projectinhoud</i>	:	Het project heeft betrekking op de uitvoering van een totaalconcept van marketing, productontwikkeling, kennisversterking en creëren hoogwaardige plattelandsaccommodaties voor de ontwikkeling van toeristisch ruraal Drenthe. Het project richt zich in beginsel op kleinschalig bedrijfsleven en organisaties die op enigerlei wijze verbonden zijn aan het kwaliteitskeurmerk DrentsGoed en marketingkanaal Drents Landleven. In het kader van het project zullen marketing- en promotieactiviteiten worden uitgevoerd, alsmede de realisatie van een uitbreiding van B&B-accommodaties in karakteristieke panden en een uitbreiding van het aantal deelnemende accommodatievormen met een DrentsGoed keurmerk. Voorts zullen nieuwe samenwerkingsverbanden worden opgezet en bestaande verder uitgebouwd en zal aandacht besteed worden aan deskundigheidsbevordering voor kleinschalige bedrijven en participatie van kleinschalige accommodaties in een interactief boekings- en reserveringssysteem.	
<i>Doelstelling</i>	:	Door middel van het versterken van het concept Drents landleven en het tot stand brengen van een totaalproduct DrentsGoed en koppeling tussen beide concepten, meer samenhang, samenwerking en kwaliteitsverbetering te realiseren, teneinde de toeristische aantrekkelijkheid van Drenthe te vergroten.	

Voortgang : Er is een magazine DrentsGoed 2006 uitgegeven: oplage 15.000 stuks. Verspreiding heeft plaatsgevonden via de 50+ Beurs en Vakantiebeurs. Ook zal nog verspreiding plaatsvinden via de Wandel- en Fietsbeurs in Amsterdam. Verder is er de najaarskrant uitgegeven. Voor meer informatie wordt

verwezen naar de website van [dasnoudrenthe](http://dasnoudrenthe.nl).

In de maanden september en oktober is er op SBS6 en RTL5 dagelijks een commercial uitgezonden over Drenthe als toeristische provincie. Ook heeft er een tv-uitzending plaatsgevonden op de Belgische televisie (BRT). Op deze uitzending is geanticipeerd via een advertentiecampagne.

Inmiddels is er een speciale wandelroute ontwikkeld rondom het Pad van Theodoor. De route loopt rond het dorp Orvelte en is ontwikkeld in samenwerking met Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

In het kader van het behoud van de Jeneverbes in het Drentse landschap is financiële ondersteuning verleend aan een informatiegids met als titel "Zeg maar Yes, tegen de Jeneverbes". Daarnaast is een website ontwikkeld, een belevenisboekje in een oplage van 2.500 exemplaren en 5.000 sets ansichtkaarten.

Indicator(en)*	Doelstelling	T.Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	55	9
Tijdelijke werkgelegenheid	110	
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen of routestructuren	?	
Aantal bed & breakfast accommodaties	55	9
Uitgelokte investeringen	€2.722.680,--	
Groei aantal overnachtingen	3%	
Aantal deelnemende MKBbedrijven	180	180

*niet uitgesplitst per LEADERgebied, geldt voor totaal Drenthe.

Projectnaam : **Dahlia's en Duizendschonen**

Projectnummer : **LDF020**

Projectindienster : Stichting Het Drentse Landschap

Looptijd : 1 september 2004 t/m 31 december 2006

Totale subsidiabele

projectkosten : € 190.860,---

LEADER+subsidie : € 27.500,--(het LEADERgebied Oost Drenthe draagt eveneens dit bedrag bij).

Gemaakte en betaalde

subsidiabele kosten :

Projectinhoud : In Drenthe en de aangrenzende Friese regio (Ooststellingwerf) zijn relatief veel boerderijen min of meer authentiek gebleven in hun uiterlijk en is het erf niet al te veel gewijzigd. Door de honkvastheid van de bevolking in het verleden en het vasthouden aan oude gebruiken, zijn veel streekgebonden kenmerken behouden gebleven. Tot voor kort, want nu, met een hogere levensstandaard, meer welvaart en een groot aanbod van exotische gewassen voor de tuin, is de

teloorgang van het Drentse erf nabij. Een belangrijke oorzaak is gebrek aan kennis. West-Nederlandse en uitheemse tuinarchitectuur wordt hier toegepast zonder kennis van en begrip voor de functionaliteit en de cultuurhistorische waarde van een boerenerf.

Het project beoogt die kennis te verzamelen, te verspreiden en in te zetten bij (her-)inrichting van oude en nieuwe erven. Juist in een gebied als Drenthe en de aangrenzende Friese regio waar boerderijen het landschapsbeeld en de dorps sfeer zozeer bepalen, zal dat een verrijking zijn die van grote betekenis is voor de eigen identiteit, voor de cultuurhistorische betekenis van de samenhang landschap-boerderij-boerenerf en voor de recreatieve aantrekkelijkheid van Drenthe. Met dit project wil de initiatiefnemer 30 erven selecteren om deze te beschrijven en opnieuw in te richten.

Doelstelling : Centraal binnen het project staat het overdragen van kennis aan belanghebbenden: particulieren, hoveniers, dorpsverenigingen, boermarken, milieucoöperaties, historische verenigingen, L.T.O, D.L.G, Ver. van Plattelandsvrouwen, gemeenten, architecten, recreatieondernemers en recreanten. De regionale identiteit versterken door het instandhouden en aanreiken van nieuwe mogelijkheden van erfinrichting rond boerderijen die van grote betekenis zijn voor de Drentse cultuurhistorie. De samenhang tussen boerderij-erf-landschap wordt weer zichtbaar en krijgt inhoud door hedendaags gebruik te combineren met behoud van traditionele, functionele inrichtingskenmerken voor verschillende Drentse en Friese regio's, zowel op boerderijen met landbouwkundig gebruik als op boerderijen met een nieuwe functie, b.v. een recreatieve functie.

Voortgang : 160 erven zijn beschreven. Vier van de vijf fietsroutes zijn gereed. De brochure "Erfinrichting" is uitgebracht. Door de middel van de media hebben veel belangstellenden gereageerd op de oproep voor erfinrichting. De concrete uitvoering op 30 erven zal plaatsvinden in 2006. In maart 2006 zal een symposium worden georganiseerd. Een website is in voorbereiding.

Indicator(en)	Doelstelling	TussenResultaat
Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	0,85 fte	0,4
Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	1	1
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	1	2
Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	15	0,5
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	1	0
Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	1	0

Projectnaam : **Outdoor Offensief Drenthe**

Projectnummer : **LDF022**

Projectindiener : Recreatieschap Drenthe

Looptijd : 14 maart 2005 t/m 31 december 2007

Totale subsidiabele projectkosten : totaal € 1.386.435,-: voor het Drents-Friese LEADERgebied
€ 813.218 en voor het LEADERgebied Oost Drenthe
€ 573.218,--

LEADER+subsidie : € 406.609,-- voor het Drents-Friese LEADERgebied; het LEADERgebied Oost Drenthe draagt € 286.609,-- bij.

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten

Projectinhoud : Het project betreft een aantal deelprojecten die enerzijds betrekking hebben op de digitale ontsluiting van routes in Drenthe en anderzijds op de fysieke ontsluiting. De digitale ontsluiting gebeurt door middel van het digitaliseren van routes, voor zover dat nog niet is gedaan en het helder en overzichtelijk ontsluiten van deze informatie richting de consument door middel van een internetsite.
De deelprojecten ter verbetering van de fysieke ontsluiting hebben betrekking op het ontwikkelen van zogenaamde startplaatsen, kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod en verbetering van de informatievoorziening in het veld. Het project wordt uitgevoerd in twee LEADERgebieden: het Drents-Friese LEADERgebied en het LEADERgebied Oost Drenthe.

Doelstelling : Versterking van de beleving van het Drentse landschap door middel van buitenactiviteiten:
het verbeteren van de fysieke ontsluiting van wandel-, fiets-, en rutterroutes. Hierbij wordt gelet op de toegankelijkheid van de routes (o.a. door het ontwikkelen van startplaatsen);
het verbeteren van de digitale ontsluiting van wandel-, fiets-, en rutterroutes. De doelstelling is om met gebruik van internet de outdoormogelijkheden in Drenthe zo goed en overzichtelijk mogelijk voor de consument te ontsluiten; het realiseren van nieuwe en aanvullende voorzieningen in de te ontwikkelen gebieden ten aanzien van de in het plan genoemde onderdelen;
het vergroten van de economische impact van routegebonden recreatie in Drenthe.

Voortgang : Er is een begeleidingscommissie ingesteld waarin alle participanten zitting hebben gekregen c.q. vertegenwoordigd zijn. Voor elk projectonderdeel is een werkgroep gevormd. Het gaat om de volgende werkgroepen: basiskoepel, wandelen, rutterrecreatie en active biking.

Indicator(en)*	Doelstelling	T. Resultaat
Bruto gecreëerde werkgelegenheid	108 permanente banen (12 uur of meer)	0
Tijdelijke banen	11,4 (12 uur of meer)	2
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	4	0
Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en/of routestructuren	11 (150 km wandelroute, 100 km ruiterroute en 60 km ATB-route)	0

* * niet uitgesplitst per LEADERgebied, geldt voor de twee LEADERgebieden.

II.2 Transnationale samenwerking

Projectnaam : **Villages of Tradition 2001 – 2006**

Projectnummer : **LDF005**
Projectindiener : Vereniging Villages of Tradition
Looptijd : 1 september 2001 t/m 1 september 2006, verlengd tot 1 januari 2007
Totale subsidiabele projectkosten : € 748.547,--
LEADER+subsidie : € 249.484,-- (Totaalsubsidie dorpen in Noord-Nederland)
waarvan € 55.440,-- voor het Drents-Friese LEADERgebied

Gemaakte en betaalde subsidiabele kosten :

Projectinhoud : Negen dorpen in Noord-Nederland maken deel uit van het netwerk VOT (Villages of Tradition): Dwingeloo en Echten in het Drents-Friese LEADERgebied, Easterlittens, Oude Bildtzijl, Kimsward en Veenklooster in Friesland, Niehove en Eenrum in Groningen en Schokland in Flevoland. Deze dorpen zijn geselecteerd vanwege hun authentieke cultuurhistorische uitstraling en hun actieve dorpsgemeenschap. De VOT is een netwerk van traditioneel herkenbare dorpen, die door ontwikkeling van (cultuur)toeristische mogelijkheden, de leefbaarheid en de lokale economie van hun dorp en omgeving wenst te bevorderen. Via het internationale netwerk EEIG* met genoemde dorpen uit Nederland, wordt met dorpen uit Italië en Portugal kennis en ervaring uitgewisseld en uitwisselingsprojecten gestimuleerd. VOT vormt een onderdeel van plattelandontwikkeling van een groter gebied; de dorpen fungeren als belangrijke cultuurtoeristische promotors van een regio.

Doelstelling : Een duurzame toeristische ontwikkeling in de aangesloten karakteristieke dorpen te bewerkstelligen.

Voortgang : Besloten is om de transnationale samenwerking stop te zetten. Ondanks de plezierige contacten en de positieve effecten voor de promotie van de dorpen, bleek de organisatie en tijdsplanning niet langer op elkaar te kunnen worden afgestemd. Italië en Portugal hebben op dit onderdeel een voorkeur geuit voor een belangrijke invulling in het jaar 2007 en aangezien VOT Nederland dan opgeleverd moet zijn, moest deze activiteit worden stopgezet. Voor het onderdeel VOT streekproducten en- winkels is de situatie gewijzigd ten opzichte van enkele jaren geleden. Het thema streekproducten is door vele andere initiatiefnemers ingevuld en er bleef voor VOT een te kleine markt over om rendabel te kunnen draaien. De VOT promokar is bij alle VOT dorpsevenementen in de afgelopen periode ingezet. De website wordt ook gebruikt als een soort digitale dorpskrant.

Indicator(en)	Doelstelling	Tussenresultaat
Toename gecreëerde banen	2 fte	2
Aantal verkooppunten	1	1
Cursus gericht op economische activiteit (verkooppunten)	3	3
Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten :		
Promotiebrochures	2	2
Promotieboek	1	0
Aantal routebrochures	2	0
Internetsite VOT	1	1
Aantal VOT markten	7	5
Aantal bijeenkomsten en seminars gericht op kennis- en ervaringsuitwisseling	5 nat. 1 internat.	6 nat. 1 intern.
Aantal nieuwe internat. samenwerk.verbanden	1 Ver. VOT; 1 EEIG*	1
Uitbreiding aantal dorpen van VOT	3	0

*EEIG = European Economic Interest Group

4. Procesgeld

<i>Projectnaam</i>	: Stimuleringsregeling Midden- en kleinbedrijf en Agrarische Ondernemers (verbrede landbouw)
<i>Projectindiener</i>	: Stichting Dorp en Bedrijf Friesland (DBF)
<i>Looptijd</i>	: maart t/m oktober 2002
<i>Totale projectkosten</i>	: € 15.070,--
<i>Bijdrage LAG</i>	: € 3.765,--
<i>Projectinhoud</i>	: Op initiatief van 6 LEADERgebieden te weten Hoogeland, Lauwersland, Oldambt – Westerwolde, Oost-Drenthe, Drents-Friese en Zuidwest-Friesland heeft de stichting DBF een conceptplan van aanpak opgesteld. De centrale doelstelling van het project is om het stimuleren van innovatieve, duurzame investeringen in het MKB (ook in de verbrede agrarische sector) en daarmee het realiseren/behouden van meer werkgelegenheid op het platteland. De RUG heeft soortgelijke regelingen die uitgevoerd zijn door DBF geëvalueerd. Uit deze evaluatie blijkt dat bedrijven die gebruik gemaakt hebben van een van de regelingen gemiddeld sterker zijn gegroeid. Daarnaast blijkt het realiseren van arbeidsplaatsen op deze wijze relatief zeer goedkoop te zijn. Mede op basis van bovengenoemde evaluatie zal de regeling bestaan uit de volgende elementen: aanjager, advies en premies.
<i>Voortgang</i>	: Het concept-projectvoorstel is afgestemd met ondernemersorganisaties in het gebied. Uit dit project is het Drents-Friese STIPO-project voortgekomen.

<i>Projectnaam</i>	: Kaderplan Recreatie en toerisme Appelscha
<i>Projectindiener</i>	: Gemeente Ooststellingwerf
<i>Looptijd</i>	: 2002
<i>Totale projectkosten</i>	: € 27.550,--
<i>Bijdrage LAG</i>	: € 7.000,--
<i>Projectinhoud</i>	: Gemeenten, ondernemers en andere partijen in Appelscha hebben een aantal goede ideeën en plannen. Naast de ideeën en plannen zijn er twee gebiedsvisies, Het Nationaal Park, de tracéstudie N381, ontwikkelingen rondom Ecostyle en de verkeersstructuur om en naar Appelscha. Om deze plannen in samenhang met elkaar te brengen en af te stemmen met het vigerend beleid is behoefte aan een (kader)plan welke hier invulling aangeeft. Het kaderplan dient enerzijds als toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen en anderzijds als projectplan voor ideeën en concrete projecten om deze haalbaar en maakbaar te maken. Het beoogd resultaat van het kaderplan is dat er een maatregelenplan c.q. uitvoeringsprogramma met concrete voorstellen en financieringsmogelijkheden ter versterking van het toeristisch-recreatief product.
<i>Voortgang</i>	: Het kaderplan is inmiddels opgesteld. Een kerngroep is bezig om het plan daadwerkelijk te laten uitvoeren.

Projectnaam : **Haalbaarheidsonderzoek STIPO**
Projectindiener : Stichting Dorp en Bedrijf Friesland (DBF)
Looptijd : 2003
Totale projectkosten : € 1.820,-
LEADERbijdrage : € 1.820,--

Projectinhoud : Onderzoek naar het draagvlak voor het STIPO-project onder de (agrarische) ondernemers van het Drents-Friese LEADERgebied. DBF houdt een enquête onder de ondernemersverenigingen en de plaatselijke NLTO-verenigingen. DBF verzamelt en verwerkt de uitslagen van de enquête en stelt hierover een rapportage op. Ook organiseert zij een bijeenkomst. Hierin zal ook een presentatie van de resultaten van de IKO en PRIKK gegeven worden.

Voortgang : De enquête is afgerond. Besloten is om het STIPO-project van start te laten gaan echter zonder de deelname van de gemeente Westerveld.

Projectnaam : **Vlewapa-zorg**
Projectindiener : Dienst Landelijk Gebied
Looptijd : 2003
Totale projectkosten : € 85.000,--
LEADERbijdrage : € 12.709,20
Projectinhoud : Met agrariërs uit het gebied mogelijkheden onderzoeken om het eigen bedrijf verder te ontwikkelen. Er wordt gewerkt op gebiedsniveau, zodat informatie uitgewisseld kan worden. De werkgroepen worden begeleid door DLG. Echter de NLTO (Projecten) is gevraagd om de werkgroep "Zorg" te begeleiden, omdat het een dusdanig specifiek vakgebied betreft.

Voortgang : Alle vijf de werkgroepen hebben als eindproduct een gezamenlijk naslagwerk vervaardigd en een brochure. Als vervolg op een jaar lang werken in werkgroepen is er de werkgroep Samenwerking opgericht. De werkgroep heeft in april 2004 de vereniging "Erfgoed het landleven Zuidwest Drenthe" opgericht. In 2005 is het project Erfgoed (LDF023) ingediend voor een LEADERsubsidie.

Projectnaam : **Haalbaarheidstoets Art Garden**
Projectindiener : Stichting Art Garden Drenthe i.o.
Looptijd : Eind 2003 - begin 2004
Totale projectkosten : € 7.500,--
LEADERbijdrage : € 2.500,--
Projectinhoud : De stichting heeft het plan om een ART Garden tot stand te brengen in Dwingeloo. De basis wordt gevormd door de huidige modeltuinen van een tuincentrum. Een sluitende exploitatieopzet is alleen mogelijk als het concept Art Garden voorzien wordt van meer dan alleen kunst en kunstuitingen in een mooie omgeving.

Voortgang : De studie is afgerond. Twee oplossingsrichtingen zijn aangegeven: verbreding van het concept tot een multi-sectoraal project dan wel het opwaarderen van de horecafunctie tot een tweede aandrijver van het project. Geopteerd is voor de tweede optie.

Projectnaam : **Entreesituaties Nationaal Park Drents-Friese Wold**
Projectindiener : Recreatieschap Drenthe
Looptijd : 1 oktober 2004 tot en met 28 februari 2005
Totale projectkosten : € 15.000,--
LEADERbijdrage : € 10.000,--
Projectinhoud : Het overlegorgaan van het Nationaal Park Drents-Friese Wold wil het Nationaal Park helder en herkenbaar presenteren in haar omgeving. Daarbij wordt een integrale aanpak voorgestaan. Dit betekent o.a.
1. aanbrengen van randbebording 2. aanpassen van bewegbewijzing 3. informatievoorziening op karakteristieke manier 4. saneren van overbodige bebording en 5. een herkenbare grens.
De onderdelen 1 – 4 zijn geheel of gedeeltelijk in uitvoering. Nu deze onderdelen meer concreet plaats en vorm hebben gekregen, kan gewerkt worden aan een eenduidig ontwerp van de toegangen in samenhang met de eigen karakteristiek omgeving.
Voortgang : Het project is afgerond. De adviezen behelzen het vervaardigen van integrale herinrichtingsplannen voor drie entreesituaties en het ontwikkelen van een beeldmerk dat als terugkerend element de herkenbaarheid van de verschillende entrees kan versterken. Het nieuw te ontwikkelen beeldmerk zal als huisstijlelement landelijk toegepast moeten kunnen worden. Een project “bebording Nationaal Park Drents Friese Wold” is in voorbereiding.

Projectnaam : **Herziening recreatieve infrastructuur Drents-Friese Wold**
Projectindiener : Staatsbosbeheer
Looptijd : 1 mei 2005 tot en met 30 juni 2006
Totale projectkosten : € 40.000,--
LEADERbijdrage : € 20.000,--
Projectinhoud : Een haalbaarheidstudie naar het herzien van de huidige recreatieve routes naar ligging en dichtheid in het Drents-Friese Wold, zodanig dat er goede startpunten aanwezig zijn vanuit de vier recreatieve concentratiegebieden met belevingsmogelijkheden van het park en anderzijds dat er voldoende rust- en stilte is in het park.

Projectnaam : **Opstellen uitvoeringsplan Belvedèregebied Frederiksoord-Wilhelminaord**
Projectindiener : Stichting Maatschappij van Weldadigheid
Looptijd : 1 juli 2005 tot en met 1 april 2006
Totale projectkosten : € 15.000,--
LEADERbijdrage : € 5.000,--
Projectinhoud : Het opstellen van een uitvoeringsplan waarbij de Belvedèrevisie richtinggevend zal zijn. In dit uitvoeringsplan zijn een vijftal programmaliijnen onderscheiden, te weten:
1. Versterking recreatief-toeristisch infrastructuur.
2. Museumcomplex.
3. Zorg- en activiteitenprogramma.
4. Ambachtsexpertise.
5. Cluster verbrede landbouw, natuur en landschap
In het uitvoeringsplan worden concrete projecten/activiteiten inhoudelijk uitgewerkt en beoordeeld op haalbaarheid.

5. Indicatoren/effecten

Sectoren	Sociaal-economische indicatoren	Streefwaarde (2006)	Indicatoren aangegeven door (beschikte) Projecten	Gerealiseerd
Algemeen	Bruto gecreëerde werkgelegenheid	67 mannen	190	93,7
		53 vrouwen		
	Tijdelijk gecreëerde werkgelegenheid	30 mannen	82	12
		20 vrouwen		
	Aantal mensen dat instroomt op de arbeidsmarkt		5	4
	Aantal projecten dat gericht is op gelijke kansen	3	5	5
	Aantal projecten gericht op duurzame ontwikkeling	10	15	10
Natuur en landschap	Aantal projecten gericht op het versterken van natuur en landschap	10	6	2
	Aantal hectaren nieuwe of herontwikkelde natuur en bosgebieden	5	950	0
	Aantal landschappelijk ingepaste bedrijventerreinen	2	0	0
	Landschappelijk inpassen agrarische bedrijfsgebouwen		15	0
Toerisme	Aantal nieuwe of verbeterde toeristische voorzieningen en of routestructuren	20	43	9
	Aantal km nieuw of verbeterde fiets-, skate-, vaar-, ruiters- en wandelroutes	200 km	285 km	91
	Toename aantal B & B accommodaties	20	28	4,5
	Aantal nieuwe of verbeterde cultuurhistorische objecten	3	76	13
	Aantal projecten ter promotie van toeristische producten en activiteiten	3	22	11
	Projecten vervoer op maat	2		
	Aantal VOT verkooppunten		7	2
MKB	Aantal nieuwe/verbeterde producten of diensten	20	17	11,5
	Aantal bedrijven dat participeert in projecten gericht op kennisoverdracht en onderzoek	400	331	132
	Aantal verstrekte adviezen en haalbaarheidsstudies	10	32	55
	Aantal nieuwe netwerken/samenwerkingsverbanden gericht op duurzame activiteiten	5	18	11
	Aantal investeringen in innovatieve projecten		84	68
	Aantal nieuwe of verbeterde servicecentra	6	6	2
	Aantal netwerkbijeenkomsten		8	12
Landbouw	Toename aantal bedrijven met agrotourisme	10	15	0

Sectoren	Sociaal-economische indicatoren	Streefwaarde (2006)	Indicatoren aangegeven door (beschikte) Projecten	Gerealiseerd
	Aantal streekproducten	25	10	45,5
	Aantal bedrijven met verbrede landbouw		21	21
	Aantal bedrijven ter bevordering van de afzet en Verwerking van agrarische producten		1	1